

บทที่ 3

มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ของใช้สำหรับเด็กที่เป็นห้วนมยางและ ขวดนมในประเทศไทยและในต่างประเทศ

ในปัจจุบันตามท้องตลาดทั่วไปได้มีผลิตภัณฑ์ของใช้สำหรับเด็กออกจำหน่ายกันอย่างแพร่หลาย สิ่งที่มีความจำเป็นและใช้กันแทบทุกบ้าน ได้แก่ ห้วนมยางและขวดนม ซึ่งผลิตภัณฑ์ดังกล่าวเหล่านี้ถือว่าเป็นสิ่งที่ใกล้ตัวเด็กเป็นอย่างมาก สิ่งที่สำคัญที่สุดที่บิดา มารดา หรือผู้ปกครองต้องนำมาเป็นปัจจัยในการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์สำหรับเด็กดังกล่าวต้องคำนึงถึงก็คือความปลอดภัยของเด็ก เพราะหากเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ที่ไม่เหมาะกับวัยของเด็กหรือผลิตภัณฑ์ที่ไม่ได้มาตรฐานแล้วก็จะอันตรายต่อผู้บริโภคที่เป็นเด็ก

ในบทนี้จึงได้ทำการศึกษาหลักเกณฑ์และกฎหมายของประเทศไทยที่เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค และความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์ของใช้สำหรับเด็กที่เป็นห้วนมยางและขวดนม ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประมวลกฎหมายอาญา พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 ประกาศกระทรวงสาธารณสุข ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม และศึกษากฎหมายระหว่างประเทศ ซึ่งได้แก่ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ.1990 และกฎหมายต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ สหภาพยุโรป และประเทศญี่ปุ่น

3.1 มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ของใช้สำหรับเด็กที่เป็นห้วนมยางและขวดนมในประเทศไทย

กฎหมายของประเทศไทยที่เกี่ยวข้องในการคุ้มครองเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ของใช้สำหรับเด็กหลายฉบับ ซึ่งแต่ละฉบับได้มีการแบ่งยังไม่สามารถคุ้มครองผู้บริโภคได้เท่าที่ควรซึ่งในผลิตภัณฑ์ของใช้สำหรับเด็กบางชนิดในต่างประเทศถือว่าเป็นสินค้าที่มีอันตรายสำหรับเด็กโดยมีการควบคุมเป็นพิเศษหรือได้มีการยกเลิกการใช้ ดังนั้น เพื่อให้การคุ้มครองผู้บริโภคที่เป็นเด็กต้อง

ให้มีการบังคับใช้กฎหมายที่มีประสิทธิภาพและครอบคลุมสินค้าผลิตภัณฑ์ของใช้สำหรับเด็กทุกชนิด โดยนำไปศึกษาจากบทบัญญัติของกฎหมายในต่างประเทศที่มีประสิทธิภาพมากกว่า เพื่อนำมาปรับใช้ให้ได้ประโยชน์อย่างสูงสุดแท้จริง

3.1.1 ความหมายของผลิตภัณฑ์ของใช้สำหรับเด็กที่เป็นห้วนมยางและขวดนม

ผลิตภัณฑ์ของใช้สำหรับเด็กเป็นผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในชีวิตประจำวันของเด็กซึ่งมีอยู่มากมาย สิ่งของใช้แต่ละอย่างมีความจำเป็นควบคู่ไปกับความอันตรายที่แฝงอยู่เป็นภัยมีคมีผลกระทบต่อสิทธิของเด็กในฐานะผู้บริโภคอย่างร้ายแรง เพราะจะมีผลต่อสุขภาพ การเจริญเติบโต พัฒนาการ สติปัญญาและความสามารถของเด็กในอนาคต ย่อมส่งผลโดยตรงต่อสังคมมีผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศอย่างแน่นอน เพราะถือว่าเด็กเป็นรากฐานหลักของสังคม ที่จะเติบโตไปพร้อมๆ กันกับเด็ก ซึ่งพ่อแม่ของเด็กนั้นเองที่เป็นคนหยิบยื่นอันตรายดังกล่าวให้เด็ก หากไม่ให้ความสำคัญในการบริโภคผลิตภัณฑ์ของใช้สำหรับเด็ก ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของทั้งภาครัฐและภาคเอกชนร่วมมือกันเพื่อหามาตรการในการคุ้มครองผู้บริโภค

ผลิตภัณฑ์ที่ถือว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญกับเด็กทุกคนหลายอย่างอาจมีจำนวนสารพิษที่มีผลกระทบต่อสุขภาพเป็นอันตรายสำหรับเด็ก โดยการสัมผัสระหว่างขั้นตอนที่สำคัญของการพัฒนา ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ที่สัมผัสกับเด็กโดยตรง และควรให้ความสำคัญ ผู้เขียนจึงขอทำการศึกษาค้นคว้าผลิตภัณฑ์ของใช้ดังกล่าวซึ่งได้แก่

3.1.1.1 ห้วนมยาง เป็นผลิตภัณฑ์ที่ทำการลำเลียงน้ำนม นม ของเหลว เข้าสู่ตัวลูกน้อย โดยทางปาก เป็นผลิตภัณฑ์อันดับแรกที่ได้สัมผัสกับเด็ก ซึ่งห้วนมยางแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1) ห้วนมยางสำหรับขวดนม ได้มีกฎหมายออกมาควบคุมเกี่ยวกับคุณภาพของห้วนมยางไว้ 2 ฉบับซึ่งได้แก่ ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม ฉบับที่ 1605 (พ.ศ. 2533) ออกตามความในพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 เรื่องกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมห้วนมยางสำหรับขวดนม หมายถึง ผลิตภัณฑ์ที่ใช้ประกอบกับขวดนมสำหรับให้ของเหลว เช่น นม น้ำ อาหารเหลว แก่ทารก

และประกาศกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ 117 (พ.ศ. 2532) เรื่องขวดนม ได้กำหนดคุณภาพหรือมาตรฐานของห้วนมยางและฝาครอบห้วนมยางไว้

2) ห้วนมยางสำหรับดูดเล่น (Pacifier) ในประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม ฉบับที่ 2189 (พ.ศ. 2539) ออกตามความในพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 เรื่องแก้ไขมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมห้วนมยางดูดเล่น (แก้ไขครั้งที่ 1) ได้กำหนด

ไว้ว่า ห้วนมยางคุณเล่น หมายถึง ผลิตภัณฑ์ที่ประกอบด้วยห้วนมยางที่ทำจากยางธรรมชาติหรือยางสังเคราะห์ กับส่วนประกอบอื่น เช่น ห่วง เต้ายึดห่วง เป็น ปุ่มจับ ใช้สำหรับให้เด็กเล็กๆ คุณหรือกัคนเล่น แต่ไม่ใช่สำหรับให้อาหาร แบ่งตามวัสดุที่ทำให้ทำห้วนมยางเป็น 2 ประเภท คือ ห้วนมยางทำจากยางธรรมชาติ และห้วนมยางทำจากยางสังเคราะห์ และแบ่งออกเป็น 2 แบบ แบบแรกคือ แบบห่วง ซึ่งแบบห่วงนั้นก็ได้ออกเป็น ชนิดห่วงยึดกับเต้ายึดห่วง และชนิดห่วงยึดกับแป้น ส่วนแบบที่สอง คือ แบบปุ่มจับ

3.1.1.2 ขวดนม ขวดนมเป็นบรรจุภัณฑ์ที่ใช้บรรจุนมหรือน้ำสำหรับเด็ก มีการสัมผัสกับนมและน้ำเพื่อให้เด็กบริโภคเป็นผลิตภัณฑ์ของใช้ที่มีความจำเป็นสำหรับเด็ก หากสารเคมีอันตรายปะปนออกมาจากขวดนมปนเปื้อนเข้าไปสะสมในร่างกายของเด็กอาจทำให้เด็กได้รับอันตรายถึงแก่ชีวิตได้ ซึ่งได้มีประกาศกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ 117 (พ.ศ.) เรื่องขวดนม ได้กำหนดคุณภาพหรือมาตรฐานของขวดนมที่ใช้สำหรับทารกและเด็ก โดยให้คำนิยามไว้ว่า “ขวดนม” หมายความว่า ภาชนะที่ใช้เฉพาะสำหรับการบรรจุนมหรือของเหลวเพื่อการบริโภคของทารกและเด็ก ซึ่งประกอบด้วย ขวด ฝา ห้วนมยาง และฝาครอบห้วนมยาง และให้หมายความรวมถึงภาชนะรูปแบบอื่นๆ ที่ทำขึ้น โดยมีเจตนาที่ใช้ทำนองเดียวกับขวดนมด้วย

3.1.2 การคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคที่เป็นเด็ก

ในนานาอารยประเทศให้ความสำคัญในเรื่องสิทธิเด็ก ซึ่งถือว่าสิทธิเด็กเป็นส่วนหนึ่งของสิทธิมนุษยชน โดยเด็กนั้นถือว่าเป็นทรัพยากรที่ควรให้การปกป้องคุ้มครองมากกว่าผู้ใหญ่เสียด้วยซ้ำ ซึ่งในประเทศไทยได้มีมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้บริโภคในผลิตภัณฑ์ของใช้สำหรับเด็กซึ่งได้มีการบัญญัติกฎหมายไว้หลายฉบับ โดยนำพื้นฐานมาจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ซึ่งเป็นกฎหมายหลักที่มีบทบัญญัติที่เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ของใช้สำหรับเด็ก ดังนี้คือ

3.1.2.1 การคุ้มครองสิทธิของเด็ก

เด็กเป็นผู้ที่มีวุฒิภาวะยังน้อยไม่มีความรู้ความสามารถเพียงพอ รัฐจึงต้องมีบทบาทเข้ามาดูแลให้ความปลอดภัยแก่เด็กเพื่อให้เด็กมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีพัฒนาการที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจและสติปัญญา ภายใต้อสังคหรือสภาวะแวดล้อมที่ปลอดภัย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 52 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “เด็กและเยาวชนมีสิทธิในการอยู่รอดและได้รับพัฒนาทางด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญาตามศักยภาพในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมโดยคำนึงการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ”

3.1.2.2 การคุ้มครองสิทธิผู้บริโภค

สิทธิของทารกและเด็กซึ่งเป็นผู้บริโภคย่อมสมบูรณ์ตามกฎหมาย ตั้งแต่เมื่อคลอดแล้วหรือรอดเป็นทารก ซึ่งการใช้สิทธิของทารกและเด็กในฐานะผู้บริโภคผลิตภัณฑ์สำหรับเด็ก จึงอยู่ภายใต้การรับรองและความคุ้มครองดูแลจากรัฐ โดยมีบทบัญญัติรับรองสิทธิของผู้บริโภคไว้ในรัฐธรรมนูญ ดังปรากฏตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 61 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “สิทธิของบุคคลซึ่งเป็นผู้บริโภคได้รับความคุ้มครองในการได้รับข้อมูลที่ เป็นความจริง และมีสิทธิร้องเรียนเพื่อให้ได้รับการเยียวยาความเสียหายรวมทั้งมีสิทธิรวมตัวกันเพื่อพิทักษ์สิทธิของผู้บริโภค” กล่าวได้ว่า รัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้ให้ความสำคัญในการคุ้มครองผู้บริโภคเป็นอย่างยิ่ง และถือเป็นกฎหมายหลักในการคุ้มครองผู้บริโภค โดยแท้ แต่อย่างไรก็ตามการคุ้มครองผู้บริโภค มิให้ถูกละเมิดสิทธิในประเทศไทยก็ยังคงมีอยู่เรื่อยมาและยังคงมีมากขึ้นในปัจจุบัน

3.1.3 ผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ของใช้สำหรับเด็กที่เป็นห้วนมยางและขวดนม

ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ได้ให้คำนิยามของคำว่า “ผู้บริโภค” หมายความว่า ผู้บริโภคตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค และให้หมายความรวมถึงผู้เสียหายตามกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยด้วย²¹

และ “ผู้บริโภค” ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 หมายความว่า ผู้ซื้อหรือผู้ได้รับบริการจากผู้ประกอบธุรกิจหรือผู้ซึ่งได้รับการเสนอหรือการชักชวนจากผู้ประกอบธุรกิจเพื่อให้ซื้อสินค้าหรือรับบริการ และหมายความรวมถึงผู้ใช้สินค้าหรือผู้ได้รับบริการจากผู้ประกอบธุรกิจโดยชอบ แม้มิได้เป็นผู้เสียค่าตอบแทนก็ตาม²²

พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ได้ให้คำนิยามของคำว่า “ผู้เสียหาย” หมายความว่า ผู้ได้รับความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย²³

ดังนั้น “ผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ของใช้สำหรับเด็กที่เป็นห้วนมยางและขวดนม” จึงหมายความว่า ผู้ซื้อหรือผู้ซึ่งได้รับการเสนอหรือการชักชวนจากผู้ประกอบธุรกิจเพื่อให้ซื้อผลิตภัณฑ์ของใช้สำหรับเด็กที่เป็นห้วนมยางและขวดนม และหมายความถึงผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ของใช้สำหรับเด็กที่เป็นห้วนมยางและขวดนมโดยชอบ แม้มิได้เป็นผู้เสียค่าตอบแทนก็ตาม นอกจากนี้ยัง

²¹ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551. มาตรา 3.

²² พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551. มาตรา 3.

²³ พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551. มาตรา 3.

หมายความรวมถึง ผู้ได้รับความเสียหายอันเกิดจากผลิตภัณฑ์ของใช้สำหรับเด็กที่เป็นห้วนมยาง และขวดนมที่ไม่ปลอดภัยอีกด้วย

3.1.4 ผู้ประกอบธุรกิจผลิตภัณฑ์ของใช้สำหรับเด็กที่เป็นห้วนมยางและขวดนม

ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ได้ให้คำนิยามของคำว่า “ผู้ประกอบธุรกิจ” หมายความว่า ผู้ประกอบธุรกิจตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคและให้หมายความรวมถึงผู้ประกอบการตามกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยด้วย²⁴

และ“ผู้ประกอบธุรกิจ” ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 หมายความว่า ผู้ขาย ผู้ผลิตเพื่อขาย ผู้ส่งหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อขายหรือผู้ซื้อเพื่อขายต่อซึ่งสินค้า หรือ ผู้ให้บริการ และหมายความรวมถึงผู้ประกอบการ โฆษณาด้วย²⁵

พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ได้ให้คำนิยามของคำว่า “ผู้ประกอบการ” หมายความว่า ผู้ผลิต หรือผู้ว่าจ้างให้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้ขาย สินค้าที่ไม่สามารถระบุตัวผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต หรือผู้นำเข้าได้ ผู้ซึ่งใช้ชื่อ ชื่อทางการค้า เครื่องหมายการค้า เครื่องหมาย ข้อความหรือแสดงด้วยวิธีใดๆ อันมีลักษณะที่จะทำให้เกิดความเข้าใจได้ว่าเป็นผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต หรือผู้นำเข้า²⁶

คำว่า “สินค้า” หมายถึง สิ่งของที่ผลิตหรือมีไว้เพื่อขาย²⁷

ดังนั้นเนื่องจากผลิตภัณฑ์ของใช้สำหรับเด็กที่เป็นห้วนมยางและขวดนมซึ่งถือว่าเป็นสินค้านิดหนึ่งเมื่อนำมาประมวลความหมายกับคำว่าผู้ประกอบธุรกิจ ดังนั้นจึงพอจะให้คำนิยามของคำว่า “ผู้ประกอบธุรกิจผลิตภัณฑ์ของใช้สำหรับเด็กที่เป็นห้วนมยางและขวดนม” ว่า หมายความถึง บุคคลผู้ซึ่งขาย ผู้ผลิตเพื่อขายหรือผู้ว่าจ้างให้ผลิต ผู้ส่งหรือนำเข้ามาหรือผู้ซื้อต่อเพื่อขายต่อสินค้าซึ่งผลิตภัณฑ์ของใช้สำหรับเด็กที่เป็นห้วนมยางและขวดนม

²⁴ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551. มาตรา 3.

²⁵ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522. มาตรา 3.

²⁶ พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551. มาตรา 3.

²⁷ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522. มาตรา 3.

3.1.5 หน่วยงานที่รับผิดชอบในผลิตภัณฑ์ของใช้สำหรับเด็กที่เป็นห้วนมยางและขวดนม

หน่วยงานของรัฐที่ดูแลในเรื่องของการคุ้มครองผู้บริโภคในภาพรวมทั้งหมด คือ สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค (สคบ.) ซึ่งอยู่ในสังกัดสำนักงานเลขาธิการนายกรัฐมนตรีและในส่วนภูมิภาค 76 จังหวัด ดำเนินงานด้านการคุ้มครองผู้บริโภคในภาพรวมของประเทศ มีกฎหมายที่ใช้บังคับ คือ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522

ส่วนการคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับสุขภาพ หน่วยงานที่กำกับดูแล คือ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา สังกัดกระทรวงสาธารณสุขและกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ (รวมถึงศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์) เป็นองค์กรที่รับผิดชอบหลัก ทำหน้าที่ในส่วนที่ได้ดำเนินการเอง ประสานการดำเนินงาน และเป็นผู้กำกับดูแลและประสานงานในส่วนภูมิภาค

3.1.5.1 สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.) มีหน้าที่ในการกำหนดมาตรฐานและกำกับดูแลคุณภาพสินค้าและบริการให้เป็นไปตามข้อกำหนด ซึ่งได้กำหนดมาตรฐานของใช้สำหรับเด็กไว้ ได้แก่ ห้วนมยางสำหรับขวดนม ห้วนมยางสำหรับดูดเล่น ขวดนม โดยได้มีประกาศกระทรวงอุตสาหกรรมแต่ละฉบับมากำกับดูแลดังนี้

ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรมฉบับที่ 1605 (พ.ศ. 2533) ออกตามความในพระราชบัญญัติมาตรฐานอุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 เรื่องกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมห้วนมยางสำหรับขวดนม โดยได้ให้ความหมายไว้ว่า ห้วนมยางสำหรับขวดนม นั้นหมายถึงผลิตภัณฑ์ที่ใช้ประกอบกับขวดนมสำหรับให้ของเหลว เช่น นม น้ำ อาหารเหลว แก่ทารก ทำจากยางธรรมชาติ ยางสังเคราะห์ หรือส่วนผสมของยางธรรมชาติและยางสังเคราะห์ โดยได้กำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม คุณลักษณะ โดยทั่วไป คุณลักษณะด้านความปลอดภัยของเนื้อยาง และด้านความปลอดภัยเกี่ยวกับการละลายของสารเคมีที่ละลายออกมาต้องไม่เกินที่กำหนดไว้ การบรรจุต้องบรรจุในภาชนะที่ป้องกันความเสียหายและความสกปรกอันเกิดขึ้นในระหว่างการส่งและการเก็บรักษา เครื่องหมายและ ฉลาก การชักตัวอย่างและเกณฑ์ตัดสิน และการทดสอบห้วนมยางสำหรับขวดนม แต่ไม่ครอบคลุมห้วนมยางสำหรับทารกเกิดก่อนกำหนด²⁸

ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรมฉบับที่ 2189 (พ.ศ. 2539) ออกตามความในพระราชบัญญัติมาตรฐานอุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 เรื่องแก้ไขมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมห้วนมยางดูดเล่น (แก้ไขครั้งที่ 1) ได้กำหนดขอบข่ายมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ประเภทแบบและชนิด ขนาด คุณลักษณะที่ต้องการ การบรรจุเครื่องหมายและฉลาก การชักตัวอย่างและ

²⁸ ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม ฉบับที่ 1605 (พ.ศ. 2511) เรื่อง กำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมห้วนมยางสำหรับขวดนม.

เกณฑ์การตัดสิน และการทดสอบห้วนมยางสำหรับคุณเล่น โดยกำหนดความหมายไว้ว่า ห้วนมยาง คุณเล่น หรือ ห้วนม หมายถึง ผลิตภัณฑ์ที่ประกอบด้วยห้วนมยางที่ทำจากยางธรรมชาติหรือยางสังเคราะห์ กับส่วนประกอบอื่น เช่น ห่วง เต้ายึดห่วง เป็น ปุ่มจับ ใช้สำหรับให้เด็กเล็กๆ คุณหรือกั๊ดเล่น แต่ไม่ใช่สำหรับอาหาร

โดยมีการแบ่งห้วนมออกเป็น 2 ประเภท ตามวัสดุที่ใช้ทำห้วนมยาง คือ ประเภทห้วนมยางทำจากยางธรรมชาติและประเภทห้วนมยางสำหรับทำจากยางสังเคราะห์และได้กำหนดคุณลักษณะทั่วไป ห้วนมต้องมีผิวเรียบ ขอบมน และไม่ปรากฏลักษณะบกพร่อง เช่น ส่วนที่แหลมคมที่อาจเป็นอันตรายขณะใช้งาน การเหนียวเหนอะ รอยถลอก รอยแตก รอยฉีกขาด รอยเปื้อน รอยด่าง สิ่งเจือปนในเนื้อยางที่มองเห็นได้ ฟองอากาศ หรือข้อบกพร่องอื่นๆ ที่อาจเป็นผลเสียหายต่อการใช้งาน การทดสอบให้ทำโดยการตรวจพินิจที่ระยะ 25 เซนติเมตร ส่วนภายในของห้วนมยางต้องไม่มีวัตถุใดๆ บรรจุอยู่ และส่วนที่อยู่หน้าเป็นต้องไม่มีรูให้ของเหลวไหลผ่านได้ เต้ายึดห่วง (ถ้ามี) ต้องมีลักษณะที่ทำให้ห้วนมยางหรือเป็นเสียหายขณะประกอบชิ้นส่วนหรือขณะที่ใช้งาน ห้วนมแบบห่วง ห่วงต้องมีความยืดหยุ่นหรือสามารถพับไปมาได้ง่าย และสามารถพับให้ทำมุมกับแกนหลักแต่ละด้านได้ไม่น้อยกว่า 80 องศา

ความทนทานต่อแรงกดคั้นทนทานต่อการกัดเมื่อได้มีการทดสอบตามที่มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมกำหนดไว้ต้องไม่ฉีกหรือขาด เป็น เต้ายึดห่วง (ถ้ามี) และห่วงหรือปุ่มจับต้องไม่แตกหรือร้าว ยกเว้นความเสียหายที่เกิดขึ้นจากอุปกรณ์จับยึด และต้องไม่เสียรูปอย่างถาวรจนไม่สามารถนำไปใช้งานหรือไม่ปลอดภัยต่อการนำไปใช้งาน คุณลักษณะด้านความปลอดภัยของเนื้อยาง ปริมาณไนโตรซามีนในเนื้อยางต้องไม่เกิน 0.01 มิลลิกรัมต่อกิโลกรัม การทดสอบให้ปฏิบัติตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ห้วนมยางสำหรับขวดนม มาตรฐานเลขที่ มอก. 969 ส่วนในการบรรจุต้องมีการบรรจุในภาชนะที่สะอาดและป้องกันความเสียหายอันเกิดขึ้นในระหว่างการขนส่งและการเก็บรักษา

เครื่องหมายและฉลากของห้วนมยางทุกอัน อย่างน้อยต้องมีเลข อักษรหรือเครื่องหมายรายละเอียดของชื่อผู้ทำหรือโรงงานที่ทำ หรือเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนให้เห็นได้ง่าย ชัดเจน ในภาชนะบรรจุห้วนมทุกหน่วย อย่างน้อยต้องมีตัวเลข อักษร หรือเครื่องหมายแจ้งรายละเอียดต่อไปนี้ให้เห็นได้ง่าย ชัดเจน

- (1) ชื่อผลิตภัณฑ์
- (2) ประเภท แบบ และชนิด
- (3) จำนวนบรรจุ
- (4) เดือน ปีที่ทำ และรหัสรุ่นที่ทำ

(5) ชื่อผู้ทำหรือโรงงานที่ทำ หรือเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียน

(6) ข้อเสนอแนะในการใช้และการเก็บรักษา

1) ไม่ควรผูกสายใดๆ กับหัวนม และห้ามคล้องหัวนมไว้บนคอเด็ก เพราะอาจรัดคอเด็ก หรือเกิดอันตรายอื่นๆ

2) ก่อนการใช้ทุกครั้ง ควรดื่มหุ่นมในน้ำเดือดเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 5 นาที หรือทำความสะอาดหัวนมด้วยน้ำยาทำความสะอาดโดยเฉพาะ

3) ไม่ควรจุ่มหัวนมในของหวานใดๆ เนื่องจากอาจเป็นสาเหตุให้ฟันผุ

4) ไม่ควรแยกชิ้นส่วนของหัวนมออกจากกัน

5) ใช้เมื่อจำเป็น และควรเลิกใช้เมื่อหัวนมชำรุด เสียหาย

ในกรณีที่ใช้ภาษาต่างประเทศ ต้องมีความหมายตรงกับภาษาไทยที่กำหนดไว้ข้างต้น ผู้ทำผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่เป็นไปตามมาตรฐานนี้ จะแสดงเครื่องหมายมาตรฐานกับผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมนั้นได้ ต่อเมื่อได้รับใบอนุญาตจากคณะกรรมการมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมแล้ว²⁹

จึงถือว่าผลิตภัณฑ์ของใช้สำหรับเด็กที่เป็นหัวนมยางและขวดนมมีความจำเป็นในชีวิตประจำวันของทารกที่กินนมผสม หากคุณภาพของขวดนม หัวนมยาง ไม่ได้มาตรฐานหรือคุณภาพไม่ดีอาจมีผลต่อสุขภาพและชีวิตของเด็ก ดังนั้นการเลือกใช้ผลิตภัณฑ์ต้องคำนึงถึงความปลอดภัย นอกเหนือจากความทนทาน ความสะดวกและความเหมาะสมกับการใช้งาน ขณะที่หัวนมยางส่วนหนึ่งทำจากโรงงานที่อยู่ภายในประเทศและส่งไปจำหน่ายยังต่างประเทศ อีกส่วนหนึ่งนำเข้าจากต่างประเทศหลายประเทศ ซึ่งมีคุณภาพต่างๆ กัน ดังนั้นเพื่อความปลอดภัยของผู้ใช้และเพื่อเป็นการส่งเสริมอุตสาหกรรมภายในประเทศ ซึ่งกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมหัวนมยางสำหรับขวดนมขึ้น เพื่อป้องกันอันตรายที่เกิดขึ้นกับเด็กทารก มีการกำหนดมาตรฐานการผลิตให้มีคุณภาพ โดยเป็นการลดอันตรายที่จะเกิดกับเด็กทารก แต่ไม่ครอบคลุมผลิตภัณฑ์หลายอย่างที่มีอันตรายต่อเด็กทารกเช่นกัน โดยผู้เขียนได้ทำการศึกษาจากกฎหมายหลายประเทศมีการให้ความสำคัญต่อสินค้าของใช้สำหรับเด็กอย่างมาก

²⁹ ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม ฉบับที่ 2189 (พ.ศ. 2539) ออกตามความในพระราชบัญญัติผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511. เรื่อง แก้ไขมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมหัวนมยางสำหรับดูดเล่น (แก้ไขครั้งที่ 1).

3.1.5.2 สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยามีหน้าที่ในการปกป้องและคุ้มครองสุขภาพประชาชนจากการบริโภคผลิตภัณฑ์สุขภาพโดยผลิตภัณฑ์สุขภาพเหล่านั้นต้องมีคุณภาพมาตรฐานและปลอดภัย มีการส่งเสริมพฤติกรรมผู้บริโภคที่ถูกต้องด้วยข้อมูลวิชาการที่มีหลักฐาน เชื่อถือได้และมีความเหมาะสม เพื่อให้ประชาชนได้บริโภคผลิตภัณฑ์สุขภาพที่ปลอดภัยและสมประโยชน์ โดยได้ออกประกาศหลายฉบับเพื่อควบคุมผลิตภัณฑ์ของใช้สำหรับเด็กที่เป็นห่วงหิ้ว และขวดนมกำหนดมาตรฐานการผลิตและการนำเข้าไว้

ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ 117 (พ.ศ. 2532) เรื่องขวดนม กำหนดคุณภาพหรือมาตรฐานของขวดนมที่ใช้สำหรับทารกและเด็กว่า ขวดนม หมายความว่า ภาชนะที่ใช้เฉพาะสำหรับการบรรจุนมหรือของเหลวอื่น เพื่อการบริโภคของทารกและเด็ก ซึ่งประกอบด้วยขวด ฝา ห่วงหิ้ว และฝาครอบห่วงหิ้ว และให้หมายความถึงภาชนะรูปแบบอื่นๆ ที่ทำขึ้นโดยมีเจตนาที่จะใช้ทำนองเดียวกับขวดนมด้วย โดยกำหนดให้สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยากำหนดมาตรฐานขวดและภาชนะในรูปแบบอื่นๆ นั้นต้องทำจากพลาสติกที่ได้กำหนดไว้ในประกาศและในกรณีที่ทำด้วยพลาสติกชนิดอื่นหรือวัสดุอื่น รวมทั้งรูปแบบต้องได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา นอกจากนี้ประกาศฉบับนี้ยังได้กำหนดคุณภาพหรือมาตรฐานของห่วงหิ้วและฝาครอบห่วงหิ้ว³⁰

ประกาศกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่ 295) พ.ศ. 2548 เรื่องกำหนดคุณภาพหรือมาตรฐานของภาชนะบรรจุที่ทำจากพลาสติก ได้กำหนดให้ภาชนะบรรจุที่ทำจากพลาสติกซึ่งใช้บรรจุนมหรือผลิตภัณฑ์นม ต้องเป็นพลาสติกชนิดพอลิเอทิลีน เอทิลีน 1-แอลคิล โคพอลิเมอร์ ไรซด์เรซิน พอลิพรอพิลีน พอลิสไตรีน หรือพอลิเอทิลีนเทเรฟทาเลต ต้องมีคุณภาพหรือมาตรฐานของเนื้อพลาสติกตามที่ประกาศกำหนด และมีการตรวจวิเคราะห์คุณภาพหรือมาตรฐานการแพร่กระจายของภาชนะบรรจุที่ทำจากพลาสติกโดยวิธีตามที่กำหนดโดยสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา³¹

3.1.5.3 สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค

สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค (สคบ.) ซึ่งมีหน้าที่และความรับผิดชอบในการคุ้มครองผู้บริโภค และรับร้องเรียนในความไม่เป็นธรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับผู้บริโภค นับเป็นอีกหน่วยงานหนึ่งที่สามารถกำหนดมาตรการจัดการสินค้าที่มีอันตรายต่อผู้บริโภคได้

³⁰ ประกาศกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ 117 (พ.ศ. 2532). เรื่องขวดนม.

³¹ ประกาศกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่ 295) พ.ศ. 2548. เรื่องกำหนดคุณภาพหรือมาตรฐานของภาชนะบรรจุที่ทำจากพลาสติก.

งานที่ผ่านมาของสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ที่เป็นอันตรายต่อผู้บริโภคมีไม่มากนัก มาตรการที่สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคเคยนำมาใช้กรณีนี้ เช่น คำสั่งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค จึงได้มีคำสั่งที่ 1/2549 ห้ามการจำหน่ายสินค้าลวดคัดฟันแฟชั่นเป็นการชั่วคราว เนื่องจากสินค้าดังกล่าวมีสารปนเปื้อน เช่น ตะกั่ว พลวง ซีลีเนียม โครเมียม และสารหนู ซึ่งมีอันตรายต่อสุขภาพ และหากวัสดุไม่ได้มาตรฐาน เมื่อนำมาคล้องฟันวัสดุอาจจะหลุดลอก ทำให้เป็นอันตรายต่อผู้ใช้ได้ สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค เป็นองค์กรของรัฐที่มีหน้าที่ตรวจตรา กำกับดูแลและประสานงานการปฏิบัติงานของส่วนราชการต่างๆ ในการคุ้มครองผู้บริโภค เพื่อมิให้มีการละเมิดสิทธิของผู้บริโภค ซึ่งปัจจุบันนี้มีผู้บริโภคจำนวนมากที่ยังไม่ได้รับการคุ้มครองสิทธิตามที่กฎหมายเฉพาะว่าด้วยการนั้นๆ บัญญัติไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนยังมีผู้บริโภคจำนวนมากที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมจากการได้บริโภคสินค้าและบริการ

3.1.6 อำนาจหน้าที่ในการควบคุมผลิตภัณฑ์ของใช้สำหรับเด็กที่เป็นห้วนมยางและขวดนม

สำหรับในประเทศไทยนั้นอำนาจหน้าที่ในการควบคุมผลิตภัณฑ์ของใช้สำหรับเด็กมีหน่วยงานที่รับผิดชอบอยู่สองหน่วยงาน คือ สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมซึ่งทำหน้าที่ตรวจสอบการอนุญาตให้ผลิต ตรวจสอบกระบวนการผลิต และให้การรับรองมาตรฐานสินค้า และคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคซึ่งมีหน้าที่ในการตรวจสอบสินค้าซึ่งอยู่ในท้องตลาดทั่วไป

3.1.6.1 คณะกรรมการมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมตามพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511

สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.) มีหน้าที่ในการดำเนินการกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์ โดยมีคณะกรรมการมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม(กมอ.) ซึ่งประกอบด้วยบุคคลทั้งสามฝ่าย ได้แก่ ผู้ผลิต ผู้ใช้ และนักวิชาการ มาร่วมกันกำหนดมาตรฐานนี้ เพื่อให้มาตรฐานแต่ละเรื่องมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของทั้งผู้ผลิตและผู้ใช้ ตลอดจนมีความถูกต้องทางวิชาการซึ่งสามารถนำไปใช้อ้างอิงได้ “มาตรฐาน” ตามความหมายของพจนานุกรม หมายถึง สิ่งที่ถือเป็นหลักสำหรับเทียบกำหนดสิ่งที่ทุกคนยอมรับและเข้าใจตรงกัน เมื่อนำมาใช้กับอุตสาหกรรมจะใช้คำว่า “มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม” หรือ มอก. หมายถึง สิ่งหรือเกณฑ์ทางเทคนิคที่กำหนดขึ้นสำหรับผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม เกณฑ์ทางเทคนิคนี้จะมีลักษณะที่สำคัญของผลิตภัณฑ์ ประสิทธิภาพของการนำไปใช้งาน คุณภาพของวัตถุดิบที่นำมาผลิต ซึ่งจะรวมถึงวิธีการทดสอบด้วย เมื่อใช้เป็นเครื่องตัดสินว่าคุณภาพผลิตภัณฑ์นั้นๆ เป็นไปตามมาตรฐานหรือไม่ ผลิตภัณฑ์ที่แสดงเครื่องหมายมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมได้นั้น ต้องได้รับการตรวจสอบจากสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมแล้วมีคุณภาพเป็นไปตามที่กำหนด

ซึ่งการตรวจสอบทั้งระบบการผลิตและระบบการควบคุมคุณภาพโรงงานว่าผ่านเกณฑ์หรือไม่ ถ้าผ่านสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมจะออกใบอนุญาตให้ผู้ผลิตแสดงเครื่องหมายมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ผลิตภัณฑ์ได้ โดยต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมกำหนดด้วยและจะมีการติดตามผลโดยการตรวจสอบระบบควบคุมคุณภาพโรงงานและสุ่มตัวอย่างผลิตภัณฑ์ทั้งจากโรงงาน สถานที่นำเข้า และสถานที่จำหน่าย มาตรวจสอบอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้แน่ใจได้ว่าผลิตภัณฑ์ที่แสดงเครื่องหมายมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมจะมีคุณภาพตามมาตรฐานและโรงงานยังสามารถรักษาคุณภาพไว้ได้ตามที่กำหนด เครื่องหมายมาตรฐานหรือเครื่องหมายมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมอนุญาตให้แสดงกับผลิตภัณฑ์มี 2 แบบ คือ เครื่องหมายมาตรฐานทั่วไป เป็นเครื่องหมายที่แสดงกับผลิตภัณฑ์ที่เป็นมาตรฐานไม่บังคับ ผู้ผลิตสามารถยื่นขอใบอนุญาตแสดงเครื่องหมายมาตรฐานได้ด้วยความสมัครใจ ซึ่งเป็นมาตรฐานที่กำหนดออกมามากที่สุด โดยปัจจุบันมีกว่า 20,000 รายการ และเครื่องหมายมาตรฐานบังคับ³² เป็นเครื่องหมายที่แสดงบนผลิตภัณฑ์ที่มีกฎหมายกำหนดให้ต้องเป็นไปตามมาตรฐานเพื่อคุ้มครองความปลอดภัยให้แก่ผู้บริโภค และป้องกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้นแก่เศรษฐกิจของประเทศ ผู้ผลิต ผู้นำเข้า และผู้จำหน่าย จะต้องผลิต นำเข้าและจำหน่ายเฉพาะผลิตภัณฑ์ที่ต้องเป็นไปตามมาตรฐานเท่านั้น ปัจจุบันมีมากกว่า 69 รายการเครื่องหมายมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมนั้นแสดงถึงคุณภาพที่ได้รับการรับรองมาตรฐานของผลิตภัณฑ์ต่างๆ รวมทั้งของใช้สำหรับเด็ก ซึ่งมีส่วนสำคัญในการช่วยให้การตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์นั้นๆ ว่าผู้บริโภคจะได้รับการคุ้มครองในด้านความปลอดภัย รวมทั้งได้รับความเป็นธรรมจากการบริโภคผลิตภัณฑ์ดังกล่าว มาตรฐานทั่วไปกับผลิตภัณฑ์ของใช้สำหรับเด็กได้มีการกำหนดให้มีมาตรฐาน ซึ่งเป็นมาตรฐานทั่วไปไม่มีการบังคับคือจะมีหรือไม่มีก็ได้ แต่ถ้าได้รับเครื่องหมาย ก็จะแสดงถึงคุณภาพที่ได้มาตรฐานของผลิตภัณฑ์นั้นๆ

ผลิตภัณฑ์ที่จะอนุญาตให้ใช้เครื่องหมายมาตรฐานนั้นต้องเป็นผลิตภัณฑ์ที่เป็นไปตามที่มาตรฐานกำหนด และมีการควบคุมผลิตภัณฑ์เป็นไปตามมาตรฐานอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งการตรวจสอบการผลิตนั้น สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมจะมีการตรวจสอบการผลิตผลิตภัณฑ์ของผู้ผลิตทั้งในและต่างประเทศ หรือตรวจสอบระบบควบคุมคุณภาพผลิตภัณฑ์ของผู้นำเข้าคือ

1) โรงงานที่ผลิต มีการประเมินระบบควบคุมคุณภาพผลิตภัณฑ์ของโรงงาน คือ มีการควบคุมตั้งแต่วัตถุดิบควบคุมระหว่างการผลิต ควบคุมผลิตภัณฑ์สำเร็จรูป ควบคุมผลิตภัณฑ์ที่

³² สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม. (2552). สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม. สืบค้นเมื่อ 3 มิถุนายน 2553. จาก <http://www.tisi.go.th/thai/tisi.html>.

ไม่เป็นไปตามข้อกำหนด การบ่งชี้และสอบกลับได้ การเก็บรักษาผลิตภัณฑ์ เครื่องจักรที่ใช้ในการผลิตและการบำรุงรักษา การควบคุมเครื่องตรวจ เครื่องวัด เครื่องทดสอบ การฝึกอบรม (ทักษะและความรู้ความสามารถ) โดยผลการตรวจสอบจากหน่วยงานที่สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมแต่งตั้งหรือให้การยอมรับตามหลักเกณฑ์ หรืออาจกระทำโดยผู้ขออนุญาต หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

2) ผู้นำเข้า การประเมินระบบควบคุมคุณภาพผลิตภัณฑ์ได้แก่ การจัดซื้อ การควบคุมผลิตภัณฑ์ที่ไม่เป็นไปตามข้อกำหนด การบ่งชี้และการสอบกลับได้ การเก็บรักษาผลิตภัณฑ์ การควบคุมเครื่องตรวจ เครื่องวัดและเครื่องทดสอบ การฝึกอบรม (ทักษะและความรู้ความสามารถ) การควบคุมบันทึกคุณภาพ ซึ่งในการตรวจสอบแต่ละรายการอาจทำให้ผู้ขออนุญาตหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายและต้องมีเครื่องมือเพื่อส่งไปยังห้องทดลองที่สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมให้การยอมรับ

ซึ่งในการตรวจสอบผลิตภัณฑ์ สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม จะทำการตรวจสอบผลิตภัณฑ์เพื่อการอนุญาตตามข้อกำหนดไว้ในมาตรฐานทุกรายการ การเก็บตัวอย่างตรวจสอบจะทำโดยเจ้าหน้าที่เป็นผู้เก็บตัวอย่างเพื่อทำการตรวจสอบ โดยการยอมรับผลการทดสอบ สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมจะทำการประเมินผลิตภัณฑ์ตามเกณฑ์ที่กำหนดในมาตรฐานโดยพิจารณาตามความเหมาะสมจากผลการทดสอบจากห้องปฏิบัติการทดสอบที่ได้รับการแต่งตั้งหรือที่สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมให้การยอมรับ และการออกรับใบอนุญาต สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมจะออกโดยระบุประเภทและแบบไว้

การตรวจติดตามภายหลังการอนุญาตเพื่อให้มีความมั่นใจว่าผู้รับใบอนุญาตจะยังรักษาคุณภาพของผลิตภัณฑ์ให้เป็นไปตามมาตรฐานที่สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมกำหนดอย่างสม่ำเสมอ โดยสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมจะตรวจติดตามภายหลังการอนุญาตโดยทำการตรวจสอบคือการอนุญาตให้ทำผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ซึ่งการตรวจสอบการทำผลิตภัณฑ์โดยการประเมินระบบควบคุมคุณภาพ ณ โรงงานที่ทำการผลิต 1 ครั้งต่อปี หากผลการตรวจแสดงว่าผู้รับใบอนุญาตสามารถรักษาคุณภาพให้เป็นไปตามมาตรฐานได้อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง โดยสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมอาจมีการปรับลดจำนวนครั้งในการตรวจสอบ ซึ่งหากปรากฏผลว่าไม่สามารถรักษาคุณภาพให้เป็นไปตามมาตรฐานได้ สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมอาจพิจารณาปรับเพิ่มจำนวนครั้งในการตรวจสอบตามความเหมาะสมและมีการซื้อตัวอย่างผลิตภัณฑ์จากสถานที่จำหน่ายเพื่อการตรวจสอบตามความเหมาะสม

การอนุญาตให้นำเข้าผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมจะมีการตรวจสอบการทำผลิตภัณฑ์โดยการประเมินระบบควบคุมคุณภาพผลิตภัณฑ์ ณ โรงงานที่ผลิต หรือตรวจประเมินระบบควบคุมคุณภาพผลิตภัณฑ์ของผู้นำเข้า 1 ครั้งต่อปี การเก็บตัวอย่างผลิตภัณฑ์จากผู้รับใบอนุญาตทุกครั้งที่น่าเข้าเพื่อตรวจสอบและหากมีเหตุอันควรเชื่อว่าผลิตภัณฑ์ที่น่าเข้าไม่เป็นไปตามมาตรฐานจะตรวจปล่อยผลิตภัณฑ์ต่อเมื่อปรากฏผลว่าเป็นไปตามมาตรฐานแล้ว และมีการซื้อตัวอย่างผลิตภัณฑ์จากสถานที่จำหน่ายเพื่อตรวจสอบตามความเหมาะสม

สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมจะมีการกำหนดเงื่อนไขให้ผู้รับใบอนุญาตต้องปฏิบัติตามวิธีการควบคุมผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐาน ผู้รับใบอนุญาตต้องได้รับการตรวจติดตามภายหลังการอนุญาตตามที่กำหนดและจัดให้มีการควบคุมคุณภาพ ได้แก่ ต้องมีการควบคุมคุณภาพตามข้อกำหนดกิจกรรมในระบบควบคุมผลิตภัณฑ์ตามหลักเกณฑ์การรับรองผลิตภัณฑ์ ต้องมีการควบคุม ตรวจสอบ ทดสอบ ทูกรายการตามที่มาตรฐานกำหนดซึ่งอาจกระทำโดยผู้รับใบอนุญาตหรือผู้อื่นที่ได้รับมอบหมายก็ได้

กรณีการตรวจสอบการทำผลิตภัณฑ์ของผู้ทำทั้งในและต่างประเทศ โรงงานต้องมีเครื่องมือทดสอบรายการตามข้อกำหนดในหลักเกณฑ์เฉพาะในการรับรองผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างน้อย และต้องทำการทดสอบเป็นประจำที่โรงงาน ส่วนกรณีการตรวจประเมินระบบควบคุมคุณภาพผลิตภัณฑ์ของผู้นำเข้าต้องมีการทดสอบรายการตามที่กำหนดในหลักเกณฑ์เฉพาะในการรับรอง โดยผู้นำเข้านั้นต้องมีเครื่องมือทดสอบรายการตามข้อกำหนดในหลักเกณฑ์เฉพาะในการรับรองผลิตภัณฑ์ และต้องทดสอบเป็นประจำ ณ สถานที่ของผู้รับใบอนุญาต หรือผู้นำเข้าต้องส่งผลิตภัณฑ์ที่ได้รับใบอนุญาตเพื่อทำการทดสอบรายการตามข้อกำหนดในหลักเกณฑ์เฉพาะในการรับรองผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้อง ณ ห้องปฏิบัติการทดสอบที่สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมยอมรับ ต้องมีการแจ้งให้สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมทราบทุกครั้งเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงข้อมูลใดๆ ไปจากที่เคยแจ้งไว้ซึ่งอาจมีผลต่อคุณภาพที่ได้รับอนุญาต และต้องแจ้งปริมาณในการผลิตผลิตภัณฑ์ที่ได้รับ ใบอนุญาตต่อสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมทุกครึ่งปีปฏิทิน โดยต้องแจ้งภายใน 30 วันนับแต่วันที่ครบกำหนด ส่วนกรณีผู้นำเข้าใบอนุญาตต้องแจ้งการนำเข้าและปริมาณผลิตภัณฑ์ก่อนการนำเข้าต่อสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมทุกครั้ง หากมีข้อร้องเรียนที่เกี่ยวกับคุณภาพผลิตภัณฑ์ต้องทำการบันทึกและจัดเก็บข้อมูลดังกล่าวรวมทั้งบันทึกการแก้ไขและส่งสำเนาให้สำนักงานมาตรฐาน

ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม เมื่อได้รับการร้องขอและผู้รับใบอนุญาตมีหน้าที่ต้องชำระค่าใช้จ่ายในการตรวจสอบผลิตภัณฑ์ภายใน 15 วันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งให้ทำการชำระ³³

3.1.6.2 คณะกรรมการอาหารและยาตามพระราชบัญญัติอาหารและยา พ.ศ. 2511

สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยามีหน้าที่ควบคุมดูแลผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับยา วัตถุเสพติด อาหาร เครื่องสำอาง เครื่องมือแพทย์ และวัตถุอันตราย โดยดำเนินการตามกฎหมายในการกำกับดูแล พัฒนาระบบและกลไกเพื่อให้มีการดำเนินการบังคับใช้กฎหมาย เฝ้าระวังกำกับและทำการตรวจสอบคุณภาพมาตรฐานของผลิตภัณฑ์ตลอดจนติดตามหรือเฝ้าระวังเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารผลิตภัณฑ์สุขภาพจากภายในและภายนอกประเทศ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาได้ดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายจำนวน 8 ฉบับได้แก่

- 1) พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522
- 2) พระราชบัญญัติยา พ.ศ. 2510 และแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2518) ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2522) ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2528) และฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2530)
- 3) พระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2535
- 4) พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535
- 5) พระราชบัญญัติวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ. 2518 และแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2528) ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2535) และฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2543)
- 6) พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 และแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2528) ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2530) และฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2543)
- 7) พระราชบัญญัติเครื่องมือแพทย์ พ.ศ. 2531
- 8) พระราชกำหนดป้องกันการใช้สารระเหย พ.ศ. 2533 และแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2543)

3.1.6.3 คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522

คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 และแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 ได้บัญญัติให้การดำเนินการคุ้มครองผู้บริโภคในรูปของคณะกรรมการ ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการ เลขาธิการนายกรัฐมนตรี ปลัดกระทรวงพาณิชย์ ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม

³³ ประกาศสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม เรื่อง หลักเกณฑ์เฉพาะในการรับรองผลิตภัณฑ์ของเล่นมาตรฐานเลขที่ มอก.685-2540.

ปลัดกระทรวงคมนาคม เลขธิการคณะกรรมการอาหารและยา และผู้ทรงคุณวุฒิอีกไม่เกิน 8 คนซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการและเลขธิการคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคเป็นกรรมการและเลขานุการ

สำหรับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 10 ให้คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคมีอำนาจและหน้าที่ดังต่อไปนี้

1) พิจารณาเรื่องราวร้องทุกข์จากผู้บริโภคที่ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายอันเนื่องมาจากการกระทำของผู้ประกอบธุรกิจ

2) ดำเนินการเกี่ยวกับสินค้าที่อาจเป็นอันตรายแก่ผู้บริโภคตาม มาตรา 36

3) แจงหรือโฆษณาข่าวสารเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายหรือเสื่อมเสียแก่สิทธิของผู้บริโภคในกรณีนี้อาจระบุชื่อสินค้าหรือบริการ หรือชื่อของผู้ประกอบธุรกิจด้วยก็ได้

4) ให้คำปรึกษาและแนะนำแก่คณะกรรมการเฉพาะเรื่อง และพิจารณาวินิจฉัยการอุทธรณ์คำสั่งของคณะกรรมการเฉพาะเรื่อง

5) วางระเบียบเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการเฉพาะเรื่องและคณะอนุกรรมการ

6) สอดส่องเร่งรัดพนักงานเจ้าหน้าที่ ส่วนราชการ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐให้ปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนด ตลอดจนเร่งรัดพนักงานเจ้าหน้าที่ให้ดำเนินคดีในความผิดเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิของผู้บริโภค

7) ดำเนินคดีเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิของผู้บริโภคที่คณะกรรมการเห็นสมควรหรือมีผู้ร้องขอตามมาตรา 39

8) รับรองสมาคม มาตรา 40

9) เสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับนโยบายและมาตรการในการคุ้มครองผู้บริโภค และพิจารณาให้ความเห็นในเรื่องใดๆ ที่เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคตามที่คณะรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีมอบหมาย

10) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ

ในการปฏิบัติหน้าที่นี้ คณะกรรมการอาจมอบหมายให้สำนักคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคเป็นผู้ปฏิบัติการ หรือเตรียมพร้อมข้อเสนอไปยังคณะกรรมการเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไปได้

และนอกจากกรณีดังกล่าวข้างต้น พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ได้ให้ความคุ้มครองแก่ผู้บริโภคในเรื่องของสินค้าที่อาจเป็นอันตรายแก่ผู้บริโภค โดยได้กำหนดไว้ในมาตรา 36 ให้อำนาจแก่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคดำเนินการเกี่ยวกับสินค้าที่อาจเป็นอันตราย ดังนี้

1) เมื่อกรณีมีเหตุอันควรสงสัยว่า สินค้าใดอาจเป็นอันตรายต่อผู้บริโภค คณะกรรมการอาจสั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจดำเนินการทดสอบหรือทำการพิสูจน์สินค้านั้นได้ ถ้าไม่ดำเนินการตามที่คณะกรรมการสั่งหรือดำเนินการล่าช้าโดยไม่มีเหตุอันควร คณะกรรมการจะจัดให้มีการพิสูจน์โดยผู้ประกอบธุรกิจเป็นผู้เสียค่าใช้จ่าย

2) ถ้าผลการทดสอบหรือพิสูจน์ปรากฏว่าสินค้านั้นเป็นอันตรายแก่ผู้บริโภค และไม่อาจป้องกันอันตรายที่เกิดจากสินค้านั้นได้โดยการกำหนดฉลากตามมาตรา 30 หรือตามกฎหมายอื่น ให้คณะกรรมการสั่งห้ามขายสินค้านั้น และถ้าเห็นสมควรจะสั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจเปลี่ยนแปลงสินค้านั้น ภายใต้เงื่อนไขตามที่คณะกรรมการกำหนดก็ได้ ในกรณีที่สินค้านั้นไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้หรือเป็นที่สงสัยว่าผู้ประกอบธุรกิจทำลายหรือจะจัดให้มีการทำลายโดยผู้ประกอบธุรกิจเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายก็ได้

3) กรณีที่จำเป็นเร่งด่วน ถ้าคณะกรรมการมีเหตุที่น่าเชื่อว่าสินค้าใดอาจเป็นอันตรายแก่ผู้บริโภค ให้คณะกรรมการมีอำนาจสั่งห้ามขายสินค้านั้นเป็นการชั่วคราว จนกว่าจะมีการทดสอบหรือพิสูจน์สินค้า

4) ถ้าผู้ประกอบธุรกิจขายสินค้าที่คณะกรรมการสั่งห้ามขายเพราะสินค้านั้นอาจเป็นอันตรายแก่ผู้บริโภคตามมาตรา 36 นี้ ผู้ประกอบธุรกิจต้องระวางโทษตามมาตรา 56 คือ จำคุกไม่เกิน 6 เดือนหรือทั้งจำทั้งปรับ และถ้าผู้ประกอบธุรกิจนั้นเป็นผู้ผลิตเพื่อขายหรือเป็นผู้ส่งหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อขาย ต้องระวางโทษหนักขึ้น คือจำคุกไม่เกิน 5 ปีหรือทั้งจำทั้งปรับ

3.2 หลักการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดี

นักกฎหมายได้มีการแบ่งกฎหมายออกเป็น กฎหมายสารบัญญัติและกฎหมายวิธีสบัญญัติ ซึ่งในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีทั้งทางแพ่งและทางอาญาเป็นไปตามกฎหมายวิธีสบัญญัติซึ่งเป็นกฎหมายที่บัญญัติถึงวิธีการต่างๆ ในการที่บุคคลทั้งหลายจะต้องปฏิบัติเพื่อจะได้รับความรับรองคุ้มครอง และบังคับตามในทางศาลตามสิทธิและหน้าที่ ซึ่งได้มีอยู่ตามกฎหมาย ส่วนกฎหมายสารบัญญัตินั้น ได้แก่กฎหมายที่บัญญัติถึงสิทธิและหน้าที่ หรือความรับผิดชอบของบุคคล เช่น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่บัญญัติถึงหน้าที่และความรับผิดชอบต่างๆ ของผู้มีหนี้

เกี่ยวข้องกัน และประมวลกฎหมายอาญาที่บัญญัติถึงการกระทำต่างๆ อันเป็นความผิด และได้กำหนดโทษไว้อย่างชัดเจน

โดยกฎหมายสารบัญญัติกับกฎหมายวิธีสบัญญัตินั้น ย่อมต้องใช้เกี่ยวโยงกันอยู่เสมอ กล่าวคือ สารบัญญัติได้กำหนดบังคับไว้ให้บุคคลหนึ่งผู้ใดมีสิทธิ หรือหน้าที่ในการอย่างใดแล้ว การที่บุคคลนั้นจะขอให้ศาลรับรองคุ้มครอง หรือบังคับตามซึ่งสิทธิและหน้าที่นั้น ก็จะต้องดำเนินการตามแบบวิธีซึ่งได้บัญญัติไว้ตามกฎหมายอันว่าด้วยวิธีสบัญญัติ

3.2.1 หลักการดำเนินคดีแพ่ง

ในการดำเนินคดีแพ่งนั้นมีประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกฎหมายวิธีสบัญญัติ คือ ได้แก่ กฎหมายที่ว่าด้วยความรับรอง คุ้มครองและบังคับตามซึ่งสิทธิของบุคคลในอรรถคดีทางแพ่ง โดยการฟ้องร้องหรือต่อสู้คดีในศาล การที่เราจะขอให้ได้รับความรับรอง คุ้มครองและบังคับตามซึ่งสิทธิของเรา เมื่อเราถูกละเมิดสิทธิหรือได้รับความเสียหายจากการกระทำของบุคคลอื่นใด ก็ต้องดำเนินการตามกฎหมายอันว่าด้วยวิธีพิจารณาความแพ่ง

3.2.1.1 ผู้มีสิทธิเสนอคดีต่อศาล

ในการนำเสนอคดีต่อศาลนั้นต้องเป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 55³⁴ ซึ่งได้กำหนดให้บุคคลมีสิทธิเสนอคดีต่อศาลได้ 2 กรณี คือ

1) กรณีที่มีการโต้แย้งเกิดขึ้นเกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่ของบุคคลใดตามกฎหมายแพ่ง

การโต้แย้งสิทธิหรือหน้าที่ คือ การกระทำหรือการงดเว้นการกระทำอย่างใดๆ ของบุคคลหนึ่ง เป็นเหตุให้ละเมิดหรือกระทบกระเทือนต่อสิทธิหรือหน้าที่ของบุคคลอื่นที่มีตามกฎหมาย และก่อให้เกิดสิทธิเรียกร้องแก่บุคคลอื่นนั้น การกระทำหรือการงดเว้นการกระทำใดๆ นั้นถือว่าเป็นการโต้แย้งเกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่³⁵

เมื่อมีการโต้แย้งสิทธิหรือหน้าที่ผู้ที่ถูกโต้แย้งย่อมมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองป้องกันตามกฎหมาย โดยผู้ถูกโต้แย้งสิทธิหรือหน้าที่ย่อมมีสิทธิเสนอคดีของตนต่อศาล โดยผู้ที่ถูกโต้แย้งมีฐานะเป็น “โจทก์” ยื่นฟ้องผู้ที่โต้แย้งในฐานะ “จำเลย” กรณีนี้เรียกว่าคดีมีข้อพิพาท

³⁴ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง. มาตรา 55.

³⁵ ประพนธ์ ศาตะมาน. (2515). สัมมนากฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งเรื่องคู่ความ. หน้า 2.

2) กรณีที่จะต้องใช้สิทธิทางศาล

การใช้สิทธิทางศาล เป็นกรณีที่บุคคลหนึ่งบุคคลใดจะต้องใช้สิทธิทางศาล เพื่อให้ศาลแสดงสิทธิของตน แม้บางกรณีจะไม่มีผู้ใดโต้แย้งสิทธิหรือหน้าที่แต่มีความจำเป็นที่จะต้องใช้สิทธิทางศาล ส่วนกรณีใดบ้างจะต้องใช้สิทธิทางศาลจะต้องพิจารณาตามกฎหมายสารบัญญัติ เช่น การร้องขอตั้งผู้ปกครองผู้เยาว์ การร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ เป็นต้น กล่าวคือจะต้องมีกฎหมายสารบัญญัติรับรองให้บุคคลใดใช้สิทธิทางศาลแล้ว บุคคลนั้นย่อมมีสิทธิที่จะเสนอคดีต่อศาลได้ กรณีเช่นนี้เรียกว่า “คดีไม่มีข้อพิพาท”

3.2.1.2 ภาระการพิสูจน์

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมิได้กำหนดความหมายของภาระการพิสูจน์ไว้อย่างชัดเจน แต่มีคำพิพากษาของศาลฎีกาได้วางแนวบรรทัดฐานว่าหมายถึง หน้าที่ที่กฎหมายกำหนดให้คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะต้องนำพยานหลักฐานมาพิสูจน์ต่อศาลให้ได้ว่าข้อเท็จจริงในแต่ละประเด็นที่พิพาทกันนั้นเป็นดังที่ตนกล่าวอ้าง ถ้าไม่นำพยานหลักฐานมาสืบหรือนำสืบไม่ได้สมดังที่ตนกล่าวอ้าง คู่ความฝ่ายที่มีภาระการพิสูจน์ในประเด็นนั้นก็ต้องเป็นผู้แพ้ในประเด็นดังกล่าว³⁶

การกำหนดภาระการพิสูจน์ต้องเป็นไปตามหลักที่ว่า “ผู้ใดกล่าวอ้างผู้นั้นมีภาระการพิสูจน์” ตามมาตรา 84/1 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง บัญญัติว่า “คู่ความฝ่ายใดกล่าวอ้างข้อเท็จจริงเพื่อสนับสนุนคำคู่ความของตน ให้คู่ความฝ่ายนั้นมีภาระการพิสูจน์ข้อเท็จจริงนั้น” ดังนั้นข้อเท็จจริงที่โจทก์หรือจำเลยต้องกล่าวอ้างนี้เป็นข้อเท็จจริงอันเป็นประเด็นแห่งคดีภาระการพิสูจน์อาจตกแก่คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายตามแต่ละประเด็น ขึ้นอยู่กับว่าฝ่ายใดเป็นผู้กล่าวอ้างข้อเท็จจริงในประเด็นใดและอีกฝ่ายหนึ่งไม่ยอมรับ ฝ่ายที่กล่าวอ้างย่อมมีภาระการพิสูจน์ในประเด็นนั้น³⁷

3.2.2 หลักการดำเนินคดีอาญา

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นกฎหมายที่วางวิธีปฏิบัติในการดำเนินคดีอาญาตามขั้นตอน ซึ่งมีความคล้ายคลึงกับในการดำเนินคดีแพ่ง แต่ในคดีอาญามีทั้งราษฎรเป็นโจทก์เองและพนักงานอัยการเป็นโจทก์ฟ้อง ซึ่งในคดีอาญาก็จะต้องพิจารณาเสียก่อนว่า ใครเป็นผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญาได้

³⁶ จริฎุ ภักดิชนากุล. (2550). รวมคำบรรยายภาคสองสมัยที่ 60 ปีการศึกษา 2550 เล่มที่ 7. หน้า 228.

³⁷ โสภณ รัตนกร. (2539). คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน. หน้า 59.

3.2.2.1 ผู้มีสิทธิเสนอคดีต่อศาล

เมื่อมีความผิดอาญาขึ้น ผู้ที่มีอำนาจฟ้องคดีอาญาต่อศาล คือ

- (1) พนักงานอัยการ
- (2) ผู้เสียหาย³⁸

โดยพนักงานอัยการ มีอำนาจฟ้องคดีอาญาได้ทุกชนิด โดยมีข้อจำกัดเพียงว่า คดีนั้นต้องได้มีการสอบสวนโดยพนักงานสอบสวนมาก่อนเท่านั้น

ผู้เสียหาย หมายถึงผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำผิดอาญาฐานใด ฐานหนึ่ง รวมทั้งบุคคลอื่นที่มีอำนาจจัดการแทนได้ ดังบัญญัติไว้ในมาตรา 4 มาตรา 5 และ มาตรา 6³⁹

ดังนั้น หากผู้เสียหายไม่ยอมฟ้องคดีด้วยตนเอง ก็อาจให้พนักงานอัยการ เป็นผู้ฟ้องผู้กระทำผิดอาญาต่อตนแทนได้ โดยการไปแจ้งความร้องทุกข์ยังสถานีตำรวจที่ความผิดนั้นเกิดขึ้น ในเขตรับผิดชอบ ซึ่งพนักงานสอบสวนก็จะทำการสอบสวนแล้วจับตัวผู้กระทำผิดนั้น เป็นผู้ต้องหา เมื่อสอบสวนเสร็จสิ้นแล้วหากเห็นว่าผู้ต้องหากระทำผิดตามข้อกล่าวหา ก็จะส่งสำนวนพร้อมผู้ต้องหาให้พนักงานอัยการพิจารณา หากพนักงานอัยการพิจารณาแล้วเห็นว่า จากพยานหลักฐานและพฤติการณ์แห่งคดีเชื่อได้ว่า ผู้ต้องหาได้กระทำความผิด พนักงานอัยการก็จะฟ้องผู้ต้องหาเป็นคดีต่อศาล ซึ่งเมื่อพนักงานอัยการฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลแล้ว ผู้เสียหายอาจยื่นคำร้องขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมในคดีนั้นๆ ได้ เมื่อพนักงานอัยการฟ้องคดีนั้นต่อศาล ผู้เสียหายจึงยื่นคำร้องขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับพนักงานอัยการ โดยขอถือเอาคำฟ้องของอัยการเป็นฟ้องของตนเองด้วย เมื่อศาลอนุญาตผู้เสียหายก็มีฐานะเป็น โจทก์ร่วมกับพนักงานอัยการ แต่การยื่นคำร้องนั้นต้องอย่าให้เกินเวลาที่ศาลชั้นต้นอ่านคำพิพากษาให้จำเลยฟังก็แล้วกัน มิฉะนั้นศาลจะไม่รับคำร้องขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมของผู้เสียหายดังกล่าวไว้⁴⁰

3.2.2.2 ภาระการพิสูจน์

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไม่ได้กำหนดความหมายของภาระการพิสูจน์ไว้อย่างชัดเจน แต่มีคำพิพากษาของศาลฎีกาได้วางแนวบรรทัดฐานว่าภาระการพิสูจน์ หมายถึง หน้าที่ที่กฎหมายกำหนดให้โจทก์จะต้องนำพยานหลักฐานมาพิสูจน์ต่อศาลให้ได้ว่า ข้อเท็จจริงนั้นเป็นไปตามที่ตนกล่าวอ้าง ถ้าไม่นำพยานหลักฐานมาสืบ หรือนำสืบไม่ได้สมดังที่ตนกล่าวอ้าง ศาลจะยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้จำเลย

³⁸ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. มาตรา 28.

³⁹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. มาตรา 4 มาตรา 5 และมาตรา 6.

⁴⁰ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. มาตรา 30.

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 174 เป็นบทบัญญัติที่แสดงให้เห็นว่าในคดีอาญา โจทก์มีหน้าที่ต้องนำสืบก่อนเสมอ คือ ก่อนนำพยานเข้าสืบ โจทก์มีอำนาจเปิดคดีเพื่อให้ศาลทราบคดีโจทก์ คือการแถลงถึงลักษณะของฟ้อง รวมทั้งพยานหลักฐานที่จะนำสืบเพื่อพิสูจน์ความผิดของจำเลยเสร็จแล้วให้โจทก์นำพยานเข้าสืบ

เมื่อสืบพยาน โจทก์แล้ว จำเลยมีอำนาจเปิดคดีเพื่อให้ศาลทราบเกี่ยวกับคดีจำเลย โดยแถลงข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายซึ่งตั้งใจอ้างอิง ทั้งแสดงพยานหลักฐานที่จะนำสืบ เสร็จแล้วให้จำเลยนำพยานเข้าสืบ ซึ่งเมื่อสืบพยานจำเลยเสร็จ โจทก์และจำเลยมีอำนาจแถลงปิดคดีของตนด้วยปากหรือหนังสือหรือทั้งสองอย่าง ซึ่งในระหว่างพิจารณาเป็นดุลพินิจของศาลซึ่งถ้าศาลเห็นว่าไม่จำเป็นต้องสืบพยานหรือทำการอะไรอีกจะสั่งงดพยานหรือการนั้นก็ได้อีก

และเมื่อโจทก์นำสืบแล้วศาลจะใช้ดุลพินิจวินิจฉัยจากพยานหลักฐานที่โจทก์นำสืบนั้น หากมีความสงสัยตามสมควรว่าจำเลยได้กระทำความผิดหรือไม่ ให้ยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้จำเลยตั้งที่บัญญัติไว้ใน มาตรา 227 ซึ่งเป็นดุลพินิจของศาลที่จะวินิจฉัยเพื่อชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน และจะยังไม่พิพากษาจนกว่าจะแน่ใจว่ามีการกระทำความผิดจริงและจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้น

3.3 ความรับผิดชอบของผู้ประกอบธุรกิจที่มีต่อผู้บริโภคในผลิตภัณฑ์ที่ใช้สำหรับเด็กที่เป็นห่วงใยและขวดนม

ผู้ประกอบธุรกิจต่างมีความรับผิดชอบตามกฎหมายนั้นๆ ที่ได้บัญญัติไว้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ซึ่งในประเทศไทยได้กำหนดความรับผิดชอบของผู้ประกอบธุรกิจไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประมวลกฎหมายอาญา พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

3.3.1 ความรับผิดชอบตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้บัญญัติหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องความรับผิดชอบของผู้ประกอบธุรกิจผลิตภัณฑ์ที่ใช้สำหรับเด็กไว้ในกฎหมายลักษณะละเมิด ดังนี้

3.3.1.1 หลักเกณฑ์ความรับผิดเพื่อละเมิด

ตามหลักประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420⁴¹ ได้มีการกำหนดให้ผู้ที่ทำละเมิดไม่ว่าจะเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล ซึ่งกระทำละเมิดโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อต่อบุคคลอื่น โดยผิดกฎหมายทำให้เขาได้รับความเสียหายถึงแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย

⁴¹ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์. มาตรา 420.

ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด ให้ถือว่าผู้นั้นทำละเมิด ผู้กระทำละเมิดต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการละเมิดแก่ผู้เสียหาย ซึ่งค่าสินไหมทดแทนนั้นเรียกได้เท่าที่เสียหาย กรณีที่ผู้เสียหายได้รับการเยียวยาความเสียหาย ไม่ทำให้ผู้กระทำละเมิดพ้นจากความรับผิดชอบในค่าสินไหมทดแทน ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ของใช้สำหรับเด็กที่เป็นหัวนมยางและขวดนมไม่มีมาตรฐาน หรือไม่ปลอดภัยเป็นการกระทำละเมิดต่อบุคคลอื่น ที่มีลักษณะเป็นการกระทำโดยจงใจ เนื่องจากผู้กระทำรู้นานถึงผลเสียหายที่เกิดจากการกระทำของตนว่าผลิตภัณฑ์ดังกล่าว ย่อมเกิดความเสียหายต่อผู้บริโภคที่เป็นเด็ก แต่ก็ยังฝ่าฝืนผลิตสินค้าดังกล่าวออกมาจำหน่ายในท้องตลาด⁴²

3.3.1.2 ค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิด

ค่าสินไหมทดแทน คือ การชดใช้ความเสียหายอันเกิดจากการทำละเมิด โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ การใช้ทรัพย์สินหรือราคา คือ ต้องเป็นทรัพย์สินที่ต้องเสียไป เพราะถูกเอาไปทำละเมิดในลักษณะแย่งการครอบครอง เจ้าของหรือผู้มีสิทธิครอบครองมีสิทธิครอบครองมีสิทธิติดตามเอาคืนได้ และการใช้ค่าเสียหาย อาจเป็นค่าเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด

การกำหนดค่าสินไหมทดแทนนั้น ให้ศาลกำหนดให้ตามพฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิดในมาตรา 438⁴³ โดยในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ได้บัญญัติหลักเกณฑ์ความรับผิดในค่าสินไหมทดแทน ไว้ดังนี้

1) ค่าสินไหมทดแทนกรณีที่ทำให้ผู้เสียหายถึงแก่ความตาย ตามมาตรา 443 ผู้เสียหายเรียกได้ดังนี้ ค่าปลงศพซึ่งผู้มีสิทธิเรียกได้คือทายาทผู้มีอำนาจตามกฎหมาย ค่าใช้จ่ายอันจำเป็นอย่างอื่นในการจัดการศพ ค่ารักษาพยาบาลก่อนตาย ค่าขาดประโยชน์ทำมาหาได้ก่อนตาย ค่าขาดไร้อุปการะต้องเป็นบุคคลที่มีสิทธิได้รับอุปการะเลี้ยงดู และต้องเป็นสิทธิตามกฎหมาย ค่าขาดแรงงานของบุคคลภายนอก ตามมาตรา 445

2) ค่าสินไหมทดแทนกรณีทำให้เสียหายแก่ร่างกายหรืออนามัย ตามมาตรา 444 แบ่งออกเป็น ค่าใช้จ่ายที่ผู้เสียหายต้องเสียไป ได้แก่ ค่ารักษาพยาบาล ค่าใช้จ่ายอันจำเป็นในการรักษาพยาบาล เช่น ค่าพาหนะไปมาโรงพยาบาลเป็นค่าเสียหายที่เกิดขึ้นโดยตรงสืบเนื่องจากการละเมิดซึ่งสามารถเรียกได้ทั้งที่ได้เสียไปแล้วและที่จะต้องเสียในอนาคตด้วย

⁴² มนุ รัตนาสิน. (2533). การฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวเนื่องกับคดีอาญา: ศึกษากรณีความผิดที่เกิดจากรถยนต์. หน้า 53.

⁴³ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์. มาตรา 443.

ค่าเสียความสามารถประกอบการงานสิ้นเชิงหรือแต่บางส่วน เช่น ค่าเสียความสามารถในการประกอบการงานในช่วงที่ต้องรักษาตัว รวมทั้งค่าเสียความสามารถในการประกอบการงานในอนาคตด้วย

3) ค่าสินไหมทดแทนจากความเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงิน ตามมาตรา 446 ซึ่งให้เรียกชดเชยค่าเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงินได้อีกด้วยคือ กรณีที่ไม่สามารถคำนวณค่าเสียหายเป็นตัวเงินที่แน่นอนได้ เช่น ค่าเสียหายที่ทำให้หน้าตาเสียโฉม เป็นต้น ซึ่งสิทธิเรียกร้องอันนี้เป็นสิทธิเฉพาะตัวของผู้เสียหายจึงโอนแก่กันไม่ได้ เป็นสิทธิที่ไม่ตกทอดเป็นมรดกไปยังทายาท เว้นแต่สิทธินั้นจะได้รับสภาพกันไว้โดยสัญญาหรือได้เริ่มฟ้องคดีตามสิทธินั้นแล้ว

ส่วนในกรณีหญิงที่ต้องเสียหายเพราะถูกข่มขืนกระทำชำเรา ก็มีสิทธิเรียกค่าเสียหายอันมิใช่ตัวเงินได้

3.3.1.3 อายุความคดีละเมิด

สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิด ซึ่งอายุความในการเรียกร้องค่าเสียหายนั้นต้องเรียกร้องภายใน 1 ปีนับแต่วันที่ผู้ต้องเสียหายรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวผู้ต้องชดเชยสินไหมทดแทน หรือเรียกร้องค่าเสียหายภายใน 10 ปีนับแต่วันที่ทำละเมิด ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 448⁴⁴

การนำอายุความในคดีละเมิดดังกล่าวมาใช้กับกรณีผู้บริโภคที่เป็นเด็กที่ได้รับ ความเสียหายจากการใช้ผลิตภัณฑ์ของใช้สำหรับเด็กที่เป็นห้วนมยางและขวดนมก็อาจไม่เหมาะสมมากนัก เนื่องจากหากว่าความเสียหายจากการใช้ผลิตภัณฑ์ของใช้สำหรับเด็กที่เป็นห้วนมยางและขวดนม ซึ่งใช้ระยะเวลาในการปรากฏความเสียหาย และอาจยังไม่ปรากฏความเสียหายจน ระยะเวลาล่วงเลยอายุความในการใช้สิทธิเรียกร้องคือ ภายใน 1 ปีนับแต่ผู้เสียหายรู้ถึงการละเมิด และรู้ตัวผู้ต้องชดเชยสินไหมทดแทนหรือเมื่อพ้น 10 ปีนับแต่วันทำละเมิดแล้ว ย่อมขาดอายุความ ฟ้องเรียกค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเนื่องมาจากผลิตภัณฑ์สำหรับเด็กที่เป็นห้วนมยาง และขวดนม

3.3.2 ความรับผิดชอบตามประมวลกฎหมายอาญา

บางกรณีที่ผลิตภัณฑ์ไม่ได้มาตรฐาน หรือมีสารเคมีที่เป็นอันตรายเจือปนก่อให้เกิด ความเสียหายแก่ผู้บริโภคนั้น ผู้ผลิตหรือผู้ขายอาจต้องรับผิดชอบตามประมวลกฎหมายอาญาดังนี้

⁴⁴ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์. มาตรา 448 วรรคหนึ่ง.

3.3.2.1 ความผิดฐานปลอมปนอาหาร ยา หรือเครื่องอุปโภคบริโภค

ความผิดฐานปลอมปนอาหาร ยา หรือเครื่องอุปโภคบริโภค ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 236⁴⁵ มีความผิด 2 กรณีคือ กรณีการปลอมปนอาหาร ยา หรือเครื่องอุปโภคบริโภคอื่นใดเพื่อบุคคลอื่นเสพหรือใช้ และในการปลอมปนนั้นน่าจะเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่สุขภาพ การปลอมปน ได้แก่ การทำให้ไม่บริสุทธิ์ โดยเอาของอย่างอื่นซึ่งต่างกันหรือมีคุณภาพด้อยกว่าผสมลงไป ไม่จำเป็นต้องทำให้เข้าใจผิดคิดว่าเป็นของแท้ และสิ่งปลอมแปลงลงไปไม่จำเป็นต้องเป็นพิษเพียงทำให้น่าจะเป็นอันตรายก็ถือว่ามีความผิดแล้ว

และกรณีจำหน่ายหรือเสนอขายสิ่งที่มีการปลอมปนดังกล่าว โดยการกระทำความผิดทั้งสองกรณี ผู้กระทำความผิดต้องมีเจตนาปลอมปน โดยมีมูลเหตุจงใจเพื่อให้ผู้อื่นเสพหรือใช้⁴⁶ โดยมีโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 6,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ทั้งนี้หากการกระทำความผิดตามมาตราดังกล่าวเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้ถึงแก่ความตายหรือได้รับอันตรายสาหัส ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้นตามมาตรา 238 และหากผู้กระทำความผิดโดยประมาทและผลทำให้ใกล้จะเป็นอันตรายแก่ชีวิตของผู้อื่นต้องรับโทษตามมาตรา 239⁴⁷

3.3.2.2 ความผิดฐานขายสินค้าโดยหลอกลวง

ความผิดฐานขายสินค้าโดยหลอกลวง ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 271⁴⁸ ได้แก่ การขายโดยการหลอกลวงด้วยประการใดๆ ให้ผู้ซื้อหลงเชื่อในแหล่งกำเนิด สภาพ คุณภาพ หรือปริมาณแห่งของนั้นอันเป็นเท็จ ถ้าการกระทำนั้นไม่เป็นความผิดฐานฉ้อโกง

การ “ขายของ” ตามมาตรานี้ หมายถึง การตกลงซื้อขายของกัน ส่วนสัญญาซื้อของจะสมบูรณ์หรือไม่ไม่ใช่ข้อสำคัญ แม้ยังไม่ได้มีการชำระราคาหรือส่งมอบทรัพย์สินก็ตาม ซึ่ง “ของ” ตามมาตรานี้ คงหมายถึง สิ่งหาปริมาณแทน⁴⁹ เพราะเป็นการกล่าวถึงการขายของต่างๆ ไป โดยการทำให้ผู้อื่นหลงเชื่อ ในแหล่งกำเนิด สภาพ คุณภาพ ปริมาณ การกระทำความผิดดังกล่าวเป็นการหลอกลวงให้ได้ไปซึ่งทรัพย์สินอย่างหนึ่ง ซึ่งโทษตามมาตรานี้ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 6,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรานี้เป็นกรณีที่มีการหลอกลวงผู้ซื้อให้หลงเชื่อ โดยผู้กระทำได้กระทำได้กระทำได้ไป โดยรู้ว่าไม่เป็นความจริงและการกระทำนั้นไม่เป็นความผิดฐานฉ้อโกง ซึ่งหมายความว่า

⁴⁵ ประมวลกฎหมายอาญา. มาตรา 236

⁴⁶ ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ. (2544). หลักกฎหมายอาญาภาคความผิด. หน้า 129.

⁴⁷ ประมวลกฎหมายอาญา. มาตรา 238 และ มาตรา 239.

⁴⁸ ประมวลกฎหมายอาญา. มาตรา 271.

⁴⁹ ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ. เล่มเดิม. หน้า 161.

หลอกลวงที่จะเป็นความผิดตามมาตรา 271 นี้เป็นการหลอกลวงที่ไม่เข้าองค์ประกอบความผิดฐานฉ้อโกงตามมาตรา 341 ถึง มาตรา 348

3.3.2.3 ความผิดฐานฉ้อโกง

ความผิดฐานฉ้อโกง ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 341⁵⁰ การฉ้อโกง ได้แก่ เจตนาหลอกลวงผู้อื่น ด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดความจริง ซึ่งควรบอกให้แจ้ง โดยการหลอกลวงดังว่านั้น ได้ไปซึ่งทรัพย์สินของผู้ถูกลวงหรือบุคคลที่สาม ทำให้ผู้ถูกลวงหรือบุคคลที่สามนั้น ทำ ถอน หรือทำลายเอกสารสิทธิโดยมีมูลเหตุชักจูงใจทุจริต

การหลอกลวง ได้แก่ การทำให้เข้าใจผิด ซึ่งอาจกระทำโดย การแสดงข้อความอันเป็นเท็จ หมายถึง ข้อความที่แสดงนั้นไม่ตรงกับความจริงขณะที่แสดง จึงต้องเป็นการแสดงข้อความเท็จที่เกิดขึ้นแล้วหรือมีอยู่แล้ว ก่อนหรือขณะแสดง หรือการปกปิดความจริง ซึ่งควรบอกให้แจ้ง ซึ่งหมายถึง การไม่บอกข้อความจริง โดยการหลอกลวงดังกล่าว เป็นเหตุให้ได้ทรัพย์สินจากผู้ถูกลวง หรือบุคคลที่สาม

การกระทำความผิดดังกล่าวต้องเป็นการกระทำโดยมีเจตนา หลอกลวงผู้อื่นโดยรู้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องที่หลอกลวงนั้น โดยผู้กระทำความผิดฐานฉ้อโกง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 6,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

องค์ประกอบความผิดมาตราดังกล่าวเห็นว่าข้อความเท็จเป็นข้อความทั้งหลายที่ไม่ตรงกับความจริงซึ่งผู้กระทำต้องรู้ว่าเป็นข้อความเท็จ และการปกปิดข้อความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้ง จะต้องเป็นการกระทำที่เป็นการซ่อนเร้นข้อเท็จจริงมิให้ผู้บริโภคหรือ เช่น การไม่แจ้งข้อความแสดงรายการปริมาณของสารเคมีที่มีในผลิตภัณฑ์สำหรับเด็ก เป็นต้น

3.3.3 ความรับผิดตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551

พระราชบัญญัติฉบับนี้มีผลใช้บังคับเมื่อพ้นหนึ่งปีนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป โดยมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 20 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2552 เป็นต้นไป เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่สินค้าในปัจจุบันไม่ว่าจะผลิตภายในประเทศหรือนำเข้า มีกระบวนการผลิตที่ใช้ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสูงขึ้นเป็นลำดับ การที่ผู้บริโภคจะตรวจพบว่าสินค้านั้นไม่ปลอดภัยจะกระทำได้ยาก เมื่อผู้บริโภคนำสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไปใช้อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัย จิตใจ หรือทรัพย์สินของผู้บริโภคหรือบุคคลอื่นได้ แต่การฟ้องคดีในปัจจุบันเพื่อเรียกค่าเสียหายมีความยุ่งยาก เนื่องจากภาระในการพิสูจน์ถึงความ

⁵⁰ ประมวลกฎหมายอาญา. มาตรา 341.

จงใจหรือประมาทเลินเล่อในการกระทำผิดของผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าตกเป็นหน้าที่ของผู้ได้รับความเสียหายตามหลักกฎหมายทั่วไป เพราะยังไม่มีกฎหมายให้ความคุ้มครองผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายที่เกิดจากสินค้า โดยมีการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบในความเสียหายของผู้ผลิตหรือผู้เกี่ยวข้องไว้โดยตรง จึงสมควรให้มีกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย โดยนำหลักความรับผิดโดยเคร่งครัดมาใช้ อันจะมีผลให้ผู้เสียหายไม่ต้องพิสูจน์ถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้า ตลอดจนได้รับการชดเชยค่าเสียหายที่เป็นธรรม จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้ ซึ่งพระราชบัญญัติฉบับนี้มีเนื้อหาทั้งสิ้น 16 มาตรา โดยมีสาระสำคัญดังนี้

3.3.3.1 ภาระการพิสูจน์ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

เพื่อให้ผู้ประกอบการทุกคนซึ่งต้องร่วมกันรับผิดชอบต่อผู้เสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยและสินค้านั้น ได้มีการขายแก่ผู้บริโภคแล้ว ไม่ว่าจะความเสียหายนั้นจะเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการหรือไม่ก็ตาม⁵¹ ผู้เสียหายหรือผู้มีสิทธิฟ้องคดีแทนต้องพิสูจน์ว่าผู้เสียหายได้รับความเสียหายจากสินค้าของผู้ประกอบการและการใช้หรือการเก็บรักษาสินค้านั้นเป็นไปตามปกติธรรมดา แต่ไม่ต้องพิสูจน์ว่าความเสียหายเกิดจากการกระทำของผู้ประกอบการผู้ใด⁵²

3.3.3.2 เหตุอันทำให้หลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการ⁵³

ผู้ประกอบการไม่ต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หากพิสูจน์ได้ว่า สินค้านั้นมิได้เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย โดยผู้เสียหายได้รู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หรือความเสียหายเกิดขึ้นจากการใช้หรือการเก็บรักษาสินค้าไม่ถูกต้องตามวิธีใช้ วิธีเก็บรักษา คำเตือน หรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าที่ผู้ประกอบการได้กำหนดไว้อย่างถูกต้องและชัดเจนตามสมควรแล้ว

3.3.3.3 ค่าเสียหายอย่างอื่นนอกจากค่าสินไหมทดแทนเพื่อการละเมิด⁵⁴

นอกจากค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิดตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ศาลมีอำนาจกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้ด้วย

(1) ค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจอันเป็นผลเนื่องมาจากความเสียหายต่อร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัยของผู้เสียหาย และหากผู้เสียหายถึงแก่ความตาย สามิ ภริยา บุพการี หรือผู้สืบสันดานของบุคคลนั้นชอบที่จะได้รับค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจ

⁵¹ พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551. มาตรา 5.

⁵² พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551. มาตรา 6.

⁵³ พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551. มาตรา 7.

⁵⁴ พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551. มาตรา 11.

(2) หากข้อเท็จจริงปรากฏว่าผู้ประกอบการได้ผลิต นำเข้า หรือขายสินค้าโดยรู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หรือมิได้รู้เพราะความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง หรือเมื่อรู้ว่าสินค้าไม่ปลอดภัยภายหลังจากการผลิต นำเข้า หรือขายสินค้านั้นแล้วไม่ดำเนินการใดๆ ตามสมควรเพื่อป้องกัน ไม่ให้เกิดความเสียหาย ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบการจ่ายค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นจากจำนวนค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริงที่ศาลกำหนดได้ตามที่ศาลเห็นสมควรแต่ไม่เกิน 2 เท่าของค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริงนั้น ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงพฤติการณ์ต่างๆ เช่น ความร้ายแรงของความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับ การที่ผู้ประกอบการรู้ถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้า ระยะเวลาที่ผู้ประกอบการปกปิดความไม่ปลอดภัยของสินค้า การดำเนินการของผู้ประกอบการเมื่อทราบว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ผลประโยชน์ที่ผู้ประกอบการได้รับ สถานะทางการเงินของผู้ประกอบการ การที่ผู้ประกอบการได้บรรเทาความเสียหายที่เกิดขึ้น ตลอดจนการที่ผู้เสียหายมีส่วนในการก่อให้เกิดความเสียหายด้วย

3.3.3.4 อายุความ⁵⁵

ในการกำหนดอายุความ ตามมาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ได้กำหนดให้ผู้เสียหายต้องเรียกร้องค่าเสียหายภายในกำหนดอายุความ 3 ปี นับแต่วันที่ผู้เสียหายรู้ถึงความเสียหาย และรู้ตัวผู้ประกอบการที่ต้องรับผิดชอบหรือ 10 ปี นับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหาย แต่ถ้าเป็นกรณีที่ความเสียหายเกิดขึ้นต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพหรืออนามัย โดยผลของสารที่สะสมอยู่ในร่างกายของผู้เสียหายหรือเป็นกรณีที่ต้องใช้เวลาในการแสดงอาการ ผู้เสียหายต้องใช้สิทธิเรียกร้องภายใน 3 ปี นับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหายและรู้ถึงผู้ประกอบการที่ต้องรับผิดชอบแต่ไม่เกิน 10 ปี นับแต่วันที่รู้ตัวความเสียหาย

โดยความเสียหายทั้งสองกรณีอายุความในการใช้สิทธิเรียกร้องคือ 3 ปี นับแต่วันที่รู้ถึงเป็นผู้ผลิตหรือผู้ว่าจ้างให้ผลิตหรือนำเข้า ซึ่งบุคคลดังกล่าวนี้เป็นผู้ประกอบการที่ต้องร่วมกันรับผิดชอบต่อผู้เสียหายในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยและสินค้านั้นได้มีการขายให้แก่ผู้บริโภคแล้วทั้งนี้ไม่ว่าความเสียหายนั้นจะเกิดขึ้นจากความจริงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการหรือไม่ก็ตาม

⁵⁵ พระราชบัญญัติความรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551. มาตรา 12.

3.3.4 ความรับผิดชอบพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551⁵⁶

พระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนดให้ใช้บังคับเมื่อพ้นหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป โดยมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 23 สิงหาคม พ.ศ. 2551 เป็นต้นไป เหตุผลที่ประกาศใช้บังคับพระราชบัญญัตินี้เนื่องจาก โดยที่ปัจจุบันระบบเศรษฐกิจมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว และมีการนำความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาใช้ในการผลิตสินค้าและบริการมากขึ้น ในขณะที่ผู้บริโภคส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ในเรื่องคุณภาพของสินค้าหรือบริการ ทำให้ผู้บริโภคถูกเอาเปรียบอยู่เสมอ นอกจากนี้เมื่อเกิดข้อพิพาทขึ้นกระบวนการในการเรียกร้องค่าเสียหายต้องใช้เวลาและสร้างความยุ่งยากให้แก่ผู้บริโภคที่จะต้องพิสูจน์ถึงข้อเท็จจริงต่างๆ ซึ่งไม่อยู่ในความรู้เห็นของตนเอง อีกทั้งต้องเสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีสูง ผู้บริโภคจึงตกอยู่ในฐานะที่เสียเปรียบจนบางครั้งนำไปสู่การใช้วิธีการที่รุนแรงและก่อให้เกิดการเผชิญหน้าระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจกับกลุ่มผู้บริโภคที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมอันส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจกับกลุ่มผู้บริโภคที่ไม่ได้รับความเป็นธรรม อันส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ สมควรให้มีระบบพิจารณาคดีที่เอื้อต่อการใช้สิทธิเรียกร้องของผู้บริโภค เพื่อให้ผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายได้รับการแก้ไขเยียวยาด้วยความรวดเร็ว ประหยัดและมีประสิทธิภาพอันเป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภค ขณะเดียวกันเป็นการส่งเสริมให้ผู้ประกอบการธุรกิจหันมาให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพของสินค้าและบริการให้ดียิ่งขึ้น

3.3.4.1 สารสำคัญเกี่ยวกับคดีผู้บริโภค⁵⁷

“คดีผู้บริโภค” หมายความว่า

(1) คดีแพ่งระหว่างผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคตามมาตรา 19 หรือตามกฎหมายอื่น กับผู้ประกอบการธุรกิจซึ่งพิพาทกันเกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่ตามกฎหมายอันเนื่องมาจากการบริโภคสินค้าหรือบริการ

(2) คดีแพ่งตามกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

(3) คดีแพ่งที่เกี่ยวข้องพัวพันกับคดีตาม (1) หรือ (2)

(4) คดีแพ่งที่มีกฎหมายบัญญัติให้ใช้วิธีพิจารณาตามพระราชบัญญัติ

“ผู้บริโภค” หมายความว่า ผู้บริโภคตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค และให้หมายความรวมถึงผู้เสียหายตามกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจาก

⁵⁶ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 125 ตอนที่ 38 ก (25กุมภาพันธ์ 2551): 32.

⁵⁷ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551. มาตรา 3.

สินค้าที่ไม่ปลอดภัยด้วย

“ผู้ประกอบการธุรกิจ” หมายความว่า ผู้ประกอบการธุรกิจตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคและให้หมายความรวมถึงผู้ประกอบการตามกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยด้วย

3.3.4.2 กำหนดอายุความสิทธิเรียกร้อง⁵⁸

ในกรณีที่ความเสียหายเกิดขึ้นต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัย โดยผลของสารที่สะสมอยู่ในร่างกายของผู้บริโภคหรือเป็นกรณีที่ต้องใช้เวลาในการแสดงอาการ ผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคต้องใช้สิทธิเรียกร้องภายใน 3 ปีนับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหายและรู้ตัวผู้ประกอบการที่ต้องรับผิดชอบ แต่ไม่เกิน 10 ปีนับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหาย

3.3.4.3 ภาระการพิสูจน์

พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 29⁵⁹ หากมีประเด็นข้อพิพาทซึ่งต้องมีการพิสูจน์ถึงข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับการผลิต การประกอบ การออกแบบ หรือส่วนผสมของสินค้า การให้บริการ หรือการดำเนินการใดๆ ซึ่งหากศาลเห็นว่าเป็นข้อเท็จจริงที่ผู้ประกอบการธุรกิจมีความรู้เห็น ให้ภาระการพิสูจน์ประเด็นดังกล่าวตกอยู่กับฝ่ายผู้ประกอบการ ซึ่งจะเห็นว่าตามพระราชบัญญัติฉบับนี้มุ่งคุ้มครองผู้บริโภคในด้านการดำเนินคดีที่เปลี่ยนรูปแบบจากเดิมที่ต่อสู้บนพื้นฐานของกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งโดยยึดหลักที่ว่า “ผู้ใดกล่าวอ้าง ผู้นั้นมีหน้าที่นำสืบ” มาเป็นการลดภาระในการพิสูจน์พยานหลักฐานในด้านเทคนิค หรือขั้นตอนการผลิต หรือการให้บริการซึ่งผู้บริโภคไม่มีความสามารถในการเข้าถึงข้อมูล จึงเป็นหน้าที่ของฝ่ายผู้ประกอบการที่จะต้องนำข้อมูลหลักฐานมาแสดงต่อศาลเพื่อพิสูจน์ว่าตนไม่ต้องรับผิดชอบ

3.3.4.4 อำนาจศาลในการสั่งให้ผู้ประกอบการจ่ายค่าเสียหายเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้น

พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ได้กำหนดบทบัญญัติที่ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบการจ่ายค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้น (Punitive damages) ตาม มาตรา 42⁶⁰ ได้กำหนดให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบการจ่ายค่าเสียหายเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นจากจำนวนค่าเสียหายที่แท้จริงได้ ในกรณีที่ผู้ประกอบการกระทำโดยเจตนาเอาเปรียบผู้บริโภคโดยไม่เป็นธรรม หรือจงใจให้ผู้บริโภคได้รับความเสียหาย หรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงไม่นำพาต่อความเสียหายที่จะเกิดแก่ผู้บริโภคหรือกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนต่อความรับผิดชอบในฐานะผู้มีอาชีพหรือธุรกิจอันยอมเป็นที่ไว้วางใจประชาชน โดยให้ศาลมีอำนาจ

⁵⁸ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551. มาตรา 13.

⁵⁹ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551. มาตรา 29.

⁶⁰ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551. มาตรา 42.

กำหนดให้ไม่เกิน 2 เท่าของค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนด แต่ถ้าค่าเสียหายที่แท้จริงไม่เกิน 50,000 บาท ให้ศาลมีอำนาจกำหนดค่าเสียหายเพื่อการลงโทษไม่เกิน 5 เท่าของค่าเสียหายที่แท้จริง

3.4 มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ของใช้สำหรับเด็กที่เป็นห้วนมยางและขวดนมในต่างประเทศ

ในหลายประเทศให้ความสำคัญในผลิตภัณฑ์ของใช้สำหรับเด็กมากขึ้น โดยได้มีการออกกฎหมายควบคุมมาตรฐานในการผลิตผลิตภัณฑ์ของใช้สำหรับเด็กที่เป็นห้วนมยางและขวดนมต่างกันไป อันเนื่องมาจากการเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีหรือแนวความคิดในการคุ้มครองผู้บริโภค

3.4.1 กฎหมายระหว่างประเทศ

ในต่างประเทศมีการกำหนดมาตรการในการคุ้มครองผู้บริโภค โดยได้มีการร่วมมือกันในหลายประเทศให้ความสำคัญในเรื่องการคุ้มครองผู้บริโภคไว้ เพื่อให้มีการสอดคล้องกับระบบทางเศรษฐกิจ การเมืองของแต่ละประเทศ

3.4.1.1 แนวปฏิบัติว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคของสหประชาชาติ ค.ศ. 1985

เมื่อวันที่ 9 เมษายน ค.ศ. 1985 ที่ประชุมใหญ่แห่งสหประชาชาติมีฉันทามติ (Resolution 39/85) ร่วมกันต่อแนวปฏิบัติว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคของสหประชาชาติ (United Nation Guidelines for Consumer Protection) เพื่อให้ผลประโยชน์และความจำเป็นตกแก่ผู้บริโภคในบรรดาประเทศสมาชิก โดยเฉพาะประเทศกำลังพัฒนาตระหนักถึงการบริโภคอันไม่เท่าเทียมกัน ไม่ว่าจะเป็นในด้านเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ ระดับการศึกษาและอำนาจการต่อรองรวมถึงให้ผู้บริโภคได้รู้สิทธิในการเข้าถึงผลิตภัณฑ์ที่ไม่อันตรายรวมถึงสิทธิในการรณรงค์การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม และการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมให้เป็นไปอย่างต่อเนื่องและเป็นธรรม โดยแนวปฏิบัติดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อจะช่วยเหลือผู้บริโภคของประเทศต่างๆ ให้ได้มาหรือคงระดับไว้ซึ่งการคุ้มครองต่อประชาชนในฐานะผู้บริโภค เพื่อจัดรูปแบบของการผลิตและการกระจายผลิตภัณฑ์ให้ตอบสนองต่อความจำเป็นและความต้องการของผู้บริโภคเพื่อสนับสนุนให้ผู้ที่มีในการผลิตและการกระจายผลิตภัณฑ์และบริการมีจรรยาบรรณที่สูงต่อผู้บริโภคเพื่อช่วยเหลือประเทศต่างๆ ในการเหนี่ยวรั้งธุรกิจซึ่งไม่เหมาะสมที่ได้ดำเนินการในประเทศหรือระหว่างประเทศซึ่งอาจมีผลเสียต่อผู้บริโภคได้ สนับสนุนการพัฒนาของกลุ่มผู้บริโภคอิสระเพื่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างประเทศในการคุ้มครองผู้บริโภค เพื่อที่จะสนับสนุนการพัฒนาของสภาพตลาดและเพื่อที่ผู้บริโภคจะสามารถเลือกผลิตภัณฑ์ที่ราคาถูกลงได้มาก

แนวทางการคุ้มครองผู้บริโภคที่รัฐบาลแต่ละประเทศควรจะวางลำดับของการคุ้มครองผู้บริโภคให้สอดคล้องกับสภาพทางเศรษฐกิจ และความจำเป็นของการคุ้มครองผู้บริโภคให้สอดคล้องกับสภาพทางเศรษฐกิจและความจำเป็นของประชาชนกับการคุ้มครองผู้บริโภคซึ่งเกี่ยวกับของเล่นสำหรับเด็กที่มีสารตะกั่วสูง โดยจัดให้รัฐออกกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคให้ปลอดภัยจากอันตรายที่อาจมีต่อสุขภาพได้ ส่งเสริมและป้องกันผู้บริโภคทางเศรษฐกิจช่วยให้ผู้บริโภคได้เข้าถึงข้อมูลที่เหมาะสมครบถ้วนสำหรับตัดสินใจเลือกผลิตภัณฑ์ที่ต้องการ ให้มีการศึกษาถึงการบริโภค รวมถึงการศึกษาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม สังคมและเศรษฐกิจเพื่อเลือกการบริโภคได้และให้มีการชดเชยผู้บริโภคอย่างมีประสิทธิภาพ ให้อิสระในการจัดตั้งกลุ่มผู้บริโภคและกลุ่มองค์กรอื่นที่มีวัตถุประสงค์คล้ายกันและให้รัฐจัดให้มีการพัฒนา การบังคับใช้กฎหมายและการเฝ้าระวังนโยบายการคุ้มครองผู้บริโภคที่เป็นพื้นฐานอย่างเพียงพอโดยออกมาตรการสำหรับการคุ้มครองผู้บริโภคซึ่งมีผลบังคับใช้แก่พลเมืองทุกคน โดยเฉพาะประชากรตามชนบทและมีฐานะยากจน

สำหรับสาระสำคัญของแนวทางการคุ้มครองผู้บริโภคของสหประชาชาติได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคไว้ ดังนี้ คือ

1) ความปลอดภัยทางกายภาพ (Physical Safety)

ข้อ 11 รัฐบาลควรต้องแก้ไขและปรับปรุงมาตรการให้เหมาะสมรวมถึงกฎหมาย กฎข้อบังคับเรื่องความปลอดภัย มาตรฐานระหว่างประเทศหรือภายในประเทศ มาตรฐานโดยความสมัครใจและปลอดภัยเพื่อเป็นประกันว่าผลิตภัณฑ์นั้นปลอดภัยไม่ว่าจะเป็นการใช้ตามเจตนาหรือการนำไปประยุกต์ใช้ต่อไป

ข้อ 12 รัฐบาลควรมีนโยบายที่เหมาะสมว่าสินค้านั้นมีความปลอดภัย ไม่ว่าจะใช้โดยเจตนาหรือการคาดเห็นได้ตามปกติ เมื่อผู้ขาย ผู้นำเข้า ผู้ส่งออก ผู้ค้าปลีกนำสินค้าออกสู่ตลาดแล้วในขณะที่สินค้าที่อยู่ในความดูแลมีการควบคุม หรือเก็บสินค้าที่ไม่ปลอดภัยหรือไม่เป็นอันตราย ผู้บริโภคควรได้รับการแจ้งถึงวิธีการใช้สินค้าที่เหมาะสมและความเสี่ยงอันเกิดจากการใช้อย่างตั้งใจหรือคาดเห็นได้ตามปกติ ทั้งนี้ ข้อมูลด้านความปลอดภัยนั้น

ข้อ 13 รัฐควรมีนโยบายจัดการที่เหมาะสมในกรณีที่ผู้ผลิตหรือผู้จัดจำหน่ายไม่คาดเห็นอันตรายที่เกิดขึ้นหลังจากผลิตภัณฑ์ได้ออกวางตามท้องตลาดแล้ว โดยการแจ้งเตือนต่อเจ้าหน้าที่และสาธารณะโดยไม่ชักช้า ทั้งนี้รัฐบาลควรพิจารณาถึงวิธีการให้ผู้บริโภครับรู้ถึงข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ที่เป็นอันตรายนั้น

ข้อ 14 รัฐควรจะมีการปรับปรุงนโยบายการเรียกคืนสินค้า การทดแทนสินค้าเมื่อมีผลิตภัณฑ์ชำรุดบกพร่องหรือเป็นวัตถุอันตรายได้ใช้หรือผลิตหรือจัดจำหน่าย ถ้าไม่มีการดำเนินการภายในระยะเวลาที่เหมาะสมก็ควรจัดให้ผู้บริโภคได้รับการชดเชยอย่างเพียงพอ

2) มาตรฐานสำหรับความปลอดภัย คุณภาพและการบริการต่อผู้บริโภค

ข้อ 28 รัฐบาลควรส่งเสริมออกมาตรฐานความปลอดภัยและคุณภาพสินค้าและบริการในระดับชาติและระดับสากล ทั้งนี้มาตรฐานระดับชาติและกฎข้อบังคับความปลอดภัยในผลิตภัณฑ์และคุณภาพควรพิจารณาขึ้นขึ้นทุกครั้งถ้าเป็นไปได้ เพื่อเป็นที่ยอมรับแก่มาตรฐานสากล

ข้อ 29 รัฐบาลควรปรับปรุงมาตรฐานเท่าที่เป็นไปได้ ในกรณีที่เป็นมาตรฐานต่ำกว่ามาตรฐานทั่วไป

ข้อ 30 รัฐบาลควรส่งเสริมและจัดให้มีการทดสอบความชำนาญและรับรองความปลอดภัย คุณภาพและปฏิบัติเกี่ยวกับสินค้าบริโภคและการบริการที่จำเป็น

3) มาตรการเพื่อให้ผู้บริโภคได้รับการชดเชย (Measures Enabling Consumers to Obtain Redress)

ข้อ 33 รัฐบาลควรส่งเสริมให้มีการดำเนินการยุติข้อพิพาทอันเป็นธรรม และรวดเร็วและลักษณะที่ไม่เป็นทางการ และจัดตั้งอาสาสมัครที่เชี่ยวชาญรวมถึงจัดให้มีวิธีพิจารณาฟ้องร้องดำเนินคดีอย่างเป็นทางการแก่ผู้บริโภค

ข้อ 34 รัฐบาลควรจัดให้ผู้บริโภคได้รับการชดเชยค่าเสียหายและดำเนินการยุติข้อพิพาท

3.4.1.2 อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1990

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1990 ได้ผ่านการรับรองของสหประชาชาติในปี ค.ศ. 1989 โดยมีผลบังคับใช้ในปี ค.ศ. 1990 ในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กมีบทบัญญัติถึง 54 ข้อ โดยแบ่งเป็น 3 ส่วน โดยส่วนที่หนึ่งเริ่มตั้งแต่ข้อ 1 ถึง ข้อ 41 เป็นข้อที่ว่าด้วยเรื่องหลักการและเนื้อหาเกี่ยวกับสิทธิต่างๆ ที่เด็กพึงได้รับ ส่วนที่สอง ข้อ 42 ถึง ข้อ 45 เป็นข้อที่กำหนดหลักเกณฑ์และแบบพิธีซึ่งประเทศที่ให้สัตยาบันพึงต้องปฏิบัติตาม ส่วนที่สาม ข้อ 46 ถึง ข้อ 54 เป็นข้อที่เกี่ยวข้องกับกลไกของอนุสัญญาซึ่งกำหนดวิธีการสอดส่องดูแลการปฏิบัติตามอนุสัญญาและกำหนดเงื่อนไขในการบังคับใช้

เมื่อพิจารณาถึงบทบัญญัติดังกล่าวแล้วสามารถแยกสิทธิที่เด็กควรได้รับการคุ้มครองเป็น 4 ประเภท กล่าวคือ สิทธิในการดำรงชีวิตหรือสิทธิพื้นฐานทั่วไปของเด็ก สิทธิในการรับการปกป้องคุ้มครอง สิทธิที่ได้รับการพัฒนาและสิทธิในการมีส่วนร่วม จึงกล่าวได้ว่าเจตนารมณ์

ของอนุสัญญาฉบับนี้ได้มุ่งส่งเสริมสิทธิเด็กทั้งหลายภายในประเทศและระหว่างประเทศ โดยกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำให้รัฐภาคีสมาชิกแห่งอนุสัญญาฉบับนี้ให้มีพันธกรณีที่จะพึงปฏิบัติต่อเด็กทั้งหลายและได้บัญญัติสิทธิที่เด็กควรได้รับการคุ้มครอง ซึ่งเห็นได้จากการกำหนดให้มีการเคารพและประกันสิทธิของเด็กโดยไม่มีการเลือกปฏิบัติและไม่คำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญและการบริการต่อเด็กต้องเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดและมีการส่งเสริมการฟื้นฟูร่างกายและจิตใจและกลับคืนสู่สังคมของเด็กด้วย

สาระสำคัญของอนุสัญญาฉบับนี้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการคุ้มครองเด็กซึ่งเป็นผู้บริโภค สามารถสรุปได้ดังนี้

- 1) รัฐภาคีต้องดำเนินการคุ้มครองเด็กและจัดการให้เกิดการดูแลเด็กตามเหตุความจำเป็นที่พึงปรารถนาโดยรัฐภาคีต้องยอมรับว่าเด็กทุกคนมีสิทธิติดตัวที่จะมีชีวิตและต้องประกันอย่างเต็มที่ให้เด็กมีโอกาสในการอยู่รอดและมีโอกาสในการพัฒนาอย่างสม่ำเสมอภาค
- 2) รัฐจะต้องใช้ความพยายามเพื่อประกันให้มีการยอมรับหลักการที่ว่า บิดาหรือมารดาที่มีความรับผิดชอบร่วมกันในการเลี้ยงดูและการพัฒนาเด็ก บิดาหรือมารดาหรือผู้ปกครองตามกฎหมายแล้วแต่กรณีเป็นผู้รับผิดชอบในการเลี้ยงและการพัฒนาเด็กโดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นพื้นฐานและรัฐภาคีจะให้ความช่วยเหลือที่เหมาะสมแก่บิดามารดาหรือผู้ปกครองตามกฎหมายในอันที่จะปฏิบัติตามความรับผิดชอบของตนในการอบรมเลี้ยงดูบุตร
- 3) รัฐภาคีต้องยอมรับสิทธิของเด็กทุกคนในอันที่จะได้รับมาตรฐานของการดำรงชีวิตที่เพียงพอสำหรับการพัฒนา ด้านร่างกาย สมอง จิตใจ ศีลธรรมและสังคมของเด็ก
- 4) รัฐภาคียอมรับสิทธิของเด็กที่จะมีเวลาพักผ่อนการเข้าร่วมกิจกรรมการละเล่น สันทนาการที่เหมาะสมตามวัยของเด็ก

ทั้งนี้โดยประเทศไทยเข้าเป็นภาคีเมื่อวันที่ 27 มีนาคม พ.ศ. 2535 โดยอนุสัญญาดังกล่าวมีผลใช้บังคับกับไทยตั้งแต่วันที่ 26 เมษายน พ.ศ. 2535 ซึ่งประเทศไทยได้ตั้งข้อสงวนไว้ในเรื่องสัญชาติ สถานะของผู้ลี้ภัยและการศึกษา ต่อมาได้ยกเลิกข้อสงวนไว้ในเรื่องการศึกษาแล้วมีผลให้ประเทศไทยต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับบทบัญญัติแห่งอนุสัญญานี้

3.4.2 มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ของใช้สำหรับเด็กในประเทศสหรัฐอเมริกา

ในประเทศสหรัฐอเมริกามีการตรากฎหมายเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคในด้านความปลอดภัยจากการบริโภคสินค้าใช้บังคับอยู่หลายฉบับ แต่ส่วนใหญ่อยู่ในลักษณะที่มีได้เป็นการคุ้มครองเป็นการทั่วไป แต่เป็นการตราขึ้นเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคเป็นกรณีไปตามที่เกิดปัญหาขึ้น เช่น Food Drugs

and cosmetics Act 1938 ซึ่งตราขึ้นเนื่องจากปรากฏว่าผู้บริโภคจำนวนมากได้รับความเสียหายจากอาหาร ยา และเครื่องสำอางที่ได้บริโภคไป National Traffic and Motor Vehicle Act 1966 เพื่อคุ้มครองความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนน เนื่องจากมีจำนวนผู้เสียชีวิตและผู้บาดเจ็บจากการใช้ยานพาหนะที่ชำรุดบกพร่องเพื่อมากขึ้นและในปี 1967 ได้มีการตรากฎหมาย Flammable Fabric Act 1967 ขึ้น เพื่อควบคุมการใช้วัสดุติดไฟง่ายโดยเฉพาะเป็นต้น ต่อมาแนวความคิดที่จะให้ความคุ้มครองความปลอดภัยแก่ผู้บริโภคจากการใช้สินค้าในลักษณะเป็นการทั่วไปได้รับการพิจารณาอย่างเป็นทางการในปี 1972 โดยมีกฏหมาย Consumer Product Safety Act of 1972 ขึ้น อันถือเป็นกฎหมายที่มีลักษณะทั่วไปในการคุ้มครองความปลอดภัยของผู้บริโภคจากการใช้สินค้า⁶¹

3.4.2.1 The Consumer Product Safety Act of 1972 (CPSA)

The Consumer Product Safety Act of 1972 เป็นกฎหมายที่มีลักษณะทั่วไปในการคุ้มครองความปลอดภัยของผู้บริโภคจากการใช้สินค้าโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองประชาชนจากการบาดเจ็บและได้รับความเสียหายจากสินค้าที่บริโภค ช่วยเหลือผู้บริโภคในการประเมินเปรียบเทียบความปลอดภัยของสินค้าบริโภคให้มีเอกภาพ ลดความขัดแย้งระหว่างการออกกฎข้อบังคับท้องถิ่นและมลรัฐรวมถึงการ โฆษณาการวิจัย การสืบสวนหาสาเหตุและการป้องกันเกี่ยวกับสินค้าที่ทำให้เกิดการตายและการบาดเจ็บ⁶²

(1) การดำเนินการของ CPSA

ตามขอบเขตของกฎหมาย Consumer Product Safety Act of 1972 นี้ เป็นการมุ่งเน้นเรื่องของความปลอดภัยของสินค้าที่ผู้บริโภคจะได้ซื้อมาบริโภค โดยการกำหนดกฎเกณฑ์ความปลอดภัยของสินค้าที่จะบริโภคที่จะไม่เป็นอันตรายต่อชีวิตและร่างกายของผู้บริโภค ซึ่งกฎเกณฑ์ดังกล่าวจะต้องเป็นกฎเกณฑ์ที่ถูกต้องและชัดเจนดังนั้นเพื่อให้มีการดำเนินการประมวลกฎเกณฑ์ความปลอดภัยของสินค้าบรรลุถึงวัตถุประสงค์ตามพระราชบัญญัติ CPSA นี้ จึงได้กำหนดองค์กรขึ้นเพื่อปฏิบัติการเป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ รวมถึงการตรวจสอบ ควบคุม ดูแล เรื่องความปลอดภัยของสินค้า ซึ่งองค์กรดังกล่าวพระราชบัญญัติ CPSA นี้ได้กำหนดเรียกว่า Consumer Product Safety Commission หรือ CPSC

ตาม Consumer Product Safety Act of 1972 หรือ CPSA ได้กำหนดให้มีคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่งที่มีความเป็นอิสระในการปฏิบัติงานและไม่ขึ้นกับหน่วยงานใดๆ ไม่ว่าจะหน่วยงานเอกชนหรือหน่วยงานของรัฐ เรียกว่า Consumer Product Safety Commission หรือ CPSC ซึ่งประกอบด้วยกรรมการจำนวน 5 คน ซึ่งประธานาธิบดีแต่งตั้งจากบุคคลที่ไม่มี ความ

⁶¹ ธนาวัฒน์ สังข์ทอง. เล่มเดิม. หน้า 93-97.

⁶² The Consumer Product Safety Act 1972. Section 2 (b).

เกี่ยวข้องกับการขายหรือการผลิตสินค้าบริโภคหรือธุรกิจประเภทอื่นที่มีความเกี่ยวข้องกับสินค้าดังกล่าว โดยคำแนะนำและเห็นชอบของวุฒิสภา และมีวาระการดำรงตำแหน่ง 7 ปี สำหรับการถอดถอนบุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นกรรมการในคณะกรรมการ CPSC นี้จะต้องเป็นการถอดถอนในกรณีที่กรรมการผู้นั้นละเลยหรือไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ และประพฤติไม่เหมาะสมในการปฏิบัติหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดเท่านั้น โดยจะถอดถอนด้วยเหตุประการอื่นที่มีใช้กรณีดังกล่าวไม่ได้ และการถอดถอนดังกล่าวผู้ซึ่งมีอำนาจถอดถอน ได้แก่ ประธานาธิบดีเท่านั้น ทำให้มีความเป็นกลางและมีอิสระในการปฏิบัติหน้าที่อย่างมาก กล่าวคือ ข้อกำหนดในเรื่องคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้ซึ่งจะได้นั้นการแต่งตั้งเป็นกรรมการนั้นจะต้องเป็นบุคคลที่ไม่มีความเกี่ยวข้องกับการขายหรือผลิตสินค้า ไม่ว่าจะเป็นการจ้างหรืออยู่ในบังคับของหน่วยงานที่บุคคลใด ไม่ว่าจะเป็นที่ใดก็ตาม รวมทั้ง ต้องไม่เป็นผู้มีส่วนได้เสียในธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับสินค้านั้นซึ่งทำให้เห็นว่ากรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งนี้ไม่มีผลประโยชน์อันใดในสินค้าที่ควรจะไปใช้อำนาจตามกฎหมาย CPSC รวมทั้งหน่วยงานอื่นใดทั้งเอกชนหรือหน่วยงานของรัฐ ที่จะเข้ามามีผลในการตัดสินใจต่างๆ ได้อันจะทำให้เกิดความไม่ชอบธรรมนั้น และสำหรับกรณีของงบประมาณของประเทศ หากแต่จะเป็นการพิจารณาโดยตรงจากวุฒิสภา⁶³

นอกจากนี้ตามพระราชบัญญัติ CPSC ยังได้กำหนดให้คณะกรรมการ CPSC แต่งตั้งคณะที่ปรึกษาจำนวน 15 คนซึ่งคณะกรรมการ CPSC จะต้องปรึกษาหารือก่อนที่จะกำหนดกฎเกณฑ์ความปลอดภัยของสินค้าบริโภคหรือก่อนที่จะดำเนินการอย่างใดตามที่พระราชบัญญัตินี้กำหนด สมาชิกของคณะที่ปรึกษาด้านความปลอดภัย (Product Safety Advisory Council) นี้จะได้รับการแต่งตั้งโดยคณะกรรมการ CPSC โดยสมาชิกแต่ละคนจะต้องมีคุณสมบัติอย่างน้อยว่าได้ดำเนินการหรือมีประสบการณ์ด้านใดด้านหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยของสินค้าตามพระราชบัญญัตินี้ โดยที่กรรมการจำนวน 5 คน จะได้ทำการคัดเลือกมาจากตัวแทนของรัฐบาล ประกอบด้วย ตัวแทนของรัฐบาลกลาง มลรัฐและรัฐบาลท้องถิ่น และกรรมการจำนวน 5 คน มาจากโรงงานอุตสาหกรรมผลิตสินค้าบริโภค และอย่างน้อยหนึ่งคนต้องเป็นตัวแทนจากธุรกิจขนาดเล็ก และกรรมการจำนวน 5 คนสุดท้ายมาจากองค์กรผู้บริโภคองค์กรชุมชน และตัวแทนผู้บริโภคที่ได้รับการรับรองเพื่อประโยชน์ในการที่จะกำหนดกฎเกณฑ์เกี่ยวกับความปลอดภัยเสนอต่อคณะกรรมการ CPSC คณะที่ปรึกษานี้จะต้องมีการประชุมร่วมกันอย่างน้อยสี่ครั้งในหนึ่งปี และต้องแจ้งต่อคณะกรรมการ CPSC ด้วยกระบวนการทั้งหมดของคณะที่ปรึกษาต้องเป็นไปเพื่อการสาธารณะและบันทึกไว้ให้สาธารณชนสามารถดำเนินการตรวจสอบได้ด้วย

⁶³ The Consumer Product Safety Act of 1972. Section 4(a).

(2) อำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการ CPSC

สำหรับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ CPSC ที่เกี่ยวกับเรื่องความปลอดภัยของสินค้าพระราชบัญญัติ Consumer Product Safety Act of 1972 นี้จึงสามารถแบ่งออกได้ 4 ประการที่สำคัญ ได้แก่

(2.1) อำนาจในการประกาศกำหนดมาตรฐานความปลอดภัยของสินค้าบริโภค (Consumer Product Safety Act of 1972) ซึ่งมาตรฐานความปลอดภัยที่ประกาศขึ้นนี้ ถือว่าเป็นคำสั่งทางปกครองที่ผู้ผลิตต้องถือปฏิบัติโดยให้สินค้าของตนที่มีปรากฏอยู่ตามพระราชบัญญัติต้องปฏิบัติตามมาตรฐานดังกล่าวรวมถึงข้อกำหนดที่จะรับประกันต่อตลาดด้วยว่าสินค้าที่ได้อ้างจำหน่ายอยู่ในตลาดต้องปลอดภัยจากอันตรายที่จะเกิดขึ้น

(2.2) อำนาจในการสั่งห้ามหรือระงับสินค้าที่เป็นอันตราย (Banned Hazardous Product) ซึ่งตามพระราชบัญญัติ CPSA นี้ ได้กำหนดความหมายของคำว่า สินค้าที่เป็นอันตราย ไว้ว่า สินค้าที่วางจำหน่ายอยู่ในตลาดนั้นอาจก่อให้เกิดหรือเป็นเหตุแห่งความเสียหายต่อกรบาคเจ็บเสียหายต่อผู้บริโภคโดยไม่สมควรหรือเป็นสินค้าที่ไม่ได้ปฏิบัติตามมาตรฐานความปลอดภัยของสินค้าบริโภค ดังนั้นหากสินค้านั้นได้อยู่ในตลาดแล้วอาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตร่างกาย และทรัพย์สินของผู้บริโภคได้จึงควรจะถูกห้ามหรือระงับสินค้านั้น ซึ่งโดยวัตถุประสงค์ของการสั่งห้ามหรือระงับสินค้าที่อาจก่อให้เกิดอันตรายดังกล่าว ก็เพื่อที่จะหยุดการแพร่กระจายของสินค้านั้นในตลาด แต่กรณีคณะกรรมการ CPSC จะใช้อำนาจในการสั่งห้ามหรือระงับสินค้าที่เป็นอันตรายนี้ได้จะต้องปรากฏว่าสินค้าบริโภคได้แพร่กระจายหรือกำลังจะได้แพร่กระจายในตลาด และสินค้านั้นได้แสดงถึงความเสี่ยงของการบาดเจ็บโดยไม่มีเหตุผลสมควรและมาตรฐานความปลอดภัยของสินค้าที่กำหนดขึ้นนั้นไม่สามารถคุ้มครองส่วนรวมได้เพียงพอจากความเสียหายต่อกรบาคเจ็บ โดยไม่มีเหตุผลสมควรที่มาจากสินค้าบริโภคนั้นได้

(2.3) อำนาจในการตรวจสอบสินค้าบริโภคที่อาจก่อให้เกิดอันตราย ภายหลังจากสินค้านั้นได้ถูกวางตลาดไปแล้ว ซึ่งอำนาจตามกรณีนั้นคณะกรรมการ CPSC จะมีอำนาจในการที่จะร้องขอต่อศาลท้องถิ่น (District Court) เพื่อสั่งให้เข้าตรวจยึดสินค้าบริโภคที่จะก่อให้เกิดอันตรายได้ รวมถึงการตรวจสอบซึ่งควบคุมต่อผู้ผลิต ผู้จำหน่ายและผู้นำเข้าสินค้าดังกล่าวได้ แต่อย่างไรก็ตามมาตรการในกรณีนี้มีช่องว่างประการสำคัญอยู่ เนื่องจากอาจเกิดความล่าช้าในกระบวนการ หรือขั้นตอนที่ต้องดำเนินการในชั้นศาล

(2.4) อำนาจในการสั่งให้มีการเรียกหรือนำสินค้าที่ไม่ปลอดภัยกลับจากผู้บริโภค (Recall) ซึ่งตามพระราชบัญญัติ CPSA นี้ได้กำหนดให้คณะกรรมการ CPSC มีอำนาจที่จะสั่งให้ผู้ผลิตดำเนินการจัดการแก้ไขซ่อมแซม หาสินค้ามาเปลี่ยนหรือชดใช้ราคาสินค้านั้นแก่

ผู้บริโภค ในกรณีที่สินค้านั้นได้แสดงให้เห็นว่าเป็นอันตรายตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติ นอกจากนั้น คณะกรรมการ CPSC ยังมีอำนาจที่จะกำหนดให้ผู้ผลิตหรือผู้จัดจำหน่ายทำรายงานเกี่ยวกับสินค้าที่อาจแสดงให้เห็นว่ามีอันตรายได้ด้วย

(3) มาตรฐานความปลอดภัยของสินค้า

กฎหมาย Consumer Product Safety Act of 1972 นี้ได้กำหนดเรื่องการกำหนดมาตรฐานความปลอดภัยของสินค้าโดยให้เป็นอำนาจของคณะกรรมการตามกฎหมาย CPSC เป็นผู้กำหนดความปลอดภัยของสินค้าเพื่อประกาศเป็นมาตรฐานความปลอดภัยของสินค้าประเภทนั้นซึ่งมาตรฐานดังกล่าวประกอบด้วยหลักเกณฑ์ดังนี้

(3.1) ข้อกำหนดเกี่ยวกับลักษณะของสินค้าในรูปแบบขนาดบรรจุ การออกแบบโครงสร้างหรือการบรรจุหีบห่อ เป็นต้น

(3.2) ข้อกำหนดให้สินค้าจะต้องมีคำเตือนที่ชัดเจนและเพียงพอเกี่ยวกับวิธีการใช้งาน รวมทั้งข้อควรระวังอันเนื่องมาจากการใช้

โดยที่ข้อกำหนดดังกล่าวนี้จะกำหนดขึ้นเท่าที่มีความจำเป็นและมีเหตุผลอันสมควรในการป้องกันหรือลดความเสี่ยงภัยอันจะเกิดขึ้นจากสินค้านั้น อย่างไรก็ตาม มาตรฐานความปลอดภัยสินค้านี้จะเป็นเพียงมาตรฐานขั้นต่ำที่กฎหมาย CPSC กำหนดขึ้นเพื่อให้ความคุ้มครองแก่ผู้บริโภคที่จะบริโภคสินค้าที่มีความปลอดภัยหากว่าผู้ผลิตสินค้านั้นได้กำหนดมาตรฐานความปลอดภัยของสินค้าของตนไว้สูงกว่าหรือมีประสิทธิภาพกว่ามาตรฐานตามที่กฎหมาย CPSC กำหนดนี้แล้วก็ได้ถือมาตรฐานของผู้ผลิตดังกล่าวซึ่งเป็นความสมัครใจของผู้ผลิตเองเป็นมาตรฐานความปลอดภัยของสินค้าที่ใช้บังคับกับสินค้าของผู้ผลิตนั้น⁶⁴

(4) มาตรการในการควบคุมความปลอดภัยของสินค้า

(4.1) การสั่งห้ามและระงับการจำหน่ายสินค้าที่ไม่ปลอดภัยเพื่อให้การใช้มาตรฐานความปลอดภัยของสินค้ามีประสิทธิภาพในการคุ้มครองความปลอดภัยของผู้บริโภคจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย CPSC ได้กำหนดถึงกรณีให้คณะกรรมการที่มีอำนาจตามกฎหมายนี้ดำเนินการออกประกาศหรือคำสั่งห้ามหรือระงับการจำหน่ายสินค้าที่มีอันตรายในตลาดได้ โดยเงื่อนไขที่ว่าหากคณะกรรมการตรวจสอบพบว่า สินค้าได้แสดงถึงความเสี่ยงต่อการบาดเจ็บเสียหายต่อร่างกายหรือชีวิตของผู้บริโภคหรือสินค้านั้นไม่เป็นไปตามมาตรฐานความปลอดภัยที่จะป้องกันอันตรายต่อส่วนรวมได้อย่างเพียงพอจากความเสี่ยงหรือคณะกรรมการได้พบว่าสินค้านั้นมีข้อบกพร่องซึ่งอาจก่อให้เกิดอันตรายอย่างร้ายแรง เหตุผลเหล่านี้คณะกรรมการจะมี

⁶⁴ The Consumer Product Safety Act of 1972. Section 7.

อำนาจสั่งให้ผู้ผลิตหรือผู้จัดจำหน่ายหรือผู้ค้าปลีกดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง ดังนี้คือ

- 1) หยุดการจัดจำหน่ายสินค้า
- 2) แจ้งต่อบรรดาบุคคลที่ขนส่ง เก็บรักษา จัดจำหน่าย หรือดูแลหรือผู้ที่ได้รับจากการขนส่ง การขาย การจัดจำหน่ายหรือการดูแลสินค้านั้นให้หยุดการจัดจำหน่าย
- 3) จัดทำหนังสือถึงสาธารณชนให้ทราบถึงข้อบกพร่องของสินค้า
- 4) แจ้งเจ้าหน้าที่ของมลรัฐ และของหน่วยงานสาธารณสุขท้องถิ่นที่เหมาะสมให้ทราบ
- 5) จัดทำหนังสือถึงบรรดาผู้บริโภคทั้งหมดที่อาจซื้อสินค้าดังกล่าว
- 6) เรียกคืนสินค้า

ทั้งนี้คณะกรรมการ CPSC จะใช้อำนาจดังกล่าวจึงต้องเป็นกรณีที่

ตรวจพบว่า

(ก) สินค้าบริโภคที่วางหรือจะวางจำหน่ายในตลาดนั้นอาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้บริโภคได้โดยไม่มีเหตุสมควรและ

(ข) ไม่มีมาตรการใดๆ ที่จะคุ้มครองผู้บริโภคไม่ให้ได้รับความเสียหายได้อย่างเพียงพอ

คณะกรรมการจะประกาศกำหนดกฎเกณฑ์ห้ามจำหน่ายสินค้าดังกล่าว เนื่องด้วยเหตุผลที่ว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าอันตรายเพื่อให้สอดคล้องกับกระบวนการสำหรับพัฒนากฎเกณฑ์ความปลอดภัยของสินค้าบริโภค⁶⁵

ทั้งนี้ในการดำเนินการให้กฎเกณฑ์ความปลอดภัยของสินค้าตามกฎหมาย CPSA นี้สามารถใช้อย่างมีประสิทธิภาพในการคุ้มครองผู้บริโภคให้ปลอดภัย CPSA จึงได้กำหนดกระบวนการสำหรับกฎเกณฑ์ความปลอดภัยของสินค้าบริโภคไว้ดังนี้

1) กำหนดว่าสินค้าและลักษณะของความเสี่ยงต่อการบาดเจ็บเสียหายอันเนื่องมาจากสินค้านั้น

2) อ้างถึงการตรวจสอบของคณะกรรมการตาม CPSA นี้ว่าได้มีการยอมรับมาตรฐานความปลอดภัยสำหรับสินค้าว่ามีความเพียงพอที่จะคุ้มครองผู้บริโภค (รวมทั้งมาตรฐานความปลอดภัยขอสินค้าที่ผู้ผลิตกำหนดขึ้น โดยสมัครใจ)

⁶⁵ The Consumer Product Safety Act of 1972. Section 8.

3) ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับมาตรฐานความปลอดภัยที่คณะกรรมการควรทราบว่ามาตรฐานนั้นไม่ได้กำจัดหรือลดความเสี่ยงต่อการบาดเจ็บได้อย่างเพียงพอตามที่กำหนดไว้

4) เชิญให้ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียหรือบุคคลใดมาชี้แจงภายใน 30-60 วัน หลังจากที่ได้ประกาศเพื่อแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความเสี่ยงของการบาดเจ็บหรือมาตรฐานที่กำหนดอยู่หรือส่วนใดส่วนหนึ่งของมาตรฐานความปลอดภัยของสินค้าหรือเสนอที่จะพัฒนาแก้ไขมาตรฐานความปลอดภัยของสินค้า

มาตรฐานความปลอดภัยของสินค้าที่ผู้ผลิตกำหนดขึ้นโดยสมัครใจนั้น ถ้าเป็นมาตรฐานที่สมบูรณ์เพียงพอที่จะคุ้มครองผู้บริโภคและใช้อย่างกว้างขวางในหมู่โรงงานอุตสาหกรรมแล้ว พระราชบัญญัติ CPSA นี้ได้กำหนดให้คณะกรรมการมีอำนาจที่จะยอมรับเอามาตรฐานดังกล่าว ถ้าได้ตรวจสอบแล้วว่ามาตรฐานนั้นสามารถป้องกันและลดความเสียหายที่เกิดจากสินค้าได้และประกาศเป็นมาตรฐานทั่วไปต่อไป⁶⁶

(4.2) การรองรับและการออกฉลากสินค้า

พระราชบัญญัติ CPSA กำหนดผู้ผลิต ผู้นำเข้า และเจ้าของฉลากของสินค้าบริโภคซึ่งต้องปฏิบัติตามมาตรฐานความปลอดภัยของสินค้าจะต้องกำหนดครีบริ่งว่าได้ยินยอมผลิตหรือจำหน่ายสินค้าที่เป็นไปตามมาตรฐาน โดยการออกใบรับรองสินค้านั้นได้มีการทดสอบโดยปกติทั่วไปหรือมีการทดสอบที่และต้องแสดงชื่อของผู้ผลิต ผู้นำเข้าหรือเจ้าของฉลาก และวันและสถานที่ที่ผลิตของสินค้านั้นไว้ด้วย⁶⁷

ต่อมาเมื่อวันที่ 27 กันยายน 2550 ประเทศสหรัฐอเมริกาได้ปรับปรุงและแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย The Consumer Product Safety Act of 1972 ใน 15 U.S.C. 2063 (e) โดยกำหนดคำนิยาม “ผลิตภัณฑ์สำหรับเด็ก” หมายถึง ของเล่นหรือของอื่นใดที่เจตนาเพื่อให้เด็กอายุต่ำกว่า 12 ปีใช้ ที่ถูกนำเสนอในตลาดโดยผ่านกระบวนการค้าระหว่างรัฐขึ้น ในการกำหนดว่าสิ่งใดเป็นของเล่นหรือของอื่นใดที่เจตนาเพื่อให้เด็กอายุต่ำกว่า 12 ปีใช้ ซึ่งต้องพิจารณาจากข้อความของผู้ผลิต เกี่ยวกับเจตนาที่จะให้ใช้ของเล่นหรือของอื่นใดนั้น รวมถึงฉลากบนของเล่นหากข้อความดังกล่าวมีเหตุผลเหมาะสม

ข้อความและลักษณะของการ โฆษณา การส่งเสริมการขายและการตลาดที่เกี่ยวกับของเล่น และของเล่นนั้นเป็นที่รู้จักทั่วไปของผู้บริโภคว่ามีเจตนาให้เด็กอายุต่ำ

⁶⁶ The Consumer Product Safety Act of 1972. Section 9.

⁶⁷ The Consumer Product Safety Act of 1972. Section 14.

กว่า 12 ปีใช้ อีกทั้งคำแนะนำในการกำหนดอายุซึ่งกำหนดโดยคณะกรรมการ CPSC ของเดือน กันยายน 2545 เป็นต้นไป

สำหรับการติดตามฉลากสำหรับผลิตภัณฑ์สำหรับเด็กนั้นให้คณะกรรมการในการใช้ดุลยพินิจของตนในการจัดทำกระบวนการทำกฎระเบียบตามที่กำหนด โดยกำหนดให้ผู้ผลิตผลิตภัณฑ์สำหรับเด็กหรือผลิตภัณฑ์สำหรับผู้บริโภคจะต้องทำเครื่องหมายพิเศษบนผลิตภัณฑ์หรือบรรจุภัณฑ์ของตนเพื่อให้ผู้ซื้อคนสุดท้ายทราบถึงแหล่ง วันที่และหน่วยงานของการผลิตผลิตภัณฑ์โดยอ้างอิงจากเครื่องหมายเหล่านี้รวมทั้งลำดับเลขที่รุ่นหรือสิ่งที่ใช้บรรยายคุณลักษณะ

แต่อย่างไรก็ตาม การบรรยายฉลากที่บอกอายุ ผู้ผลิตสามารถช่วยพ่อแม่ และผู้ซื้ออื่นๆ ตามความเหมาะสมในการเลือกของเล่นโดยบรรยายที่ฉลากโดยระบุความปลอดภัยและให้ความคิดเห็นต่ออายุของเด็กที่ควรจะสามารถเล่นของเล่นชิ้นนี้ได้ เช่น ถ้าของเล่นที่มีส่วนประกอบของของเล่นชิ้นเล็กๆ มากก็ควรที่จะเก็บของเล่นชิ้นเล็กๆ นั้นไว้ต่างหากและควรที่จะระบุไว้ในฉลากด้วย

(4.3) การตรวจสอบผลิตภัณฑ์สำหรับเด็กโดยบุคคลที่สาม

คำว่า “บุคคลที่สามที่เป็นอิสระ” ในส่วนที่เกี่ยวกับองค์การทดสอบหมายถึง องค์การทดสอบที่เป็นอิสระที่แยกตัวเป็นอิสระทางกายภาพจากผู้ผลิตหรือผู้ทำฉลากในภาคเอกชน ซึ่งผลิตภัณฑ์ของตนจะถูกทดสอบโดยองค์การดังกล่าวและจะต้องไม่มีเจ้าของ ถูกบริหาร ถูกควบคุม หรือสั่งการ โดยผู้ผลิตหรือผู้ทำฉลากในภาคเอกชนดังกล่าว และได้รับการรับรองตามกระบวนการให้การรับรองที่จัดตั้งโดยคณะกรรมการตามกฎหมาย 15 U.S.C. 2063 (ข) ได้กำหนดให้ในกรณีของผลิตภัณฑ์สำหรับเด็ก การทดสอบ หรือกระบวนการทดสอบใดๆ บนพื้นฐานที่จะต้องออกใบรับรองนั้นจะต้องกระทำโดยบุคคลที่สามที่ไม่ใช่ของค์กรของรัฐและมีความเป็นอิสระและมีคุณสมบัติในการดำเนินการทดสอบ หรือกระบวนการทดสอบดังกล่าว

(5) บทลงโทษ

(5.1) การกระทำความผิด

ตาม Consumer Product Safety Act of 1972 มาตรา 19 ข้อ (a) ได้กำหนดห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการผิดกฎหมายดังต่อไปนี้

1) ผลิตสินค้าบริโภคเพื่อการขาย เสนอเพื่อการขาย เผยแพร่ในเชิงพาณิชย์ หรือนำเข้าในประเทศซึ่งไม่สอดคล้องกับมาตรฐานความปลอดภัยในผลิตภัณฑ์ของผู้บริโภค

2) ผลิตสินค้าบริโภคเพื่อการขาย เสนอเพื่อการขาย เผยแพร่ในเชิงพาณิชย์ หรือนำเข้าสู่ประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งประกาศให้เป็นผลิตภัณฑ์อันตรายที่ต้องห้าม

3) ไม่ปฏิบัติหรือปฏิเสธต่อการให้เข้าถึงหรือการทำสำเนาบันทึกทั้งหลาย หรือการจัดทำหรือการรักษาไว้ซึ่งบันทึกทั้งหลาย หรือการทำรายงานทั้งหลาย หรือการให้ข้อมูล หรือการอนุญาตให้เข้าหรือตรวจสอบ

4) ผู้ผลิตไม่จัดส่งข้อมูลซึ่งเป็นข้อสรุปแท้จริงในเรื่องที่ผลิตภัณฑ์ไม่ได้ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ว่าด้วยความปลอดภัยสินค้าบริโภคหรือไม่ได้ปฏิบัติตามมาตรฐานความปลอดภัยสินค้าบริโภคด้วยความสมัครใจ ไม่บรรยายถึงสารอันตรายในผลิตภัณฑ์และผลิตภัณฑ์นั้นเป็นเหตุให้เกิดการบาดเจ็บสาหัสหรือตาม ซึ่งได้กำหนดไว้ในข้อ 15 (b)

5) ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งที่เกี่ยวข้องกับการแจ้งให้ทราบการซ่อมแซม การเปลี่ยนทดแทน และการคืนเงิน และการห้ามซึ่งกำหนดไว้ในข้อ 15 (c) หรือ (d)

6) ไม่สามารถจัดส่งใบรับรองตามที่กำหนดไว้โดยข้อ 14 หรือ ออกใบรับรองปลอม หรือไม่สามารถที่จะปฏิบัติเกี่ยวกับการติดฉลากตามข้อ 14 (c)

7) ห้ามการขายปลีกผลิตภัณฑ์สินค้าที่เรียกคืน ถ้าบุคคลนั้นทราบก่อนว่าผลิตภัณฑ์ดังกล่าวอยู่ใต้บังคับคำสั่งการเรียกคืนที่ออกโดยผู้ผลิต คณะกรรมการ หรือศาล

(5.2) การลงโทษทางแพ่ง

1) กำหนดให้บุคคลใดที่กระทำความผิดให้ลงโทษทางแพ่งได้ไม่เกิน 5,000 ดอลลาร์⁶⁸ ของแต่ละเรื่องซึ่งความผิดตามข้อ 19 (a) (1) (2) (4) (5) (6) นั้น ให้ถือเป็นความผิดที่แยกจากกันได้ในแต่ละผลิตภัณฑ์ของผู้บริโภคที่เกี่ยวข้อง แต่ทั้งนี้บทลงโทษทางแพ่งสูงสุดจะถูกกำหนดขึ้นด้วยคณะกรรมการ สำหรับการกระทำความผิดที่เกี่ยวข้องหลายครั้งรวมกัน โดยพิจารณา มาตรา 20 (b) ประกอบ สำหรับความผิดตามมาตรา 19 ข้อ (a) (3) ถือว่าเป็นการกระทำผิดแยกจากกันและถ้าความผิดดังกล่าวได้กระทำต่อเนื่องกัน ก็ถือว่าเป็นความผิดที่แยกจากกันของแต่ละวันไป เว้นแต่ห้ามลงโทษทางแพ่งสูงสุดเกิน 1,250,000 ดอลลาร์ สำหรับความผิดต่อเนื่องใดๆ ที่เกี่ยวข้องกัน

2) กำหนดให้ความผิดในข้อนี้ ห้ามใช้กับการฝ่าฝืนวรรค (1) หรือ (2) ของมาตรา 19 ข้อ (a) ถ้าผู้ที่กระทำความผิดไม่ได้เป็นผู้ผลิตหรือผู้ติดฉลากด้วยตนเองหรือผู้เผยแพร่ของผลิตภัณฑ์ทั้งหลายที่เกี่ยวข้อง และผู้นั้นไม่ทราบอย่างแท้จริงว่าการเผยแพร่หรือการขายผลิตภัณฑ์นั้นเป็นความผิด หรือไม่ทราบการแจ้งจากกรมมาธิการว่า การเผยแพร่หรือการขายดังกล่าวเป็นความผิด

⁶⁸ 1 ดอลลาร์ เท่ากับ 30.25 บาท. สืบค้นเมื่อ 17 พฤศจิกายน 2553. จาก <http://www.bangkokbank.com>.

3) กำหนดให้ในการกำหนดจำนวนเงินของการลงโทษเมื่อมีการเริ่มต้นการกระทำที่แสวงหา เพื่อประเมินการลงโทษสำหรับการฝ่าฝืนข้อ 19 (a) ให้คณะกรรมการพิจารณาระหว่างปัจจัยอื่นอีกหลายปัจจัยตามความบกพร่องของผลิตภัณฑ์ ความรุนแรงในความเสี่ยงของการบาดเจ็บ การไม่ได้รับบาดเจ็บ การประกาศเผยแพร่ถึงจำนวนผลิตภัณฑ์ที่บกพร่องและความเหมาะสมของการลงโทษดังกล่าวที่เกี่ยวข้องกับขนาดธุรกิจของบุคคลที่ถูกแจ้งข้อหา

4) การกำหนดให้การลงโทษทางแพ่งใดๆ อาจได้รับการประนีประนอมยอมความจากคณะกรรมการเกี่ยวกับการกำหนดจำนวนเงินของการลงโทษ หรือการกำหนดว่าการลงโทษนั้นควรได้รับการยกความผิดหรือได้รับการบรรเทา และเป็นจำนวนเงินเท่าใดนั้นให้คณะกรรมการพิจารณาความเหมาะสมของการลงโทษดังกล่าวกับขนาดธุรกิจของบุคคลที่ถูกแจ้งข้อหาความบกพร่องของผลิตภัณฑ์ ความรุนแรงในความเสี่ยงของการบาดเจ็บ การไม่ได้รับบาดเจ็บและการประกาศเผยแพร่ถึงจำนวนผลิตภัณฑ์ที่มีความบกพร่อง โดยจำนวนเงินในการลงโทษดังกล่าวเมื่อได้รับการกำหนดในที่สุด หรือจำนวนเงินที่ตกลงกันในการประนีประนอมยอมหักจากจำนวนเงินใดๆ ที่รัฐเป็นหนี้อยู่กับบุคคลที่ถูกแจ้งข้อหา นั่นก็ได้

(5.3) การลงโทษทางอาญา

1) กำหนดให้ผู้ใดฝ่าฝืน โดยเจตนา มาตรา 19 ของพระราชบัญญัตินี้ หลังจากที่ได้รับการแจ้งให้ทราบถึงการไม่ปฏิบัติตามจากคณะกรรมการความปลอดภัยผลิตภัณฑ์ผู้บริโภคในสหรัฐนั้น จะถูกปรับไม่เกิน 50,000 ดอลลาร์ หรือถูกจำคุกไม่เกิน 1 ปีหรือทั้งจำทั้งปรับ (ตาม 18 U.S.C 3571 ได้มีการแก้ไขโทษปรับขององค์การทั้งหลายเป็นไม่เกิน 200,000 ดอลลาร์ ถ้าการกระทำผิดนั้นถึงขั้นเสียชีวิตก็จะถูกปรับไม่เกิน 500,000 ดอลลาร์ สำหรับเอกชนทั้งหลายจะถูกปรับไม่เกิน 100,000 ดอลลาร์ ถ้าการกระทำผิดนั้นไม่เป็นอันตรายถึงแก่ชีวิต และถูกปรับไม่เกิน 250,000 ดอลลาร์ ถ้าการกระทำนั้นถึงขั้นเสียชีวิต)

2) กำหนดให้กรรมการบริษัทหรือเจ้าหน้าที่หรือตัวแทนของบริษัทที่เป็นรายบุคคลใด ผู้ซึ่งอนุญาต สั่งหรือปฏิบัติ ทั้งที่ทราบและโดยเจตนาซึ่งการกระทำหรือข้อปฏิบัติทั้งหลายที่ประกอบเป็นการฝ่าฝืนในทั้งหมดหรือในบางส่วนของข้อ 19 และผู้ซึ่งมีความรู้ของการแจ้งให้ทราบถึงการไม่ปฏิบัติตามที่บริษัทได้รับมาจากคณะกรรมการ CPSC นั้น ให้อยู่ภายใต้บังคับแห่งการลงโทษภายใต้ข้อนี้ โดยไม่คำนึงถึงการลงโทษใดๆ ซึ่งบริษัทนั้นอาจจะอยู่ภายใต้การบังคับของข้อย่อย (a)

3.4.2.2 The Restatement (Third) of Tort⁶⁹

The Restatement (Third) of Tort เป็นกฎหมายที่สร้างความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์ให้ชัดเจนโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภค ทำให้ผู้ผลิตสามารถหลีกเลี่ยงความเสี่ยงออกไปได้ ทั้งนี้โดยกำหนดขอบเขตของความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์ คือ ความชำรุดบกพร่องในการผลิตและความชำรุดบกพร่องในการออกแบบผลิตภัณฑ์ ซึ่งแบ่งเนื้อหาได้เป็น 4 ส่วน คือ

1) การพัฒนาหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความเสียหายอันเกิดจากการใช้สินค้าในการผลิต

2) ความเสียหายอันเกิดจากการใช้สินค้าในการออกแบบผลิตภัณฑ์

3) การอธิบายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับคำเตือน

4) คำแนะนำในผลิตภัณฑ์

โดยกฎหมายฉบับนี้สามารถสรุปสาระสำคัญได้ดังต่อไปนี้ กล่าวคือ

(1) กำหนดค่านิยมความเสียหายอันเกิดจากการใช้สินค้าโดยให้สินค้าที่แตกต่างไปจากแบบผลิตภัณฑ์ที่ควรจะเป็น แม้ว่าจะได้ใช้ความระมัดระวังในการเตรียมการและการจัดจำหน่ายสินค้าเป็นอย่างดีแล้วก็ตาม เช่น การผลิตสินค้ามีความแตกต่างไปจากต้นแบบของสินค้า รวมถึงการประกอบผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสมด้วย นอกจากนี้ The Restatement (Third) of Tort ยังได้ขยายความรับผิดชอบไปถึงผู้ขายและผู้จัดจำหน่าย ด้วยเหตุที่ว่าความชำรุดบกพร่องของสินค้าที่เกิดขึ้นภายหลังการผลิตในขณะที่ผลิตภัณฑ์นั้นอยู่ในระหว่างการขนส่งหรืออยู่ในความดูแลของผู้ขายและผู้จัดจำหน่าย เมื่อผู้ผลิตได้มอบสินค้าไปแล้วผู้ผลิตก็อาจไม่ต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายอันเกิดจากการใช้สินค้านั้น หรือหากความชำรุดบกพร่องของสินค้าที่เกิดขึ้นมีสาเหตุมาจากการขาดการดูแลจากผู้ขายและผู้จัดจำหน่าย เช่นนี้ผู้ผลิตจะต้องพิสูจน์ให้ชัดแจ้งว่าความชำรุดบกพร่องเกิดขึ้นหลังจากผลิตภัณฑ์ได้ถูกส่งไปยังผู้ขายหรือผู้จำหน่ายเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้ผลิตก็ไม่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายอันเกิดจากการใช้สินค้านั้น

(2) กำหนดหลักเกณฑ์ให้ผู้ผลิตสามารถยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ เนื่องจากความเสียหายอันเกิดจากความชำรุดบกพร่องโดยผู้เสียหายจะพิสูจน์ความประมาทเลินเล่อของผู้ผลิตได้ลำบาก การทำให้ผู้เสียหายพิสูจน์ถึงความประมาทเลินเล่อในส่วนที่ชัดเจนมากขึ้นย่อมก่อให้เกิดประโยชน์ต่อทั้งสองฝ่าย ทั้งยังหาตัวผู้ที่ก่อให้เกิดความเสียหายที่แท้จริงมารับผิดชอบได้ ดังนั้นใน The Restatement (Third) of Tort จึงได้จำแนกความรับผิดชอบออกเป็น 4 ส่วน เพื่อให้ผู้เสียหายจะแจ้งผู้

⁶⁹ มนต์ชัย ชาติอำนาจชัย. (2545). กฎหมายความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์: รูปแบบที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย. หน้า 44-48.

ที่ต้องรับผิดชอบไป กล่าวคือ หากเกิดความชำรุดบกพร่องในส่วนใด ผู้ที่ก่อให้เกิดความเสียหายในส่วนนั้นก็ต้องรับผิดชอบในการช่วยแก้ปัญหาให้กับผู้ประกอบการที่ไม่ได้ก่อให้เกิดความเสียหายด้วย นอกจากนี้ในการทำให้ผู้ผลิตสามารถจำกัดความรับผิดชอบของตนได้จะทำให้ผู้ผลิตมีแรงจูงใจในการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพโดยไม่ต้องกังวลกับกฎหมายความรับผิดชอบซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ฝ่ายผู้บริโภค แต่ The Restatement (Third) of Tort ยังคงยึดหลักความรับผิดชอบเด็ดขาดเพื่อทำให้ผู้ผลิตยังคงต้องรับผิดชอบต่อหากเกิดความชำรุดบกพร่องของสินค้า เพื่อให้ผู้ผลิตให้ความสำคัญในการลงทุนและการสร้างความปลอดภัยในสินค้า อีกทั้งยังขยายหลักความรับผิดชอบเด็ดขาดไปถึงผู้ขายหรือผู้จำหน่าย แต่หากเกิดความชำรุดบกพร่องโดยมิได้เป็นความผิดของตน ผู้ขายหรือผู้จัดจำหน่ายสามารถไล่เบียดเอาจากผู้ผลิตได้

นอกจากนี้ The Restatement (Third) of Tort ยังได้ใช้ทางเลือกที่สมเหตุสมผลหรือ R.A.D. (The Reasonable Alternative Design) ซึ่งเป็นการทดสอบความสมดุลระหว่างการใช้ผลิตภัณฑ์และความเสี่ยงต่ออันตรายในการใช้ผลิตภัณฑ์ กล่าวคือ ในบางครั้งการออกแบบหรือการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์อาจเกิดข้อผิดพลาดได้ แต่หากผู้ผลิตมิได้ประมาทเลินเล่อในการผลิตหรือการออกแบบก็ควรมีข้อยกเว้นความรับผิดชอบแก่ผู้ผลิตด้วย มิฉะนั้นแล้วผู้ผลิตจะไม่กล้าสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ขึ้นมา เนื่องจากความกลัวว่าอาจถูกฟ้องร้องและต้องชดเชยค่าเสียหาย รวมถึงในการป้องกันความเสียหายอันเกิดจากความชำรุดบกพร่อง ผู้ผลิตยังสามารถอาศัยหลัก State of the Art (วิทยาการในการผลิต) ได้ โดยหลักนี้จะเป็นหลักที่ใช้ยกเว้นความรับผิดชอบในกรณีที่ผู้ผลิตได้ใช้เทคโนโลยีที่ก้าวหน้ามากที่สุดและปลอดภัยที่สุด ณ เวลาที่ได้ผลิตสินค้านั้น ดังนั้นผลิตภัณฑ์จึงไม่มีความชำรุดบกพร่องได้เนื่องจากใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในเวลาที่ยกเว้น หากผู้ผลิตสามารถพิสูจน์ได้ว่าแบบของผลิตภัณฑ์ที่เขาผลิตขึ้นนั้นปลอดภัยที่สุดในเวลาที่ได้จำหน่ายอยู่แล้ว หลักนี้จึงเป็นการช่วยเหลือผู้ผลิตทางหนึ่ง แต่ถ้าหากผู้บริโภคสามารถนำสืบได้ว่ามีทางเลือกในการผลิตที่ดีกว่าได้ ผู้ผลิตยังคงต้องรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องเนื่องจากผลิตภัณฑ์นั้นมีความไม่ปลอดภัยในเวลาที่ได้วางจำหน่ายตามท้องตลาด

(3) การกำหนดให้ผู้ผลิตมีหน้าที่ต้องให้คำแนะนำและคำเตือนที่เหมาะสมแก่ผู้บริโภค เพื่อเป็นทางเลือกให้แก่ผู้บริโภคที่จะเลือกใช้ผลิตภัณฑ์นั้นหรือไม่ มิฉะนั้นหากมีความชำรุดบกพร่องจนเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ผู้บริโภค ผู้ที่ให้คำแนะนำจะต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายนั้น โดยศาลจะต้องพิจารณาถึงความเหมาะสมของคำแนะนำและคำเตือน เช่น เนื้อหาและความสามารถในการทำความเข้าใจและลักษณะของผู้ใช้ผลิตภัณฑ์อันเป็นการปกป้องผลประโยชน์ของผู้บริโภคอีกประการหนึ่ง

ในประเทศสหรัฐอเมริกา บทบัญญัติแห่งกฎหมายเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ของใช้สำหรับเด็กที่เป็นห้วนมยางและขวดนมนั้นมิได้มีการบัญญัติไว้โดยเฉพาะ แต่ถูกบัญญัติรวมอยู่ใน The Consumer Product Safety Act อันเป็นกฎหมายที่มีลักษณะทั่วไปในการคุ้มครองความปลอดภัยของผู้บริโภคจากการใช้สินค้ารวมถึงกฎหมาย The Consumer Product Safety Improvement Act of 2008 (CPSIA) ซึ่งประเทศสหรัฐอเมริกาบังคับใช้เมื่อวันที่ 22 ธันวาคม 2551 กำหนดให้สินค้าที่วางจำหน่ายในประเทศสหรัฐทั้งที่ผลิตในประเทศและที่นำเข้าต้องได้รับการตรวจสอบความปลอดภัยก่อนวางจำหน่าย โดยครอบคลุมสินค้าอุปโภคต่างๆ เช่น เสื้อผ้าและเครื่องนุ่งห่ม ของเล่นเด็ก และผลิตภัณฑ์เด็กต่างๆ เช่น เฟอร์นิเจอร์ และเครื่องประดับ ฯลฯ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ของใช้สำหรับเด็กนั้น บทบัญญัตินี้ได้กำหนดนิยามของคำว่า “ผลิตภัณฑ์สำหรับเด็ก” หมายถึง ของเล่นหรือของอื่นใดที่เจตนาเพื่อให้เด็กอายุต่ำกว่า 12 ปีใช้ จึงหมายความว่ารวมถึงผลิตภัณฑ์ของใช้สำหรับเด็กที่เป็นห้วนมยางและขวดนมด้วยนั่นเอง ทั้งนี้มาตรการสำคัญที่บทบัญญัตินี้ได้กำหนดไว้เพื่อเป็นการคุ้มครองผู้บริโภคผลิตภัณฑ์สำหรับเด็กนั้นก็คือการตรวจสอบคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์โดยบุคคลที่สามที่เป็นอิสระ ซึ่งตาม 15 U.S.C. 2063 (จ) ได้กำหนดให้ในกรณีของผลิตภัณฑ์ของใช้สำหรับเด็ก การทดสอบหรือกระบวนการทดสอบใดๆ นั้นจะต้องกระทำโดยบุคคลที่สามที่ไม่ใช่องค์กรของรัฐและมีความเป็นอิสระและมีคุณสมบัติในการดำเนินการทดสอบ หรือกระบวนการทดสอบดังกล่าว

อย่างไรก็ตาม นอกจาก The Consumer Product Safety Act แล้ว ประเทศสหรัฐอเมริกายังได้มีการออกกฎหมายและประกาศข้อกำหนดต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอีกหลายฉบับเพื่อให้มีผลเป็นการคุ้มครองผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ของใช้สำหรับเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น รวมถึงในแต่ละมลรัฐก็ได้มีการออกกฎหมายหรือข้อกำหนดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ของใช้สำหรับเด็กขึ้นใช้เฉพาะในรัฐของตนด้วย โดยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ของใช้สำหรับเด็กที่เป็นห้วนมยางและขวดนม นั้น ขอกกล่าวถึงไว้เป็นลำดับดังนี้

(1) ประกาศข้อกำหนดห้ามผลิต จำหน่าย และแจกจ่ายของเล่นหรืออุปกรณ์สำหรับเด็กที่มีส่วนผสมของสาร Phthalates และ Bisphenol A เกินกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนด ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2553 เป็นต้นมา ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาของสหรัฐอเมริกา ที่ได้กำหนดให้มีพาทาเลตในพลาสติกได้ไม่เกินร้อยละ 30

(2) ห้ามจำหน่ายหรือใช้วัสดุที่มีสารตะกั่วในผลิตภัณฑ์สำหรับเด็ก และกำหนดให้การผลิตผลิตภัณฑ์ที่มีสารตะกั่วเป็นส่วนประกอบจะต้องแสดงฉลาก ทั้งยังได้มีกฎหมายควบคุมปริมาณสารตะกั่วในผลิตภัณฑ์สำหรับเด็ก โดยมีการจำกัดปริมาณสารตะกั่วในวัสดุหรือผลิตภัณฑ์สำหรับเด็กไว้ด้วย ซึ่งกฎหมายแม่บทสำคัญในการควบคุมปริมาณสารตะกั่วในผลิตภัณฑ์

สำหรับเด็กนี้ ก็คือ The Consumer Product Safety Improvement Act of 2008 (CPSIA) ซึ่งกำหนดให้ระดับสารตะกั่วตกค้างในสินค้าสำหรับเด็กหรือสินค้าที่ออกแบบและตั้งใจให้เด็กอายุต่ำกว่า 12 ปีใช้ ต้องมีระดับที่ไม่เกินกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนดไว้ มิฉะนั้นให้ถือว่าเป็นสินค้าที่มีสารอันตรายต้องห้าม โดยในการกำหนดระดับสารตะกั่วตกค้างของ CPSIA นั้น ได้มีการกำหนดเป็นลำดับขั้นต่างกัน กล่าวคือ ปริมาณสารตะกั่วที่ตกค้างนั้นจะต้องมีระดับที่ลดลงเรื่อยๆ หลังจากที่มีการประกาศใช้กฎหมายฉบับดังกล่าว เริ่มต้นจากเมื่อพ้นกำหนด 180 วันนับแต่กฎหมายดังกล่าวบังคับใช้ ระดับสารตะกั่วตกค้างต้องมีไม่เกิน 600 ส่วนในล้านส่วนของน้ำหนักสินค้าทั้งหมด และเมื่อพ้นกำหนด 1 ปี นับแต่กฎหมายใช้บังคับ ระดับสารตะกั่วต้องมีไม่เกิน 300 ส่วนในล้านส่วนของน้ำหนักสินค้าทั้งหมด และเมื่อพ้นกำหนด 3 ปี นับแต่วันที่กฎหมายนี้ใช้บังคับ ระดับสารตะกั่วตกค้างจะต้องมีไม่เกิน 100 ส่วนในล้านส่วนของน้ำหนักสินค้าทั้งหมด เป็นต้น ทั้งนี้เป็นไปตาม SEC. 101 (a)(1)(2) แห่ง The Consumer Product Safety Improvement Act of 2008 (CPSIA) นอกจากนี้ยังมีการกำหนดให้ผู้ผลิตต้องบันทึกผลตกค้างบนสินค้า เพื่อเป็นข้อมูลในการเรียกเก็บสินค้า (Recall) และในส่วนของผู้ผลิตและผู้นำเข้าต้องออกเอกสารรับรองว่าได้ปฏิบัติตามกฎระเบียบถูกต้องและสินค้าได้รับการทดสอบจากห้องทดลองเอกชนซึ่ง CPSC รับรอง โดยผู้ที่ละเมิดกฎหมายจะถูกปรับเป็นเงิน 5,000 ถึง 100,000 เหรียญสหรัฐ แต่ไม่เกิน 1.85 ถึง 15 ล้านดอลลาร์ต่อผู้ที่ได้กระทำความผิดครั้ง หรือจำคุกไม่เกิน 5 ปี

(3) ให้หลีกเลี่ยงการใช้สารไนโตรซามีนในจุลยางของขวดนมเด็กในปริมาณที่สูงกว่าปริมาณที่ระบุไว้ในหัวข้อที่ 406 ตามมาตรฐานขององค์การอาหารและยาแห่งชาติ กล่าวคือต้องมีปริมาณสารไนโตรซามีนที่ต่ำกว่า 10 pp หรือ 10 ส่วนในพันล้านส่วน โดยข้อกำหนดดังกล่าวถูกนำมาใช้กับทั้งอุปกรณ์เครื่องมือ เครื่องใช้ที่เป็นยางในโรงพยาบาล รวมถึงหัวนมยางกับขวดนมเด็ก ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 1985 เป็นต้นมา

3.4.3 มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ของใช้สำหรับเด็กในประเทศอังกฤษ

กฎหมายหลักได้แก่ The Consumer Protection Act 1987 แนวคิดในการคุ้มครองผู้บริโภคในประเทศอังกฤษนั้น โดยหลักแล้วเป็นผลมาจากปัจจัยทางด้านการผลิตที่มีวิธีการผลิตที่ซับซ้อน ใช้เทคโนโลยีที่สูงขึ้นรวมทั้งการจัดจำหน่ายที่เปลี่ยนแปลงไปโดยมีการใช้โฆษณาที่มากขึ้น อันทำให้ผู้บริโภคไม่สามารถยังรู้ถึงข้อเท็จจริงในสินค้าได้⁷⁰ โดยบทบาทบัญญัติที่สำคัญตามกฎหมายฉบับนี้ในการคุ้มครองผู้บริโภคเกี่ยวกับความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์นั้น ปรากฏอยู่ใน

⁷⁰ ศรีนัย ศรีนัยสุนทร. (2549). วิเคราะห์ภาคคีคุ้มครองผู้บริโภคทางแพ่งในชั้นศาล. หน้า 82.

หมวดที่ 43 ส่วนที่ 2 อันอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเลขาธิการรัฐสภา (The Secretary of State) ทั้งนี้โดยการดำเนินงานของหน่วยงานที่มีของกรมการค้าและอุตสาหกรรม (Department of Trade and Industry หรือ DTI) ซึ่งมีหน้าที่ในการออกมาตรการบังคับ อันได้แก่ การทดสอบสินค้าที่ซื้อ การออกคำเตือน การห้ามจัดเสนอผลิตภัณฑ์ที่พบว่าเป็นผลิตภัณฑ์ที่ไม่ปลอดภัย การสืบหาข้อมูล การสำรวจตลาดตามระยะเวลาที่สมควร การร้องขอต่อศาลเพื่อให้มีคำสั่งทำลายผลิตภัณฑ์ที่ไม่ปลอดภัย รวมทั้งการดำเนินการฟ้องคดีอาญาต่อศาลด้วย

ทั้งนี้โดย The Consumer Protection Act 1987 ในหมวด 43 นั้นเป็นบทบัญญัติที่กำหนดขึ้นเพื่อให้มีการคุ้มครองผู้บริโภคให้ได้รับความปลอดภัยจากการใช้ผลิตภัณฑ์ซึ่งผลิตภัณฑ์ของผู้บริโภคนั้นหมายถึงสินค้าใดๆ ที่ตามปกติมีเจตนาใช้หรือบริโภคเป็นส่วนตัว แต่ไม่รวมถึงพืชไร่ที่กำลังเจริญเติบโต น้ำ อาหาร อาหารสัตว์หรือปุ๋ย ก๊าซ ที่ได้รับอนุญาตให้จัดส่ง อากาศยานหรือรถยนต์ ยาเสพติดที่ได้รับการควบคุมหรือผลิตภัณฑ์ยาที่มีใบอนุญาต ซึ่งโดยสรุปแล้วในกฎหมายฉบับนี้สามารถแบ่งออกได้เป็น 5 ส่วน ดังนี้คือ

ส่วนที่ 1 ว่าด้วยความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์

ส่วนที่ 2 ว่าด้วยความปลอดภัยของผู้บริโภค

ส่วนที่ 3 ว่าด้วยการแสดงราคาที่ทำให้เข้าใจผิด

ส่วนที่ 4 ว่าด้วยการบังคับใช้ส่วนที่ 2 และส่วนที่ 3

ส่วนที่ 5 ว่าด้วยบทเบ็ดเตล็ด

The Consumer Protection Act 1987 สามารถสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้ คือ

(1) ความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์ชำรุดบกพร่อง หมายถึง ความรับผิดชอบในความเสียหายแก่ทรัพย์สินหรือทำให้บุคคลถึงแก่ความตายหรือได้รับบาดเจ็บอันเกิดจากการบริโภคผลิตภัณฑ์ อันมีสาเหตุมาจากความบกพร่องในการผลิตหรือความผิดปกติของผลิตภัณฑ์ซึ่งไม่อาจคาดหมายได้ตามธรรมดา ซึ่งผู้เกี่ยวข้องในการผลิต ได้แก่ ผู้ผลิตผู้ซึ่งใช้ชื่อหรือผู้ที่ใช้เครื่องหมายการค้า ผู้นำเข้า ผู้ขนส่งอาจต้องเป็นผู้รับผิดชอบในสินค้าที่ชำรุดบกพร่องตามหลักความรับผิดชอบโดยเคร่งครัด หากพบว่ามี การทำลายฉลากหรือคำเตือนของสินค้าที่ขายตามท้องตลาด⁷¹

ในการดำเนินคดีแพ่งกำหนดให้บุคคลซึ่งเกี่ยวข้องในการผลิตผลิตภัณฑ์ที่ชำรุดบกพร่องอาจยกข้อต่อสู้ได้ ว่าผลิตภัณฑ์ซึ่งชำรุดบกพร่องนั้นสืบเนื่องมาจากการปฏิบัติตามกฎระเบียบหรือยกข้อต่อสู้ได้ว่าคนมิได้วางขายผลิตภัณฑ์หรือผลิตภัณฑ์นั้นไม่ได้ชำรุดบกพร่องหรือผลิตภัณฑ์นี้มิได้ถูกผลิตขึ้นเพื่อประโยชน์ทางธุรกิจหรือแสวงหากำไรของผู้ผลิตหรือสถานะความรู้ทางวิทยาศาสตร์และทางเทคนิค ในขณะที่ผู้ผลิตสินค้าออกวางจำหน่ายไม่อาจทำให้ตรวจ

⁷¹ The Consumer Protection Act 1987. Section 3.

พบความบกพร่องของสินค้าที่มีอยู่ได้ หรือความบกพร่องได้เกิดขึ้นในขั้นตอนของกรรมวิธีการประกอบชิ้นส่วนหรือการออกแบบของผลิตภัณฑ์นั้น⁷²

ความเสียหายที่จะต้องรับผิดชอบจะไม่บังคับใช้กับกรณีที่ผลิตภัณฑ์ได้เกิดความบกพร่องขึ้นเองหรือเกิดจากการใช้หรือครอบครองหรือการบริโภคตามปกติหรือผู้ที่ได้รับความเสียหายได้ทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความเสียหายอยู่แล้ว⁷³

(2) กำหนดถึงการกระทำที่เป็นความผิดเกี่ยวกับข้อกำหนดด้านความปลอดภัยทั่วไปว่าในการจัดส่งสินค้า เสนอหรือตกลงที่จะจัดส่ง การเปิดเผยหรือครอบครองสินค้าของผู้บริโภค รายใดที่ไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดด้านความปลอดภัยทั่วไปทำให้เป็นสินค้านั้นไม่ความปลอดภัย เมื่อมีการคำนึงถึงวัตถุประสงค์สินค้านั้นกำลังวางตลาดหรือจะวางตลาด การได้มาของสินค้านั้นใช้เครื่องหมายใดๆ เกี่ยวกับสินค้าและข้อแนะนำหรือคำเตือนใดๆ ซึ่งมีหรือจะมีไว้ในการเก็บรักษาการใช้หรือการบริโภคสินค้านั้น⁷⁴ เว้นแต่จะมีเหตุผลแสดงว่าสินค้านั้นจะไม่นำมาบริโภคในสหราชอาณาจักรหรือแสดงให้เห็นที่พอใจว่าได้เปิดเผยหรือครอบครองสินค้านั้นไว้แก่การจัดส่งในช่วงระยะเวลาของการดำเนินธุรกิจค้าปลีกซึ่งไม่อาจรู้ได้และไม่มีหลักฐานพอสมควรให้เป็นที่เชื่อว่าสินค้านั้นไม่สามารถปฏิบัติตามข้อกำหนดด้านความปลอดภัยทั่วไปได้ หรือข้อกำหนดดังกล่าวมีเจตนาชัดเจนว่าเป็นการจัดส่งสินค้าเก่าเพื่อหากำไร จึงกำหนดให้บุคคลผู้กระทำความผิดต้องรับโทษจำคุกเป็นระยะเวลาที่ไม่เกิน 6 เดือนหรือให้ปรับไม่เกินระดับ 5 ในขณะมาตรฐาน (ไม่เกิน 5,000 ยูโร⁷⁵) หรือทั้งจำทั้งปรับ⁷⁶

(3) กำหนดให้เลขาธิการรัฐสภา (The Secretary of State) จัดทำระเบียบด้านความปลอดภัย โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้สินค้าที่บัญญัติตามกฎหมายนี้มีความปลอดภัย จัดทำข้อบัญญัติเกี่ยวกับบ่งชี้ประกอบหรือความจุ การออกแบบ การก่อสร้างหรือการบรรจุหีบห่อของสินค้าซึ่งเกี่ยวกับมาตรฐานสำหรับสินค้า การอนุมัติให้สอดคล้องกับรายละเอียดมาตรฐานเกี่ยวกับการทดสอบหรือการตรวจสอบสินค้า กำหนดแนวทางของการจัดการกับสินค้าที่ไม่ผ่านการทดสอบเพื่อการกำหนดเครื่องหมาย คำเตือน หรือข้อแนะนำ หรือข้อมูลอื่นใดที่เกี่ยวกับสินค้าโดยแนบไว้กับสินค้า การห้ามบุคคลจากการจัดส่งหรือการเสนอเพื่อจัดส่ง การตกลงที่จะจัดส่ง การเปิดเผยสำหรับการจัดส่ง หรือการครอบครองสินค้าสำหรับการจัดส่ง สินค้าและชิ้นส่วนที่เป็น

⁷² The Consumer Protection Act 1987. Section 4.

⁷³ The Consumer Protection Act 1987. Section 5.

⁷⁴ The Consumer Protection Act 1987 Section 10(1).

⁷⁵ 1 ยูโร เท่ากับ 40.66 บาท. สืบค้นเมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2553. จาก <http://www.bangkokbank.com>.

⁷⁶ The Consumer Protection Act 1987. Section 10(4).

องค์ประกอบและวัตถุประสงค์สำหรับสินค้าดังกล่าว การกำหนดข้อมูลให้กับบุคคลใดๆ สามารถปฏิบัติตามระเบียบได้⁷⁷

(4) กำหนดความผิดที่ฝ่าฝืนต่อระเบียบด้านความปลอดภัยโดยให้บุคคลมีความผิดต่อเมื่อได้มีการจัดส่ง หรือทำคำเสนอหรือตกลงที่จัดส่งสินค้าใดๆ โดยเปิดเผยหรือครอบครองสินค้าใดๆ สำหรับการจัดส่งนั้น หรือไม่ดำเนินการทดสอบโดยเปิดเผยหรือครอบครองสินค้าใดๆ สำหรับการจัดส่งนั้น หรือไม่ดำเนินการทดสอบสินค้าตามระเบียบด้านความปลอดภัยนั้น บุคคลนั้นจะได้รับโทษจำคุกเป็นระยะเวลาไม่เกินหกเดือนให้ปรับไม่เกินระดับ 5 ในขนาดมาตรฐาน (ไม่เกิน 5,000 ยูโร) หรือทั้งจำทั้งปรับ⁷⁸

(5) กำหนดถึงข้อห้ามแจ้งและการแจ้งเตือน โดยให้เลขาธิการรัฐสภา (The Secretary of State) ส่งการแจ้งให้ทราบถึงการห้าม การแจ้งให้ทราบเพื่อเตือนให้กับบุคคลใดๆ ซึ่งห้ามบุคคลนั้นจากการจัดส่งหรือการเสนอเพื่อการจัดส่ง การตกลงเพื่อการจัดส่งการเปิดเผยสำหรับการจัดส่ง หรือการครอบครองสำหรับการจัดส่ง สินค้าที่เกี่ยวข้องใดๆ ซึ่งเลขาธิการรัฐสภา (The Secretary of State) พิจารณาเห็นว่าไม่ปลอดภัย โดยให้บุคคลนั้นตีพิมพ์ในรูปแบบ ลักษณะและในโอกาสตามที่ระบุไว้ในการแจ้งให้ทราบนั้นซึ่งคำเตือนเกี่ยวกับสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ถ้าฝ่าฝืนการแจ้งให้ทราบถึงการห้ามหรือการแจ้งให้ทราบเพื่อเตือนนั้น ให้มีความผิดในการกระทำความผิดและให้รับผิดชอบในการตัดสินใจโทษโดยให้จำคุกเป็นระยะเวลาไม่เกิน 6 เดือนหรือให้ปรับไม่เกินระดับ 5 ในขนาดมาตรฐาน (ไม่เกิน 5,000 ยูโร)หรือทั้งจำทั้งปรับ⁷⁹

(6) หน่วยงานที่บังคับใช้พระราชบัญญัตินี้ออกคำสั่งการระงับชั่วคราว เมื่อมีหลักฐานที่สมควร โดยสงสัยว่ามีการฝ่าฝืนข้อบัญญัติใดๆ ด้านความปลอดภัยเกี่ยวกับสินค้า หน่วยงานนั้นอาจจะส่งการแจ้งให้ทราบฉบับหนึ่ง (การแจ้งให้ทราบถึงการระงับชั่วคราว) ทั้งนี้การแจ้งให้ทราบนั้นมีระยะเวลาที่สิ้นสุดไม่มากกว่า 6 เดือนหลังจากวันที่ของการแจ้งให้ทราบนั้นซึ่งการแจ้งดังกล่าวจะต้องอธิบายสินค้าที่เพียงพอต่อการวินิจฉัยสินค้าเหล่านั้น ให้กำหนดหลักฐานซึ่งหน่วยงานสงสัยว่าได้มีการกล่าวถึงข้อบัญญัติด้านความปลอดภัยเกี่ยวกับสินค้านั้น และจะต้องระบุว่าบุคคลนั้นอาจจะอุทธรณ์ต่อการแจ้งให้ทราบ บุคคลใดๆ ผู้ซึ่งฝ่าฝืนการแจ้งให้ทราบถึงการระงับชั่วคราวให้มีความผิดในการกระทำความผิดของส่วนว่าด้วยความปลอดภัยของผู้บริโภคและผู้ให้รับผิดชอบในการตัดสินใจโทษโดยให้จำคุกเป็นระยะเวลาไม่เกิน 6 เดือน หรือให้ปรับไม่เกินระดับ 5 ของระดับมาตรฐาน (ไม่เกิน 5,000 ยูโร) หรือทั้งจำทั้งปรับ เมื่อหน่วยงานที่ส่งการแจ้งให้ทราบถึงการระงับ

⁷⁷ The Consumer Protection Act 1987. Section 11.

⁷⁸ The Consumer Protection Act 1987. Section 12.

⁷⁹ The Consumer Protection Act 1987. Section 13.

ชั่วคราวเกี่ยวกับสินค้าใดๆ แล้ว ให้หน่วยงานนั้นรับผิดชอบต่อการจ่ายเงินชดเชยให้กับบุคคลใดๆ ที่มีผลประโยชน์ในสินค้านั้น เกี่ยวกับการสูญเสียหรือเสียหายใดๆ ที่เกิดจากเหตุผลของการส่ง การแจ้งให้ทราบนั้น ถ้าไม่มีการฝ่าฝืนข้อบัญญัติใดๆ ด้านความปลอดภัยเกี่ยวกับสินค้านั้นและใช้อำนาจที่ไม่สามารถให้เห็นผลได้ต่อการละเลยหรือความผิดใดๆ โดยบุคคลนั้นๆ⁸⁰

(7) กำหนดถึงกระบวนการป้องกันจากการตรวจสอบโดยให้ผู้เสนอขายสินค้าทั้งของเล่น อาจจะเข้าสู่การป้องกันตนจากการตรวจสอบโดยยินยอมให้ผู้เสนอขายชี้แจงว่าเขาได้ดำเนินการขั้นตอนที่มีเหตุผลและถูกต้องเพื่อให้พ้นจากการเป็นผู้กระทำผิด หากผู้ขายพบว่าเป็นการกระทำผิดหรือการผิดสัญญาของผู้อื่นหรือการไว้วางใจในข้อมูลที่ผู้อื่นให้ไว้ ผู้ขายจะต้องชี้แจงให้ทราบไม่น้อยกว่า 7 วันกำหนดก่อนวันพิจารณาตัดสินต่อศาล⁸¹

สำหรับในประเทศอังกฤษซึ่งถือเป็นหนึ่งในสมาชิกของสหภาพยุโรปหรือ EU นั้น ในเรื่องของข้อกำหนดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ของใช้สำหรับเด็กที่เป็นขบวนการหรือหัตถ์มนั้นมิได้มีการบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะ คงมีเพียงแต่ประกาศข้อกำหนดเกี่ยวกับมาตรฐานของผลิตภัณฑ์ของใช้ทั่วไปสำหรับเด็ก ซึ่งหมายความรวมถึงผลิตภัณฑ์สำหรับเด็กที่เป็นหัตถ์มนายและขบวนการไว้ด้วย ทั้งนี้ข้อกำหนดสำคัญของ EU คือการห้ามมิให้มีการจำหน่ายของและเครื่องใช้สำหรับเด็กที่ทำมาจาก Soft PVC ซึ่งมีส่วนผสมของ Phthalate มากกว่าร้อยละ 0.01 ต่อน้ำหนักของสารดังกล่าว

3.4.4 มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ของใช้สำหรับเด็กในประเทศญี่ปุ่น

ปัญหาเกี่ยวกับผู้บริโภคในประเทศญี่ปุ่นเริ่มเป็นประเด็นสำคัญในทางเศรษฐกิจและสังคมตั้งแต่ช่วงปี ค.ศ. 1950 ถึง 1960 เป็นต้นมา ทั้งนี้ เนื่องจากการเจริญเติบโตอย่างมากในทางเศรษฐกิจ การผลิตสินค้ามีความซับซ้อนมากขึ้น ประกอบกับการที่ผู้บริโภคไม่ได้รับข้อมูลที่เพียงพอในการตัดสินใจจึงต้องรับภาระเสี่ยงภัยเองในการเลือกซื้อสินค้า รวมถึงการที่ความสามารถในเชิงธุรกิจหรือทักษะในเชิงการตลาดของผู้ประกอบการบางรายมีการผูกขาดทำให้ผู้บริโภคขาดอำนาจต่อรอง ด้วยเหตุดังกล่าวจึงก่อให้เกิดการตรากฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคขึ้นในปี ค.ศ. 1968 คือ The Consumer Protection Fundamental Act, 1968

⁸⁰ Section 14. The Consumer Protection Act 1987.

⁸¹ Section 39. The Consumer Protection Act 1987.

3.4.4.1 The Consumer Protection Fundamental Act, 1968

ซึ่งมีหลักการและเหตุผลเพื่อสนับสนุนมาตรการต่างๆ ในการคุ้มครองสิทธิและผลประโยชน์ผู้บริโภค โดยได้กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของรัฐบาลกลาง รัฐบาลท้องถิ่น ผู้ประกอบธุรกิจ และบทบาทของผู้บริโภค สรุปได้ดังนี้

- 1) รัฐบาลกลางและรัฐบาลท้องถิ่นจะต้องวางแผนและปฏิบัติการให้เป็นไปตามแผนและนโยบายเกี่ยวกับผู้บริโภคตามพัฒนาการของเศรษฐกิจและสังคม
- 2) ผู้ประกอบธุรกิจจะต้องคุ้มครองผู้บริโภคและดำเนินการตามนโยบายต่างๆ ของรัฐบาลและ
- 3) ผู้บริโภคจะต้องมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาชีวิตของตนในฐานะผู้บริโภค ด้วยการมีความคิดริเริ่มและพยายามที่จะใช้เหตุผลของตนเองด้วยความเชื่อมั่น

ตาม The Consumer Protection Fundamental Act, 1968 ได้วางนโยบายไว้ให้ รัฐบาลกลางและรัฐบาลท้องถิ่นเพื่อการดำเนินงานและการพัฒนาด้านการคุ้มครองผู้บริโภค รวมทั้งมีการจัดตั้งองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภค ดังนี้

(1) คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค (The Consumer Protection Council) และกระทรวง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องของคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคโดยนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน ทำหน้าที่วางแผนและกำหนดทิศทางด้านนโยบายและมาตรการการคุ้มครองผู้บริโภคของ รัฐบาล คณะกรรมการฯ ประกอบด้วยรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง 15 คน อนึ่ง จะมีการประชุมร่วมกัน ระหว่างกระทรวงระดับ Director หลายครั้งต่อปี ทั้งนี้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการประสานงานและ ติดตามผลเกี่ยวกับมาตรการตามมติที่คณะกรรมการได้พิจารณาแล้ว

(2) คณะกรรมการนโยบายเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต (Quality of Life Bureau) คณะกรรมการนโยบายเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตจัดเป็นองค์กรด้านการให้คำแนะนำปรึกษาต่อ นายกรัฐมนตรี ซึ่งถูกตั้งขึ้นและอยู่ภายใต้ EPA คณะกรรมการ ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญต่างๆ ใน สาขาการคุ้มครองผู้บริโภค ได้แก่ นักวิชาการ ตัวแทนองค์กรผู้บริโภค และตัวแทนด้าน อุตสาหกรรมหลักต่าง ๆ

(3) สำนักงานคณะรัฐมนตรี (Cabinet Office) และกระทรวงกับองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง กระทรวงต่าง ๆ จะมีหน้าที่เกี่ยวข้องกับผู้บริโภคในขอบเขตอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย สำหรับสำนักงานคณะรัฐมนตรีนั้น (เดิมคือ EPA) ทำหน้าที่ประสานมาตรการหรือนโยบายที่ เกี่ยวข้องกับผู้บริโภคในกระทรวงต่างๆ และทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการให้แก่คณะกรรมการ คุ้มครองผู้บริโภคและคณะกรรมการนโยบายเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต

(4) รัฐบาลท้องถิ่นตาม The Consumer Protection Fundamental Act รัฐบาลท้องถิ่นต้องวางแผนและนำแผนไปปฏิบัติตามนโยบายของตนเอง ทั้งนี้ ต้องสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลกลาง นอกจากนี้ รัฐบาลท้องถิ่นจะทำหน้าที่ออกข้อบัญญัติของตนเองในเรื่องที่เกี่ยวกับผู้บริโภคและจะต้องยุติปัญหาระหว่างผู้บริโภคและผู้ประกอบการให้ได้

(5) ศูนย์กิจการเกี่ยวกับผู้บริโภคแห่งชาติ (NCAC) และในระดับท้องถิ่น NCAC เป็นองค์การของรัฐบาลซึ่งก่อตั้งขึ้นตามกฎหมาย หน้าที่สำคัญหลัก คือ เป็นศูนย์รับเรื่องราวร้องทุกข์เพื่อรับทราบสภาพปัญหาของผู้บริโภคเกี่ยวกับสินค้าและบริการแล้วนำข้อมูลจากคำร้องดังกล่าวมารวบรวมเก็บเป็นสถิติเพื่อการวิเคราะห์เป็นข้อมูลในเชิงบริหารให้แก่คณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับนโยบายและทิศทางการคุ้มครองผู้บริโภค ให้ข้อมูลข่าวสารแก่ผู้บริโภคด้วยการให้การศึกษาดูแลเกี่ยวกับการร้องทุกข์ของผู้บริโภค ทดสอบผลิตภัณฑ์ เป็นศูนย์เครือข่ายคอมพิวเตอร์ของศูนย์ในระดับท้องถิ่น

ทั้งนี้โดยมีขอบเขตการบริหารงานเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค ดังนี้

(1) มาตรการหลักในกิจการด้านการคุ้มครองผู้บริโภค

(1.1) การคุ้มครองผู้บริโภคด้านการสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีสารสนเทศ

(1.2) การพัฒนากฎหมายเพื่อคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

(1.3) สนับสนุนเรื่องสัญญาที่เป็นธรรมระหว่างผู้บริโภคกับผู้ประกอบการ

(1.4) มาตรการความปลอดภัยด้านอาหาร

(1.5) สนับสนุนการแข่งขันที่เป็นธรรม

(1.6) สนับสนุนกระบวนการร้องทุกข์ที่เรียบง่ายในระดับท้องถิ่น

(2) ปรับปรุงเรื่องสัญญาต่างๆ ของผู้บริโภค โดยการบังคับใช้ The Consumer Contract Act, 2000 เมื่อวันที่ 1 เมษายน ค.ศ. 2001

(3) สนับสนุนมาตรการความปลอดภัยในผลิตภัณฑ์ โดยการบังคับใช้ Product Liability, 1994 เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม ค.ศ. 1995 สำนักงานคณะรัฐมนตรี ได้ปรับปรุงมาตรการอื่นๆ ระงับข้อพิพาทนอกเหนือจากการดำเนินการทางศาล (Alternative Dispute Resolution: ADR) เป็นต้น

(4) ให้ข้อมูลข่าวสารและการศึกษาแก่ผู้บริโภค

(4.1) ก่อตั้งสถาบันการให้การศึกษาแก่ผู้บริโภคแห่งชาติภายใต้การดูแลของ EPA และกระทรวงศึกษาธิการ

(4.2) จัดตั้งโครงการต่างๆ ที่เกี่ยวกับผู้บริโภคเช่นมติคณะรัฐมนตรีให้ถือว่าเดือนพฤษภาคมของทุกปี เป็นเดือนแห่งผู้บริโภค เป็นต้น

(5) การร่วมมือระหว่างประเทศ

(5.1) สำนักงานคณะรัฐมนตรีได้มีส่วนร่วมในการกำหนดขอบเขตมาตรการด้านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ในมิติของการคุ้มครองผู้บริโภค ให้สอดคล้องกับแนวทางของ OECD

(5.2) ร่วมกิจกรรมกับประเทศต่างๆ ในสาขาที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภค

อย่างไรก็ตาม นับตั้งแต่ได้มีการบังคับใช้ The Consumer Protection Fundamental Act, 1968 การร้องทุกข์ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับความปลอดภัยด้านอาหารแต่ในระยะหลังจนถึงปัจจุบันสถานการณ์ได้เริ่มเปลี่ยนแปลงไป อัตราส่วนภาคอุตสาหกรรมและบริการมีการขยายตัวเพิ่มมากขึ้น ดังนั้น การร้องทุกข์ด้านบริการจึงมีเพิ่มมากขึ้นในขณะที่โครงสร้างของ The Consumer Protection Fundamental Act, 1968 เป็นกฎหมายที่ได้วางหลักทั่วไปไว้เท่านั้น ไม่มีรายละเอียดวิธีปฏิบัติโดยอำนาจในการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวเป็นของกระทรวงต่างๆ ที่เกี่ยวข้องและส่วนท้องถิ่นซึ่งจะไปกำหนดกฎข้อบังคับอีกครั้งหนึ่งขณะเดียวกันรัฐบาลได้กำหนดนโยบายหรือเจตนารมณ์แห่ง The Consumer Protection Fundamental Act โดยเน้นว่าการคุ้มครองผู้บริโภคมิใช่ให้ภาครัฐดูแลทั้งหมด ผู้บริโภคจะต้องคุ้มครองตนเองเป็นสำคัญโดยภาครัฐจะเป็นผู้ให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนให้รู้ถึงสิทธิของตนเอง เพื่อให้มีความพร้อมในการดูแลตนเองมากที่สุดและมีหน้าที่เตรียมความพร้อมและกลไกของประเทศในทุกด้านคู่ขนานไปด้วย เพื่อเป็นการสนับสนุนให้ผู้บริโภคได้พึ่งพาตนเองให้มากที่สุดเท่านั้น⁸² ประกอบกับการให้ความคุ้มครองผู้บริโภคในญี่ปุ่นที่ได้มีการพัฒนาโดยนำระบบกฎหมายมาใช้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติหลายประการ เช่น ปัญหาที่เกิดจากการมีกลไกภาครัฐ เพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคที่ไม่คล่องตัว รวมทั้งความเชื่อและค่านิยมของชาวญี่ปุ่นเกี่ยวกับสิทธิของผู้บริโภค ซึ่งแตกต่างจากแนวคิดในสังคมประชาธิปไตยทั่วไป กล่าวคือประชาชนชาวญี่ปุ่นจะไม่นิยมใช้สิทธิฟ้องเรียกค่าเสียหายจากผู้ประกอบการเพราะเชื่อว่าเป็นความผิดของตนเอง เช่น ในกรณีที่มีสินค้าให้เลือกในตลาดหลายยี่ห้อ หากเลือกบริโภคสินค้าที่มีคุณภาพต่ำและมีราคาถูกแล้วได้รับความเสียหายก็จะโทษตนเองที่

⁸² <http://gotoknow.org/blog/akrapong/144700>

ไม่เลือกสินค้าที่มีราคาแพงกว่าซึ่งน่าจะมีคุณภาพดีกว่าผู้บริโภคมีแนวคิดเช่นนี้น่าจะมาจากสภาพแวดล้อม ซึ่งสังคมและหน่วยงานของรัฐมิได้ให้ความสนใจปัญหาเหล่านี้ อีกทั้งไม่มีผู้ดำเนินคดีเพื่อผู้เสียหายไม่ว่าจะเป็นรัฐหรือเอกชนก็ตาม⁸³ เมื่อมีกฎหมายกลางคุ้มครองผู้บริโภค ประกาศใช้แต่ประชาชนไม่สนใจที่ใช้สิทธิทางกฎหมายกันมากนัก ญี่ปุ่นจึงได้พยายามหามาตรการทางกฎหมายอื่นๆ มาใช้ในการคุ้มครองผู้บริโภคและในปี ค.ศ.1994 ญี่ปุ่นจึงได้ประกาศใช้กฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์ขึ้นบังคับใช้เพื่อให้การคุ้มครองผู้บริโภคเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

3.4.4.2 The Product Liability Law (Law NO.85, 1994)

ก่อนปี ค.ศ.1995 การฟ้องร้องคดีความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์ในประเทศญี่ปุ่นนั้น เป็นไป ตามหลักทั่วไปในประมวลกฎหมายแพ่งของญี่ปุ่น โดยผู้เสียหายอาจฟ้องร้องให้ผู้ผลิตหรือผู้ขาย รับผิดชอบตามสัญญาหรือให้รับผิดชอบในทางละเมิดก็ได้แล้วแต่กรณี การฟ้องร้องให้รับผิดชอบตามสัญญานั้นสามารถกระทำได้โดยอาศัยหลักกฎหมายในมาตรา 570 ประมวลกฎหมายแพ่งญี่ปุ่นในเรื่องของความรับผิดชอบในกรณีความชำรุดบกพร่องที่ไม่เห็นประจักษ์ (Latent Defect) และมาตรา 415 ประมวลกฎหมายแพ่งญี่ปุ่นในเรื่องของการชำระหนี้ไม่ถูกต้อง (Imperfect Performance) ซึ่งตามมาตรา 570 นั้นผู้ซื้อสามารถฟ้องร้องให้ผู้ขายรับผิดชอบในกรณีที่สินค้าที่ขายนั้นมีความชำรุดบกพร่องที่ไม่อาจเห็นประจักษ์ได้ในขณะที่รับมอบสินค้าและผู้ซื้อไม่รู้ถึงความชำรุดบกพร่องดังกล่าว โดยผู้ซื้ออาจฟ้องเพื่อเลิกสัญญาหรือเรียกค่าเสียหาย เนื่องจากการฟ้องให้รับผิดชอบตามสัญญา ดังนั้นผู้เสียหายซึ่งไม่ได้เป็นผู้ซื้อสินค้าโดยตรงจากผู้ขายก็ไม่อาจฟ้องร้องผู้ขายได้ และความรับผิดชอบของผู้ขายตามมาตรา 570 นี้ไม่ครอบคลุมถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ชีวิต ร่างกาย หรือความสูญเสียอื่นๆ ส่วนกรณีตามมาตรา 415 นั้นก็คือว่าการที่ผู้ขายส่งมอบสินค้าที่ชำรุดบกพร่องให้แก่ผู้ซื้อนั้นถือว่าผู้ขายชำระหนี้ไม่ถูกต้อง ผู้ซื้อไม่มีสิทธิเรียกร้องให้ผู้ขายชดเชยค่าเสียหายอันเกิดจากการชำระหนี้ไม่ถูกต้องดังกล่าวได้ ในการฟ้องร้องตามมาตรา 415 นี้ ศาลญี่ปุ่นได้นำมาตรา 416 ประมวลกฎหมายแพ่งมาใช้บังคับเพื่อกำหนดค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหายซึ่งมาตรา 416 ให้ลูกหนี้รับผิดชอบใช้ค่าเสียหายให้แก่เจ้าหนี้สำหรับความเสียหายซึ่งเกิดขึ้นตามปกติธรรมดาจากการไม่ชำระหนี้ในส่วนความเสียหายพิเศษนั้นลูกหนี้จะต้องรับผิดชอบหากเป็นความเสียหายที่ลูกหนี้คาดหมายได้ว่าจะเกิดขึ้นจากการชำระหนี้ไม่ถูกต้อง โดยศาลของญี่ปุ่นได้ตีความตามมาตรา 416 ว่าครอบคลุมถึงค่าขาดรายได้และความสูญเสียอื่นๆ ถ้าคู่สัญญาคาดหมายได้ แต่ผู้ที่ฟ้องร้องตามมาตรา 415 นี้จะต้องเป็นผู้ซื้อสินค้าเท่านั้น การฟ้องร้องตามสัญญานั้นมีข้อจำกัดในเรื่องของหลักความรับผิดชอบตามสัญญา ดังนั้นผู้เสียหายที่ไม่ใช่คู่สัญญาจะต้องฟ้องผู้ผลิตหรือผู้ขายตามหลักกฎหมายลักษณะละเมิดตาม

⁸³ สุขุม สุคนิษฐ์ ค เล่มเดิม. หน้า 45.

ความในมาตรา 709 ประมวลกฎหมายแพ่งญีปุ่นซึ่งยึดหลักความผิดที่เกิดจากความจงใจหรือประมาทเลินเล่อ (Liability Based on Fault) ผู้เสียหายต้องพิสูจน์ถึงความจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ผลิตหรือ ผู้จำหน่ายด้วย แม้ศาลจะพยายามลดภาระในการพิสูจน์ของผู้เสียหายในเรื่องนี้ด้วยการกำหนดหน้าที่ในการใช้ความระมัดระวังของผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายโดยเข้มงวด แต่ก็ยังเป็นภาระที่ค่อนข้างยุ่งยากแก่ผู้เสียหายอยู่ดี

ในปี ค.ศ. 1994 ประเทศญีปุ่นได้ประกาศใช้กฎหมายความรับผิดในผลิตภัณฑ์ (Law NO. 85, 1994) ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม ค.ศ. 1995 โดยได้เปลี่ยนแนวคิดจากความรับผิดตามการกระทำ (Conduct-based Liability) ซึ่งต้องมีการพิสูจน์ว่าผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายจงใจหรือประมาทเลินเล่อก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เสียหาย มาเป็นความรับผิดบนฐานความชำรุดบกพร่องของสินค้า (Product Defect-based Liability) ที่เน้นถึงความชำรุดบกพร่องของสินค้าที่ผลิตโดยไม่จำเป็นต้องพิจารณาอีกต่อไปว่า ผู้ผลิตจงใจหรือประมาทเลินเล่อก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ได้รับความเสียหายจากการที่สินค้าชำรุดบกพร่องหรือไม่ ซึ่งเป็นแนวคิดในเรื่องของหลักความรับผิดเด็ดขาดนั่นเอง โดยในการร่างกฎหมายดังกล่าวประเทศญีปุ่นได้นำเอาแบบอย่างมาจากระเบียบข้อบังคับของสหภาพยุโรป (EC Directive 85/374/EEC) โดยคำนึงถึงผลกระทบต่อภาคธุรกิจทั้งขนาดกลางและขนาดเล็กด้วยอันมีวัตถุประสงค์สำคัญดังนี้

1) ต้องการให้ผู้บริโภคมีฐานะในระบบเศรษฐกิจแบบตลาดทัดเทียมกับผู้ประกอบการซึ่งมีศักยภาพสูงในการพัฒนากระบวนการผลิตอย่างสลับซับซ้อนขึ้น จนอาจทำให้ผู้บริโภคตามไม่ทันไม่สามารถรู้ได้เท่าทันการพัฒนากระบวนการผลิตของผู้ประกอบการ และตกเป็นผู้เสียเปรียบในที่สุด ความทัดเทียมกันในระบบเศรษฐกิจการตลาดของทั้งสองฝ่ายจะเป็นการป้องกันและรองรับปัญหาอันอาจเกิดจากการพัฒนาการผลิตในอนาคต

2) ต้องการให้ผู้ประกอบการเป็นผู้รับภาระในการนำสืบกรณีต่างๆ ที่เกิดความเสียหายแก่ชีวิตและทรัพย์สินของผู้บริโภค เป็นการลดภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหายซึ่งไม่สามารถที่จะนำสืบถึงความบกพร่อง ความจงใจหรือความประมาทเลินเล่อในการผลิตของผู้ประกอบการ โดยหากพบว่าเกิดความบกพร่องอย่างหนึ่งอย่างใดของผู้ประกอบการแม้มิได้จงใจหรือประมาทเลินเล่อ ผู้ประกอบการจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบในการชดใช้ค่าเสียหายแก่ผู้บริโภค

ทั้งนี้ สามารถสรุปสาระสำคัญของกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในผลิตภัณฑ์

The Product Liability Law (Law NO.85, 1994) ได้ดังนี้⁸⁴

⁸⁴ สุนีย์ มัลลิกะมาลย์. กฎหมายว่าด้วยความรับผิดในผลิตภัณฑ์ของประเทศญีปุ่น. บทบัณฑิตย เล่ม 53 ตอน 1 มีนาคม 2540. หน้า 18-26.

(1) วัตถุประสงค์ของกฎหมายฉบับดังกล่าว คือ เพื่อเป็นการบรรเทาความเสียหายให้แก่ผู้เสียหาย กฎหมายจึงกำหนดให้เป็นความรับผิดชอบของผู้ผลิต สำหรับความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สินอันเกิดจากความบกพร่องของผลิตภัณฑ์ อันจะเป็นการคุ้มครองชีวิตของประชาชนและให้เหมาะสมกับการพัฒนาเศรษฐกิจที่มั่นคงของประเทศ (มาตรา 1)

(2) “ผลิตภัณฑ์” หมายถึง ทรัพย์สินที่เคลื่อนที่ได้โดยผ่านการประดิษฐ์หรือกระบวนการอันเป็นกรรมวิธีการผลิต (มาตรา 2 (1)) จากความหมายดังกล่าว คำว่า “ผลิตภัณฑ์” จึงน่าจะหมายถึง สิ่งทรมิทรัพย์สินทุกประเภทที่มีใช้ของสดหรือของธรรมชาติ แต่ได้ผ่านขั้นตอนหรือกระบวนการผลิตในลักษณะที่แปรรูปจากทรัพย์สินเดิมมาเป็นทรัพย์สินใหม่นั้นเอง

(3) “ความบกพร่อง” (Defect) หมายถึง ความไม่ปลอดภัยที่มาจากผลิตภัณฑ์ ซึ่งโดยปกติวิสัยแล้วผลิตภัณฑ์นั้นควรจะมีความปลอดภัยอยู่ ทั้งนี้โดยพิจารณาจากลักษณะสภาพของผลิตภัณฑ์ วิธีการใช้ ระยะเวลาของการผลิต การขนส่งผลิตภัณฑ์ และสภาวะการณ์แวดล้อมอื่นที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ (มาตรา 2(2))

(4) “ผู้ผลิต” เป็นผู้รับผิดชอบในกรณีที่มีความเสียหายเกิดขึ้นจากความบกพร่องของผลิตภัณฑ์ (มาตรา 2(3)) หมายถึง

(4.1) ผู้ที่ประกอบการประดิษฐ์หรือผลิตผลิตภัณฑ์ (Manufacturer)

(4.2) ผู้นำเข้าผลิตภัณฑ์โดยมีจุดมุ่งหมายในทางธุรกิจ (Importer)

(4.3) ผู้ที่ใช้ชื่อหรือเครื่องหมายการค้า หรือเครื่องหมายใดๆ ประทับบนผลิตภัณฑ์ที่แสดงความเป็นตัวแทนหรือเป็นผู้ผลิตหรือทำให้เข้าใจได้ว่าเป็นผู้ผลิตสินค้านั้น

(4.4) ผู้ที่ประทับตราบนผลิตภัณฑ์ทำให้เข้าใจได้ว่าเป็นผู้ผลิต ผู้ปรุงแต่ง ผู้นำเข้าสินค้า ผู้จัดการจำหน่าย

(5) “ผู้เสียหาย” หมายถึง ผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ที่มีความบกพร่องจนก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย อนามัย และทรัพย์สินของผู้บริโภคนั้น อันพิสูจน์ได้ว่าความเสียหายนั้นเป็นผลมาจากผลิตภัณฑ์ของผู้ผลิต (มาตรา 3) จึงกล่าวได้ว่าการพิจารณาความรับผิดในผลิตภัณฑ์ ยึดหลักความบกพร่องของผลิตภัณฑ์เป็นองค์ประกอบสำคัญในการพิจารณาความรับผิดนั่นเอง

(6) ข้อยกเว้นความรับผิดของผู้ผลิต (มาตรา 4) ได้แก่

(6.1) กรณีที่ผู้ผลิตได้ใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์หรือเทคโนโลยี ตรวจสอบในช่วงเวลาการผลิตและการขนส่งผลิตภัณฑ์แล้ว ไม่พบเหตุอันใดอันน่าจะทำให้ผลิตภัณฑ์มีความบกพร่องเกิดขึ้นได้ หรือค้นพบความบกพร่องได้ซึ่งเท่ากับเป็นการป้องกันความเสียหายของการบริโภคผลิตภัณฑ์แล้ว

(6.2) กรณีวัตถุบิที่ใ้ใช้ในการผลิตหรือส่วนประกอบในการผลิตซึ่งมีความบกพร่อง เกิดขึ้นเนื่องจากผลของการแนะนำวิธีการใ้ของผู้ผลิตวัตถุบินั้นและผู้ผลิตเองก็มิได้ประมาทเลินเล่อที่จะเป็นเหตุให้เกิดความบกพร่องขึ้นในผลิตภัณฑ์ของตน

ข้อยกเว้นความรับผิดชอบทั้งสองประการนี้ หากผู้ผลิตสามารถพิสูจน์ได้เช่นนั้นแล้ว ผู้ผลิตย่อมไม่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากความบกพร่องของผลิตภัณฑ์นั้น

1) อายุความ (มาตรา 5) อายุความในการฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายของผู้บริโภคหรือผู้มีสิทธิฟ้องคดีแทน มีกำหนดอายุความดังนี้

(1) อายุความสามปี นับตั้งแต่วันที่รู้ถึงความเสียหายและรู้ตัวผู้ที่ต้องรับผิดชอบ

(2) อายุความสิบปีนับแต่วันที่ผลิตหรือวันที่ส่งมอบสินค้าถึงผู้บริโภค

(3) ในกรณีที่ความเสียหายเกิดจากการสะสมในร่างกายซึ่งต้องใช้ระยะเวลาหนึ่งความเสียหายจึงปรากฏอาการขึ้นมา ในกรณีเช่นนี้ อายุความจะเริ่มนับตั้งแต่วันที่รู้ถึงความเสียหายหรือปรากฏอาการขึ้น โดยมีกำหนดอายุความสิบปีนับแต่วันดังกล่าว

2) ในกรณีที่มิได้มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์ก็ให้นำเอากฎหมายแพ่งมาใช้บังคับ (มาตรา 6) เช่น ข้อตกลงยกเว้นความรับผิดชอบระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภค การไล่เบี่ยระหว่างผู้ต้องรับผิดชอบ และหลักการชดใช้ค่าเสียหาย เป็นต้น